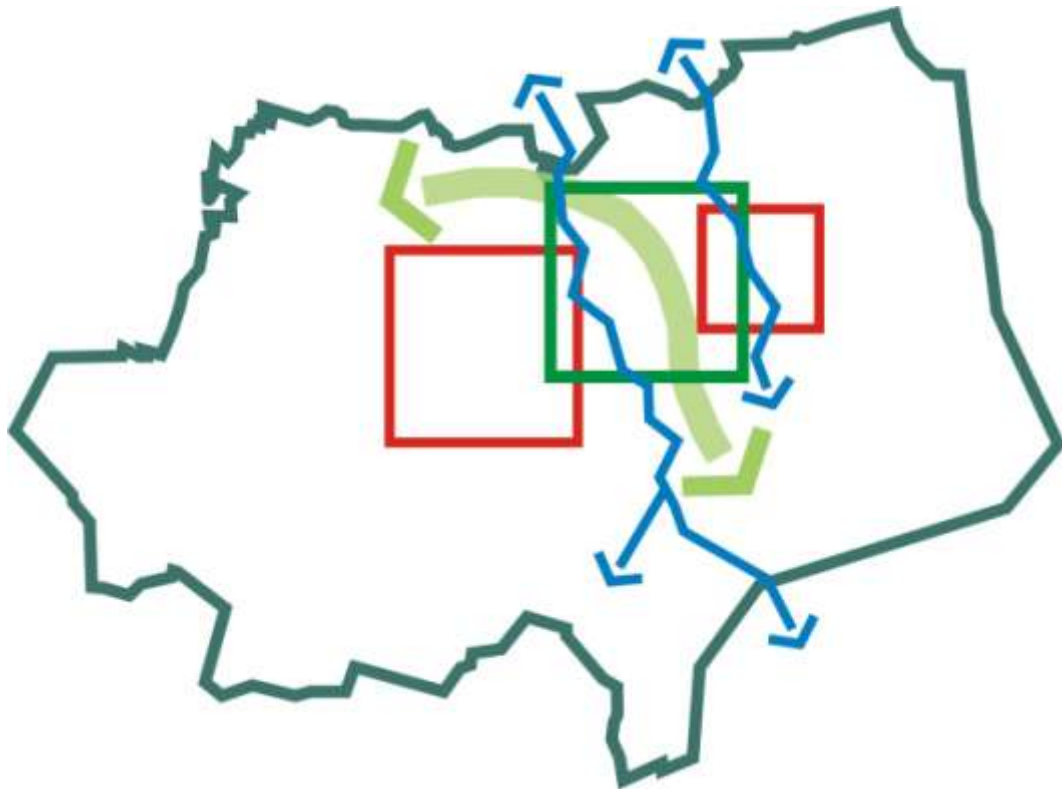

Rijk van Dommel en Aa

Intergemeentelijke Structuurvisie (Ontwerp 18-10-2010)

Naar een groen-blauwe invulling van een uitloopgebied

Samenwerkingsverband Regio Eindhoven, namens gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Someren, Son en Breugel, in samenwerking met de waterschappen Aa en Maas en De Dommel, provincie Noord-Brabant en het Rijksvastgoed en ontwikkelingsbedrijf

Rijk van Dommel en Aa

Intergemeentelijke Structuurvisie (Ontwerp 18-10-2010)

identificatie

identificatiecode:
301007.15218.00

opdrachtleider:

drs. D-J. Verhaak

auteur(s):

drs. D-J. Verhaak
drs. M. Farla

planstatus

datum:
18 oktober 2010

status:
ontwerp

opdrachtgever:

Samenwerkingsverband regio Eindhoven, namens gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Helmond, Laarbeek, Nuenen, Someren, Son en Breugel, in samenwerking met de waterschappen Aa en Maas en De Dommel, de provincie Noord-Brabant en het Rijksvastgoed en en ontwikkelingsbedrijf

Inhoud

Deel A Intergemeentelijke structuurvisie	3
1. Inleiding	5
1.1. Aanleiding en doel	5
1.2. Werkproces	7
1.3. Opbouw structuurvisie	9
2. Speelveld	11
2.1. Positionering	11
2.2. Beleidskader	14
2.3. Ruimtelijke en programmatische uitgangspunten	15
2.4. PlanMER	19
3. Visie	23
3.1. Koersen: visie op groen-blauw raamwerk, recreatie en landelijk gebied	23
3.2. Van koers naar visie	25
3.3. Visie op ruimte	25
3.3.1. Robuuste natuur	26
3.3.2. Beekdalen	28
3.3.3. Intensief recreatiegebied	29
3.3.4. Landelijk gebied	31
3.3.5. Stadsranden	32
3.3.6. Overige legenda-eenheden	33
4. Uitvoeringsstrategie	37
4.1. Inleiding uitvoeringsstrategie	37
4.2. Werken met programma's	38
4.3. Lacunes projectenoverzicht	40
4.4. Prioritering	43
4.5. Financiering	44
4.6. Uitvoeringsorganisatie	47
Deel B PlanMER	49
5. PlanMER Rijk van Dommel en Aa	51
5.1. Planmer-plicht	51
5.2. Milieueffectrapportage	52
5.2.1. Doel	52
5.2.2. Procedure en koppeling met ISV	52
5.3. Aanpak planMER	53
5.4. Leeswijzer	53
6. Huidige situatie	55
6.1. Sectorale beoordelingskaders	55
6.2. landschap, cultuurhistorie en archeologie	56
6.3. Natuur	59
6.3.1. Algemeen	59

6.3.2.	Waardevolle gebieden	61
6.3.3.	Beschermde soorten	63
6.4.	Bodem en water	63
6.5.	Woon- en leefklimaat	66
7.	Beschrijving en toetsing scenario's	69
7.1.	Beschrijving scenario's	69
7.2.	Toetsing scenario's	78
7.2.1.	Ontwikkelingsmogelijkheden recreatie	78
7.2.2.	Ecologie	79
7.2.3.	Landschap en cultuurhistorie	80
7.2.4.	Milieukwaliteit	81
7.2.5.	Ontwikkelingsmogelijkheden landbouw	82
8.	Integratiescenario	85
9.	Beoordeling projecten	87
9.1.	Inleiding	87
9.2.	Beekdalen	87
9.3.	Robuuste natuur / intensieve recreatie	91
9.4.	Landelijk gebied	93
9.5.	Stadsranden	95
10.	Samenvatting en conclusie	99
Bijlage 1.	Beleidskader	101
Bijlage 2	projectenlijst	112
Bijlage 3.	Sectorale toetsingskaders	134

Deel A Intergemeentelijke structuurvisie

1. Inleiding

Het Rijk van Dommel en Aa tussen Eindhoven en Helmond is een prachtig landelijk gebied, met waardevolle groene- en waterstructuren die voor het woonklimaat in de regio van groot belang zijn. Dit gebied staat door de verstedelijking onder druk. Het groenblauwe karakter van dit gebied moet worden versterkt, waardoor het beter gaat functioneren als uitloopgebied voor de stedelijke agglomeratie. Daarom is een intergemeentelijke structuurvisie ontwikkeld, waarmee het wensbeeld voor dit gebied beleidsmatig verankerd wordt en daadwerkelijk tot uitvoer kan worden gebracht.

1.1. Aanleiding en doel

Van wensbeeld naar uitvoering

Het Rijk van Dommel en Aa is één van de ruimtelijke onderdelen van Brainport: dé toptechnologie regio van Nederland. De ontwikkeling van het Rijk van Dommel en Aa zal de 'quality of life' van de Brainport versterken. Het Rijk van Dommel en Aa moet als robuust regionaal landschapspark de Brainportbewoner een aantrekkelijke landschappelijke omgeving bieden waarin gerecreëerd kan worden.

Na jarenlang idee- en visievorming is de discussie over het Rijk van Dommel en Aa in een stroomversnelling geraakt. Het gebied tussen Eindhoven en Helmond staat beleidsmatig al jaren als buffergebied te boek. Maar de manier waarop het beleid verder vormgegeven en uitgevoerd moet worden is nog niet eerder door de gezamenlijke bestuursorganen geformuleerd.

De aanwijzing van de regio tot 'Brainport' en het opstarten van de MIRT-verkenning 'Zuidoostvleugel Brabantstad' heeft nieuwe impulsen gegeven aan de toekomstige functie en inrichting van het Rijk van Dommel en Aa. Vanuit verschillende invalshoeken en door verschillende partijen zijn het afgelopen jaar grote stappen gezet in de richting van een gezamenlijke visie op het gebied. Ook het Rijk heeft zich gemeld door het gebied aan te willen wijzen tot Rijksbufferzone. Het regionale voorstel voor de grens van de Rijksbufferzone wordt opgenomen in deze structuurvisie. Op basis van intensief overleg tussen de gemeenten, waterschappen, provincie en rijk is het Wensbeeld Middengebied ontstaan, waarin de ambities

voor de ontwikkeling van het gebied zijn aangegeven (zie paragraaf 2.3). Dit wensbeeld wordt door de verschillende organisaties en bestuursorganen gedragen. Nu is het moment aangebroken om de bereikte overeenstemming over het Wensbeeld om te zetten in een gezamenlijke aanpak voor de uitvoering. Deze structuurvisie is daar het juiste instrument voor.

Kenmerken structuurvisie

Omdat in hoofdlijnen consensus bestaat over het beleid voor het Rijk van Dommel en Aa, is een nieuwe visie niet aan de orde. Deze structuurvisie is vooral een bundeling en afstemming van bestaand beleid, voortkomend uit het Wensbeeld en uit de gemeentelijke structuurvisies. In deze structuurvisie moet duidelijk worden hoe het geaccordeerde beleid ten uitvoer kan worden gebracht. Tegelijkertijd moeten beleidsonderdelen en projecten waar (nog) geen consensus over bestaat, een stap verder worden gebracht. Naast de aanwijzing tot Rijksbufferzone komt er nog een aantal ontwikkelingen op het gebied af, die een afzonderlijk besluitvormingstraject doorlopen:

- De aanleg van de Noordoostcorridor (NOC); de afronding van de grote Ruit van Eindhoven en Helmond. Het voorkeustracé wordt als ‘gast in het landschap’ opgenomen in de structuurvisie. Dit betekent dat langs de weg geen nieuwe verstedelijking mag plaatsvinden.
- De Compensatieverplichting vanuit de MER Oostelijk deel Stedelijke regio Eindhoven-Helmond (MEROS); in de regio wordt de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen en woongebieden onderzocht, waarbij natuur en bos gecompenseerd moet worden. Het Rijk van Dommel en Aa is zoekgebied voor deze compensatie. De structuurvisie geeft de mogelijkheden aan.

1.2. Werkproces

Het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE) werkt met de gemeenten Eindhoven, Helmond, Nuenen, Geldrop-Mierlo, Laarbeek, Son en Breugel en Someren en met de Provincie Brabant, het Rijk en de Waterschappen De Dommel en Aa en Maas aan de intergemeentelijke structuurvisie (ISV) voor het gebied tussen Eindhoven en Helmond, het Rijk van Dommel en Aa.

Iedere partij heeft hierin zijn eigen rol; de gemeenteraden stellen de intergemeentelijke structuurvisie uiteindelijk vast en zijn tevens het bevoegd gezag voor het vaststellen van de planMER. De overige partijen zijn nauw betrokken bij de totstandkoming van het MER door deel te nemen aan de projectgroepen en de stuurgroep. Door de betrokkenheid van de waterschappen bij de totstandkoming van het MER en de ISV waarborgen de initiatiefnemers het watertoetsproces. De provincie Noord Brabant is opgetreden als adviseur, met name waar het gaat om de relatie met de provinciale structuurvisie en verordening.

Het traject bestaat uit twee fasen. In de eerste fase is het wensbeeld opgesteld. Het Wensbeeld is in 2009 vastgesteld door de stuurgroep en begin 2010 aan de betrokken gemeenteraden voorgelegd. De raden van de betrokken gemeenten hebben het Wensbeeld met enkele nuancerings vastgesteld als uitgangspunt voor de Intergemeentelijke Structuurvisie. Het Wensbeeld bevat een analyse van het gebied, een conceptueel kader en een uitwerking in ambities en ontwikkelrichtingen.

Vervolgens zijn die ambities en ontwikkelrichtingen uitgewerkt in deze intergemeentelijke structuurvisie. De intergemeentelijke structuurvisie moet door alle betrokken gemeenteraden voor hun eigen grondgebied worden vastgesteld. De structuurvisie is zelfbindend. Met andere woorden, de gemeente legt hierin vast welke beleidsdoelstellingen zij belangrijk vindt, hoe zij deze uit wil voeren en welke instrumenten zij hiervoor in wil zetten. De structuurvisie bevat het toekomstbeeld met een uitvoeringsprogramma voor het gebied. De structuurvisie is PlanMERplichtig. Het planMER is als apart document bijgevoegd en doorloopt gelijktijdig met de structuurvisie de procedure.

De structuurvisie komt in vier stappen tot stand: Inventarisatie, Koersbepaling, Ontwerp en Vaststelling. Parallel aan de structuurvisie is het planMER opgesteld.

1. Inventarisatie

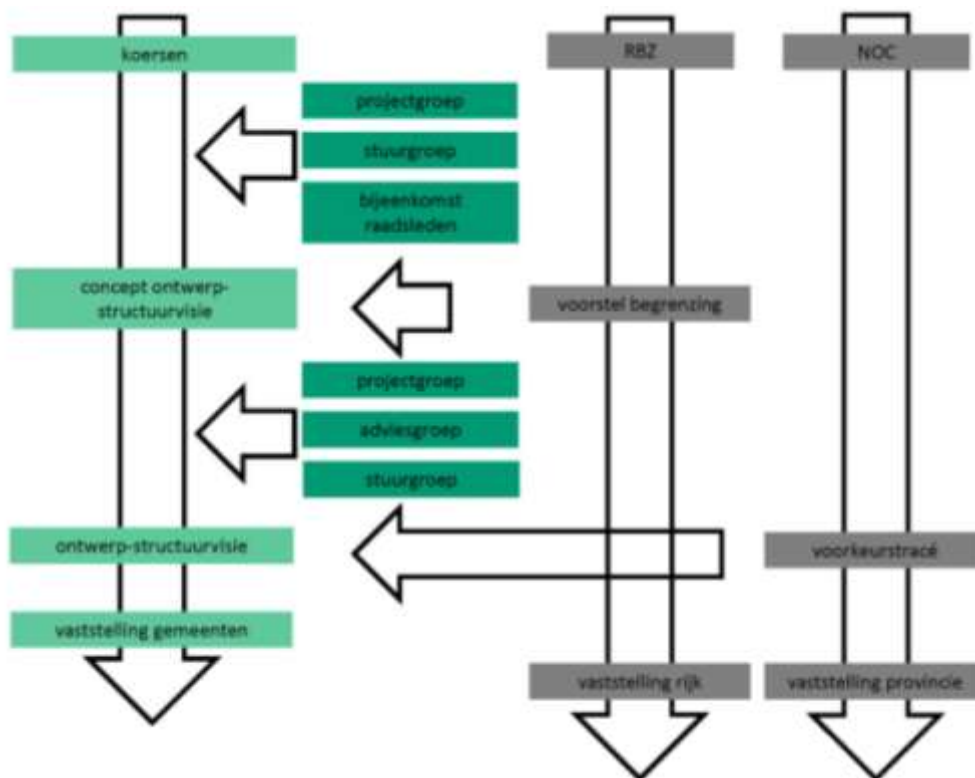
In de eerste stap is een overzicht gemaakt van het huidige beleid en bestaande projecten op kaart en een overzicht van nog niet afgestemd of conflicterend beleid c.q. projecten, samengevat in een presentatie.

2. Koersbepaling

In deze stap is de koers van de ISV vastgelegd. Om in een tijdig stadium voldoende bestuurlijke input te krijgen, zijn tijdens deze stap de gezamenlijk gemeenteraden betrokken. In deze stap van het werkproces zijn ook de uitgangspunten en aanpak voor het planMER bepaald. Het resultaat van stap 2 is een Nota reikwijdte en detailniveau, een kaartbeeld met de visie op de ontwikkeling van het Rijk van Dommel en Aa, een toelichtende presentatie en voorstellen voor uitvoering.

3. Ontwerpstructuurvisie

In deze stap is de koers verder uitgewerkt in een concept structuurvisie en is de planMER gereedgekomen. De resultaten ervan komen terug in de ISV. Het resultaat van deze stap is een ontwerp structuurvisie en planMER die gereed is voor inspraak.

Processchema

4. Vaststelling

De ontwerpstructuurvisie en PlanMER worden vrijgegeven voor overleg met de overlegpartners en inspraak. Ook wordt het planMER voorgelegd aan de Commissie voor de mer. De inspraak- en overlegreacties en de reactie van de commissie voor de m.e.r. worden verwerkt. Het beoogd resultaat is een door de raden vastgestelde, digitaal uitwisselbare structuurvisie + planMER.

1.3. Opbouw structuurvisie

De structuurvisie bestaat uit twee delen.

Deel A, het visiedeel bevat de volgende onderdelen:

- een samenvatting van het speelveld/beleidskader;
- een gebiedsvisie en één gebiedsdekkende kaart met beleidsuitspraken;
- een uitvoeringsprogramma;

De structuurvisie is planmer-plichtig. Met deel B, het planMER, wordt hieraan invulling gegeven.

2. Speelveld

Door haar ligging in de Brainport tussen Eindhoven en Helmond heeft het Rijk van Dommel en Aa een grote potentie als uitlooptgebied. Op verschillende bestuurlijke niveaus zijn ruimtelijk beleid en ruimtelijke ambities vastgelegd. Dit hoofdstuk geeft op hoofdlijnen de beleidsmatige, ruimtelijke en milieuspeelruimte aan voor ontwikkelingen in het gebied.

2.1. Positionering

Ligging en kenmerken Rijk van Dommel en Aa

Het plangebied is als het ware de contramale van de verstedelijking in het gebied. De bebouwde kommen van Eindhoven in het westen en Helmond in het oosten zijn de grens. De kernen gelegen tussen Eindhoven en Helmond vallen ook buiten het plangebied. In het noorden en zuiden wordt het plangebied ongeveer begrensd door het Wilhelminakanaal en de snelweg A67. De grens van het Rijk van Dommel en Aa zal in grote lijnen overeenkomen met het voorstel voor begrenzing van de Rijksbufferzone.

Ligging tussen stedelijke gebieden, met natte beekdalen en droge bosgordel tussen Groene Woud en Strabrechtse heide

Enkele nieuwe stedelijke functies en zoekgebieden voor verstedelijking binnen het plangebied van de structuurvisie zullen niet opgenomen worden binnen de Rijksbufferzone. Ten noorden en ten zuiden van het plangebied liggen grote groengebieden, respectievelijk het Groene Woud en de Strabrechtse Heide.

Het Rijk van Dommel en Aa heeft een herkenbare landschappelijke structuur; de beekdalen van de (kleine) Dommel en de Goorloop/Aa met ertussen de hoger gelegen bosgordel. Dit is de ruggengraat van het gebied. De infrastructuur staat hier haaks op. Het hart van het gebied wordt doorsneden door het Eindhovens kanaal, het spoor tussen Eindhoven en Helmond en de A270. Precies in het midden ligt het Landgoed Gulbergen.

Onderdeel van de Brainport

Het Rijk van Dommel en Aa is één van de ruimtelijke onderdelen van Brainport. Deze regio onderscheidt zich op (inter)nationaal niveau als kerngebied van het Modern Technologisch Complex (Nota Ruimte), met de stedelijke regio Eindhoven en de A2-kennisas als zwaartepunt. In deze stedelijke regio wordt gestreefd naar een duurzame balans tussen de economische, sociaal-culturele en ecologische elementen. Brainport heeft twee gezichten:

- dynamische stedelijkheid, met een (inter)nationale oriëntatie, een kennisintensieve technologisch gerichte industrie en zakelijke dienstverlening;
- kwalitatief hoogwaardige kleinschalige rustige groene woon- en werkmilieus, met name in het Rijk van Dommel en Aa.

Het hoog-dynamische profiel van de regio kan niet zonder de kwaliteit van het meer laag-dynamische landelijk gebied: het Rijk van Dommel en Aa is levensvoorwaardelijk voor Brainport. De schakeling van verschillende landschappen, de hoofdinfrastructuur van het gebied en de continuïteit van de ecologische structuren maken de 'kruisingen' tot belangrijke aandachtsgebieden.

Identiteit

Een dragende identiteit is van belang voor Brainport en Rijk van Dommel en Aa. De voornaamste cultuurdragers c.q. iconen waar de huidige identiteit aan wordt ontleend zijn:

- de beekdalen, waaronder de Kleine Dommel.
- het interessante mozaïek van natuur- en cultuurlandschappen.
- de kleinschalige kernenstructuur, het dorps- of landelijk wonen en de diversiteit van het landschap.
- De verschillende dorpskernen in de omgeving met hun sfeer en recreatieve mogelijkheden.
- cultuurhistorische elementen zoals de watermolens, kerktorens, kastelen en langgevelboerderijen die de groene beleving versterken.
- Van Gogh. In Nuenen schilderde hij één van zijn beroemde werken, 'De Aardappeleters'.

- de korte afstand tot de steden. De Brainport met zijn hoogwaardige werkgelegenheid en vele voorzieningen is om de hoek.

Ambities Rijk van Dommel en Aa

Het Rijk van Dommel en Aa moet als robuust regionaal landschapspark de Brainportbewoner een aantrekkelijke woon- en leefomgeving bieden waarin gerecreëerd kan worden. De volgende ambities dragen bij aan dit doel:

- Versterken van de natuurwaarden door verbetering van de milieukwaliteit en door ecologische verbindingen te realiseren tussen Strabrechtse Heide en Groene Woud.
- Realiseren van een veilig, duurzaam en schoon watersysteem. Een watersysteem dat weinig onderhoud nodig heeft doordat de oorspronkelijke geohydrologische en geomorfologische situatie ter plaatse van de beekdalen en aangewezen natuurgebieden is hersteld (kwel- en beekherstel). Van belang daarbij is om voldoende ruimte te reserveren voor het vasthouden en bergen van water hoog in het watersysteem.
- Een groene buffer te vormen tussen Eindhoven en Helmond; Hiertoe zijn drie noord-zuid zones onderscheiden: het Dommeldal, de bosgordel tussen Nuenen en Helmond en het dal van de Goorloop/Aa.
- Identiteit en beleving toe te voegen door de cultuurhistorische waarden beter zichtbaar te maken, elementen zoals infrastructuur en agrarische bedrijven landschappelijk in te passen en de (fysieke) samenhang in het gebied te versterken.
- Bieden van ruimte voor intensieve en extensieve recreatie door te zorgen voor een sluitend recreatief routenetwerk en ontwikkelingsmogelijkheden te bieden voor vormen van intensieve en extensieve recreatie.
- Optimaliseren van de ontsluiting door te zorgen voor goede verbindingen tussen stad/dorp en het landelijk gebied en een goede oversteekbaarheid van de infrastructuur.
- Toevoegen van nieuwe economische dragers door naast de huidige landbouwfunctie ruimte te bieden voor nieuwe functies, met name op het gebied van verbrede landbouw en recreatie.

De hoofdambitie worden parallel aan deze structuurvisie nader uitgewerkt. De ambities zijn in de structuurvisie vertaald naar ruimtelijk beleid voor de verschillende gebieden in het Rijk van Dommel en Aa. De projecten zijn getoetst op hun bijdrage aan zowel deze hoofdambitie als het gewenste ruimtelijke beleid (zie hoofdstuk 3).

2.2. Beleidskader

Een ambitieuze gebiedsontwikkeling als Rijk van Dommel en Aa kan alleen worden gerealiseerd wanneer er draagvlak bestaat bij alle betrokken partijen: overheden, bedrijfsleven en

samenleving.

Het draagvlak bij overheden voor de realisatie van een landschapspark blijkt onder meer uit de inzet tot nu toe:

- De vaststelling van het wensbeeld Middengebied;
- De uitvoering van diverse groen- en waterprojecten in het gebied;
- De intentie in het Afsprakenkader Brainport-Oost voor de aanwijzing tot Rijksbufferzone, waarbij rijk, provincie en regio gezamenlijk komen tot een voorstel en het Rijk de uiteindelijke begrenzing vaststelt;
- Een financiële bijdrage van het rijk voor de realisatie van de Noordoostcorridor in combinatie met versterking van groen;
- De opstelling van deze structuurvisie door de betrokken gemeenten, waterschappen, regio, provincie en Rijk;

Het Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen maken de gebiedsontwikkeling beleidsmatig mogelijk. In de beleidsstukken van de verschillende overheden zijn ambities en randvoorwaarden voor het gebied aangegeven. In de structuurvisie en uitwerking in bestemmingsplannen moet hiermee rekening worden gehouden. Een samenvatting van het relevante beleidskader staat in bijlage 1. Het wensbeeld is hierna beschreven.

2.3. Ruimtelijke en programmatische uitgangspunten

Wensbeeld

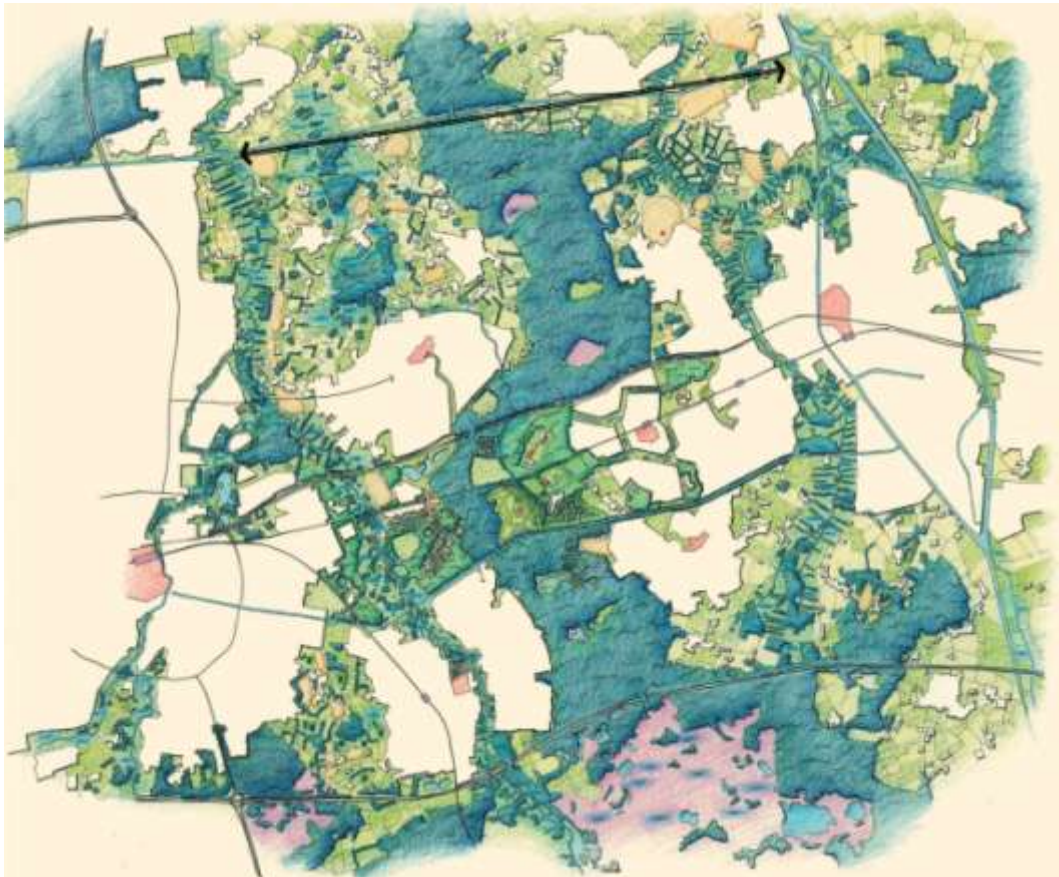
In het wensbeeld Middengebied staat de gewenste toekomst van het Rijk van Dommel en Aa beschreven. De ambities uit het wensbeeld die de betrokken partijen willen realiseren, zijn:

- De herkenbare landschappelijke structuren zoals de Dommel, de Boszone en de Goorloop worden versterkt en ontwikkeld.
- Zichtbaarheid en beleefbaarheid versterken van cultuurhistorische waarden; bijvoorbeeld de watermolens langs de Dommel.
- Optimaliseren van ontsluiting: de A270 krijgt een nieuwe meer regionale functie.
- Een ander agrarisch karakter: agrarische bedrijven met nevenfuncties (zoals een zorgboerderij of streekproducten) meer toegankelijk maken voor inwoners van onze regio.
- Recreatie en verbrede landbouw als economische dragers.
- Een attractief park voor de Brainport.

Bij de vaststelling van het Wensbeeld zijn door verschillende raden aandachtspunten meegegeven voor de uitwerking in deze structuurvisie:

- Een positieve grondhouding voor aanwijzing tot Rijksbufferzone.
- Een eventuele Noordoostverbinding moet als gast in het landschap groen ingepast worden aangelegd. Langs deze weg zijn geen stedelijke ontwikkelingen mogelijk.

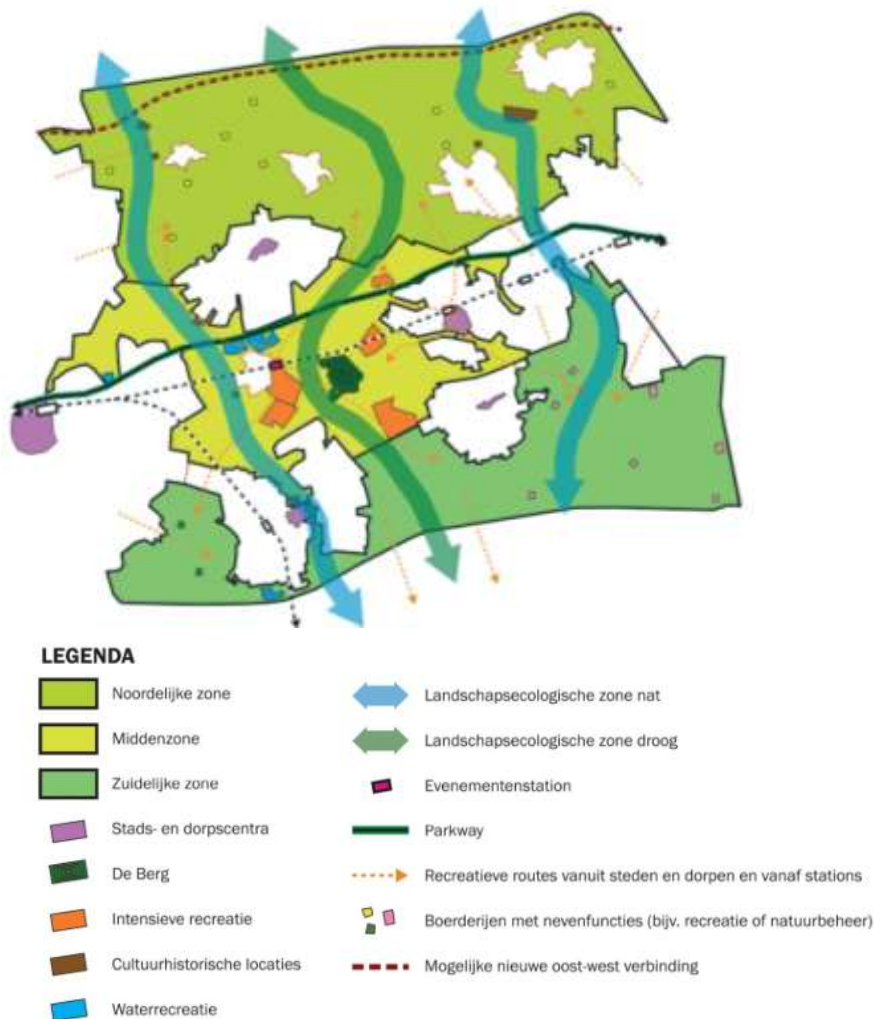
Ruimtelijk wensbeeld

- Naast de compensatie van de Noordoostcorridor kunnen ook andere natuurcompensaties door capaciteitsvergrotingen meegenomen worden in het gebied.
- Nog geen besluitvorming over de woningbouwlocatie ten zuidwesten van Helmond (Lungendonk en 't Goor). Beide zijn zoekgebied voor verstedelijking.
- Hoogwaardige natuurontwikkeling in het Dommeldal.
- Goede landschappelijke en recreatieve aansluiting van het stedelijk gebied op het landelijk gebied.
- Mogelijkheden voor health en wellness benutten.
- De barrière van het Eindhovens kanaal opheffen door meer recreatieve bruggen.
- Rekening houden met uitbreiding van dierenrijk Gulbergen.

- Een hoogwaardige fietsverbinding tussen Helmond en Eindhoven afronden.
- Vestiging van recreatief-toeristische functies tussen de A270 en het Eindhovens Kanaal
- De bereikbaarheid van de verschillende functies in het gebied verbeteren.

Het wensbeeld gaat uit van drie zones met een eigen karakter (zie afbeelding functioneel wensbeeld):

- De noordelijke zone: laagdynamisch, rust, cultuurhistorie, ruraal halfopen landschap, waarbij de continuïteit van de ecologische boszone nu ontbreekt.
- De middenzone: hoogdynamisch, waar de meeste verstedelijking optreedt, waarbij eveneens de continuïteit van de ecologische boszone nu ontbreekt en recreatie al belangrijk is.
- De zuidelijke zone: laagdynamisch, rust, ruraal en halfopen landschap en bos.

Functioneel wensbeeld

Rijksbufferzone

Het ministerie van VROM ziet mogelijkheden om in het gebied van het Rijk van Dommel en Aa een gebied aan te wijzen tot Rijksbufferzone. Dit is onderdeel van het afsprakenkader Brainport-Oost dat begin 2010 is getekend. Het doel van een bufferzone is om het gebied te beschermen tegen nieuwe stedelijke ontwikkelingen en te kunnen ontwikkelen als groengebied en als recreatief gebied voor de bewoners van de regio. Een voorstel voor de begrenzing wordt gezamenlijk met de provincie, regio en VROM uitgewerkt en in een later stadium opgenomen in deze structuurvisie. Het Rijk stelt de begrenzing uiteindelijk vast.

Compensatieverplichting MEROS

Het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE) heeft voor de stedelijke regio vooruitgekeken tot 2030 naar de behoefte aan woningbouw en bedrijventerreinen. Hieruit is naar voren gekomen dat in de periode tussen 2015 en 2030 behoefte is aan nieuwe grootschalige woon- en werklocaties in en rondom Helmond.

In een MER-rapport zijn de verstedelijkingsopgave (wonen en werken) voor het Oostelijk deel van de Stedelijke regio Eindhoven-Helmond (MEROS) en de locatiekeuzenotitie MEROS onderzocht. De opgave die in MEROS onderzocht is bestaat uit 4500-6000 woningen en 140-190 hectares bedrijventerrein.

Provinciale Staten hebben besloten om voor wonen en werken uit te gaan van het lage scenario. Het BZOB-bos (60 ha) wordt aangewezen als te ontwikkelen werklocatie en Goor (1250 woningen) en Lungendonk (3250 woningen) als woonlocatie. Het Rijk van Dommel en Aa is een van de drie mogelijke locaties voor compensatie van het BZOB-bos.

Overige ruimtelijke en programmatische uitgangspunten

Naast het wensbeeld heeft de regio op diverse sectorale vlakken beleid ontwikkeld. Hierna zijn de hoofdlijnen weergegeven, voor zover deze ruimtelijk relevant zijn voor het gebied.

Economie

Het programma economie richt zich op het realiseren van de doelstellingen van de regio als Brainport van Nederland. De regio wil een top-3 Europese innovatieregio zijn met een bovengemiddelde groei van nieuwe en innovatieve bedrijven. Deze doelstelling wordt binnen de bestaande kernen gerealiseerd. Het Rijk van Dommel en Aa is de groene recreatieve contramail van deze stedelijke gebieden.

Wonen

De woningbouw in de regio wordt regionaal afgestemd. Ruimtelijke kwaliteit, eigenheid, diversiteit en de leefbaarheid van de woonomgeving zijn speerpunten in het beleid. De woningbouwopgave wordt hoofdzakelijk binnen de bestaande kernen gerealiseerd. Het Rijk van Dommel en Aa heeft een belangrijke functie voor de brainportbewoner als recreatief uitloophet gebied.

Bereikbaarheid

Een goede bereikbaarheid is cruciaal voor het functioneren van de Brainport. De regio heeft een totaalvisie op bereikbaarheid vastgelegd in het Regionaal Verkeers- en Vervoerplan.

Op landelijk en regionaal schaalniveau speelt een onderzoek naar de afronding van de grote ruit van Eindhoven en Helmond. Het noordelijk deel van het Rijk van Dommel en Aa is zoekgebied voor de Noordoostcorridor (NOC), de oost-westverbinding tussen de A58/A50 en de N279. In combinatie met de Noordoostcorridor kan de A270 afgewaardeerd worden tot N270. Vooruitlopend speelt de aanleg van een afslag bij Gulbergen/Brandevoort.

Ook wordt het openbaar vervoer gestimuleerd. In het gebied moet onder andere een evenementenstation Gulbergen aangelegd worden bij het nieuwe evenementenplatform.

Landbouw/plattelandontwikkeling, landschap en cultuurhistorie

Het beleid voor het agrarisch gebied en de beekdalen is gericht op landschapsherstel, het bieden van mogelijkheden voor natuur en perspectief voor de landbouw. Het stimuleren van projecten die de ontwikkeling naar een extensiever, multifunctioneler platteland versnellen heeft prioriteit. Versterking van cultuurhistorische waarden speelt in het hele Rijk van Dommel en Aa.

Ecologie en water

Realisatie van verbindingen en realiseren van de wateropgave zijn beleidsmatig speerpunten.

Recreatie en toerisme

Het Rijk van Dommel en Aa moet een belangrijke groene en recreatieve bijdrage leveren aan een regio waar het goed wonen, werken en recreëren is. Concrete projecten zijn de aanleg van fietspaden, de realisatie van knooppunten, recreatieve poorten en versterking van het intensieve recreatiegebied Gulbergen.

Duurzaamheid en energie

Het beleid van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven is gericht op een duurzame toekomst voor de inwoners. De speerpunten uit het beleidsprogramma Milieu zijn luchtkwaliteit, externe veiligheid, geluidshindersanering, klimaat en energiebeleid.

Omdat de energiebehoefte stijgt en eenvoudig winbare fossiele brandstoffen uitgeput raken, moet gezamenlijk gewerkt worden aan een energietransitie van fossiel naar duurzaam (herwinbaar).

2.4. PlanMER

In het kader van de structuurvisie is een planMER opgesteld. Aanleiding is het feit dat de (her)inrichting van het landelijk gebied binnen het Rijk van Dommel en Aa een oppervlakte

beslaat van meer dan 125 ha (drempel uit het Besluit mer). Gezien de aard van de groen-blauwe projecten binnen het gebied zullen deze ontwikkelingen in veel gevallen positieve milieugevolgen hebben. Een 'standaard' toets van de milieugevolgen van de structuurvisie heeft om deze reden weinig toegevoegde waarde. In het planMER is er voor gekozen om niet alleen een technische toetsing uit te voeren, maar is tevens de doelstelling voor het Rijk van Dommel en Aa als uitgangspunt genomen. In het MER wordt daarom een aantal scenario's geïntroduceerd voor de toekomstige invulling van het plangebied, die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling tot een regionaal landschapspark. Deze scenario's zijn op hoofdlijnen getoetst op de milieugevolgen, maar ook op sociaal-economische aspecten. Op basis daarvan is een voorkeursscenario geformuleerd, waarbij is bekeken welke (combinaties van) scenario's binnen de verschillende gebiedstypen binnen het Rijk van Dommel en Aa het meest gewenst zijn. Vervolgens is bekeken op welke wijze de projecten binnen het gebied daarbinnen passen en welke uitgangspunten en randvoorwaarden daarbij in acht dienen te worden genomen. In deel B wordt verder ingegaan op de scenario's en de toetsing.

Het Rijk van Dommel en Aa moet als robuust regionaal landschapspark de Brainportbewoner een aantrekkelijke groene omgeving bieden waarin gerecreëerd kan worden. De koersen voor versterking van het groen-blauwe raamwerk, de recreatie en het landelijk gebied geven de hoofdrichting aan. Vervolgens is aan de hand van een aantal scenario's de ruimtelijke visie ontwikkeld. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma staat in hoofdstuk 4.

3.1. Koersen: visie op groen-blauw raamwerk, recreatie en landelijk gebied

De koersen geven de beleidsrichtingen aan die ten grondslag liggen aan de intergemeentelijke structuurvisie (ISV). De koersen komen voort uit bestaand beleid (gemeentelijke structuurvisies, wensbeeld, Europees-, rijks-, provinciaal- en regionaal beleid). De koersen bepalen de agenda voor deze ISV. De koersen geven een visie op de belangrijkste functies in het gebied; het groen-blauwe raamwerk, de recreatie en het landelijk gebied.

Visie op groen-blauw raamwerk

Speerpunten in de visie voor het groen-blauwe raamwerk zijn:

- Realisatie en of afronding van de ecologische hoofdstructuur (EHS);
- Verbetering van de milieukwaliteit
- Een ecologische verbinding tussen het Groene Woud en de Strabrechtse Heide;
- Natte ecologische zone Dommeldal en Goorloop/Aa;
- Waterberging;
- Recreatief en agrarisch medegebruik;
- Combineren van ecologische en recreatieve verbindingen.

Visie op recreatie

De betekenis als uitloopegebied voor de Brainportbewoner moet vergroot worden door:

- Vestiging en uitbouw van intensieve functies in het kerngebied (waaronder Gulbergen / relatie A270);
- Recreatief medegebruik in het hele plangebied;

- Verbetering van de recreatieve bereikbaarheid (routes, verbindingen, recreatieve poorten);

Visie op landelijk gebied

De visie op hoofdlijnen voor het landelijk gebied is:

- Het agrarisch cultuurlandschap in stand houden dan wel herstellen;
- De landbouw omvormen (o.a. verbrede landbouw, stadslandbouw);
- Stimuleren van multifunctioneel gebruik (bestaand gebruik, mogelijkheden in vrijkomende agrarische bebouwing);
- Aanleg van ecologische en recreatieve verbindingen;
- Inzet van instrumenten ruimte-voor-ruimte, nieuwe landgoederen.

Hoofdkoers

Onderstaand kaartbeeld geeft de hoofdkoers weer voor uitwerking in de structuurvisie. Deze kaart is opgebouwd uit de kaarten groen-blauwe raamwerk, recreatie en landelijk gebied. Het zoekgebied voor de Noordoostcorridor en twee zoekgebieden voor verstedelijking (Lungendonk en 't Goor) zijn toegevoegd.

3.2. Van koers naar visie

Om van koersen tot een visie te komen, is het van belang de invulling van het groen-blaauwe raamwerk verder uit te werken en in te vullen, zodat de keuzes duidelijk worden en het raamwerk optimaal kan functioneren als uitloopegebied voor de omliggende stedelijke agglomeratie. Deze invulling heeft gestalte gekregen in het planMER. Om tot een goede afweging van keuzes te komen, zijn in het kader van het planMER vier scenario's. De invulling van deze scenario's wordt in belangrijke mate bepaald door eerdere bestuurlijke ideeën en prioriteiten voor dit gebied zoals de ontwikkeling van een robuuste groen-blaauwe structuur, het maken van ecologische en recreatieve verbindingen en behoud van het agrarisch cultuurlandschap. Om deze ideeën goed te kunnen toetsen op hun effecten zijn ze ieder afzonderlijk "opgerekt" tot een scenario. Daarnaast is een scenario toegevoegd die de milieuraandvoorwaarden voor de toekomst weergeeft. Hiermee wordt de inhoudelijke bandbreedte verder verkend en getoetst, en worden bovendien nieuwe ideeën gegenereerd.

Voor alle scenario's geldt dat een optimaal recreatief medegebruik wordt voorgestaan en is het mogelijk dit medegebruik "mee te koppelen" met de overige te ontwikkelen functies zoals landschap, cultuurhistorie, ecologie en waterberging. In de beschrijving is een indicatie gegeven van mogelijke functiecombinaties of juist het ontbreken van dergelijke mogelijkheden.

De volgende scenario's zijn in het kader van het planMER ontwikkeld:

1. Versterking cultuurlandschap
2. Versterking milieukwaliteit
3. Ontwikkeling robuuste natuur
4. Versterking verbindingen

De scenario's zijn getoetst op meerwaarde voor ecologie, landschap/cultuurhistorie, milieukwaliteit, landbouw, recreatie. De effecten op economie en woon- en leefklimaat zitten verweven binnen landbouw en recreatie, respectievelijk, milieukwaliteit, landschap en cultuurhistorie en ecologie. Voor een uitgebreide beschrijving van de scenario's en de toetsing van effecten, wordt verwezen naar het planMER (deel B van dit document). De conclusie van het planMER komt tot uiting in het voorkeursalternatief. Dit vormt de basis voor de visie op de ruimte.

3.3. Visie op ruimte

Gezien de diversiteit van het plangebied en de verschillende scores van de scenario's, ligt een combinatie en differentiatie van scenario's over het plangebied voor de hand. Met de ingezette koersen in gedachte, ontstaat een ruimtelijk beeld, waarbij de volgende zones worden onderscheiden;

- Robuuste natuur;
- Beekdalen;
- Intensief recreatiegebied;
- Landelijk gebied;
- Stadsranden.

Naast deze zones worden op het los bijgevoegde kaartbeeld meerdere elementen onderscheiden die binnen deze zones een plaats krijgen, dan wel de zones doorsnijden en als een autonoom element van betekenis zijn voor de visie. Het betreft onder meer de legenda-eenheden structuurbepalende infrastructuur, zoals de oost-westverbinding van de NOC, de N270, de spoorlijn (met halte) Eindhoven-Helmond, het Wilhelminakanaal, het Eindhovens Kanaal en de recreatieve poorten, de zoekgebieden NOC en verstedelijking, EHS en stedelijk gebied.

De zones en elementen vormen samen het voorkeursalternatief: de visie met de onderstaande omschrijving. De beleidsbeschrijvingen zijn gekoppeld aan de los bijgevoegde visiekaart. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen in de zone waarin ze liggen. De grenzen van gebieden zijn richtinggevend voor het beleid wat uiteindelijk in exacte begrenzingen in bestemmingsplannen vastgelegd moet worden.

3.3.1. Robuuste natuur

Doel

Het ontwikkelen van grote eenheden natuur, die enerzijds grote natuurgebieden (Groene Woud en Strabrechtse heide en op regionaal schaalniveau Stiphoutse bossen en de bossen bij Geldrop) met elkaar verbinden, anderzijds een grote toegevoegde waarde bezitten voor recreatie. Het doel komt voort uit scenario 3.

Begrenzing

Het betreft de bestaande bosgordel tussen Nuenen en Helmond, inclusief enkele gebieden die nu nog in agrarisch gebruik zijn.

Realisatie

- Barrières in bestaande natuurgebieden wegnemen;
- De begrensde EHS, voor zover nog niet gebeurd, realiseren;
- Gebieden buiten de EHS aankopen en inrichten;
- Voor realisatie van natuur (binnen en buiten de EHS) middelen inzetten die voort komen uit compensatieverplichtingen;
- Aanleg van voorzieningen ten behoeve van recreatief medegebruik (routes, paden, verbindingen en dergelijke).

Overige ontwikkelingen

Ontwikkelingen die bovengenoemde doelen niet frustreren (behoud van cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten, extensief agrarisch beheer) kunnen in de ontwerpopgave desgewenst worden meegenomen.

3.3.2. Beekdalen

Doel

Hier is sprake van een meervoudige doelstelling die voort komt uit de scenario's 1, 3 en 4. Het beekdal krijgt een cultuurhistorisch waardevol landschapsbeeld in de zin van scenario 1. De beekdalen bestaan in hoge mate uit begrensde EHS-gebieden. Daarmee is er tevens sprake van een natuurdoelstelling. Het beekdal vormt een belangrijk element in de beleving van de recreant. Om die beleving waar te kunnen maken, zijn recreatieve verbindingen voor deze zone eveneens relevant, zowel in de lengterichting van het beekdal zelf, als dwars op het beekdal om de relatie stad-platteland beter tot stand te brengen.

Ook de doelstelling van scenario 2, herstel milieukwaliteit is aan de orde, gezien de doelstelling naar een duurzaam klimaatbestendig watersysteem te streven, waarbij zowel waterkwantiteit als -kwaliteit een rol spelen.

Begrenzing

De beekdalen beslaan Dommeldal, het dal van de Goorloop en het dal van de Aa.

Realisatie

- Herstel van de beekdalen, waarbij de combinatie wordt gezocht van een duurzaam watersysteem in samenhang met landschappelijk herstel van de beekdalen (verkaveling, beplantingspatroon, grondgebruik);
- De begrensde EHS, voor zover nog niet gebeurd, realiseren;
- Realisatie van waterberging, binnen de context van het kenmerkende landschapspatroon;
- Routes en recreatieve verbindingen realiseren, barrières opheffen, met name in de relatie bebouwd gebied-buitengebied, oversteekgelegenheden.
-

Overige ontwikkelingen:

Niet intensieve ontwikkelingen die nauw samenhangen met de doelstelling, zijn mogelijk in de beekdalen. Denk bijvoorbeeld aan de realisatie van een toeristische poort, als startpunt voor wandel, fiets, kano- en paardrijroutes, waar naast parkeergelegenheid, wegwijzers en andere kleinschalige voorzieningen, tevens ruimte is voor een uitspanning, onder voorwaarde van een goede landschappelijke inpassing en passend bij de schaal van het (na te streven) landschap.

3.3.3. Intensief recreatiegebied

Doel

Het doel voor deze zone komt niet voort uit een van de scenario's, maar hangt samen met de doelstelling voor het Rijk van Dommel en Aa (aantrekkelijk uitloopgebied) en met de bestaande situatie. Overigens dient dit doel wel in overeenstemming te worden gebracht met het doel van de zone robuuste natuur, aangezien deze zones elkaar overlappen. Dat betekent dat alleen intensieve recreatie kan worden gerealiseerd, als deze in voldoende mate bijdraagt aan de realisatie van de robuuste natuur.

Een ander bijkomend doel betreft het realiseren van verbindingen, zowel gericht op de (recreatieve) bereikbaarheid als op natuur.

Begrenzing

Bestaande en geplande recreatiegebieden rond de Gulberg, waarbij de A270, inclusief een strook ten noorden van deze weg, de noordgrens vormt en Bospark het Wolfsven de zuidgrens.

Realisatie

- Het initiatief voor intensieve recreatie in Vaarle draagt financieel bij aan de realisering van de zone robuuste natuur en wordt daarom ondersteund;
- Er wordt een evenemententerrein gerealiseerd inclusief een treinhalte waarmee een goede bereikbaarheid wordt gerealiseerd;
- De aansluiting op de A270 naar Brandevoort, wordt gecombineerd met het verder ontsluiten van landgoed Gulbergen;
- Nieuwe ontwikkelingen dienen tevens bij te dragen aan een goede recreatieve ontsluiting van het gebied;
- Opheffen bestaande recreatieve en ecologische barrières door inrichtingseisen bij nieuwe initiatieven als voorwaarde voor medewerking, zodat de robuuste natuur beter tot zijn recht komt.

3.3.4. Landelijk gebied

Doel

De doelstelling voor het landelijk gebied is in belangrijke mate gebaseerd op scenario 1, versterking van het cultuurlandschap. Dit combineert prima met de aanleg van de nodige ecologische en recreatieve verbindingen. Bovendien komen in deze zone ook bestaande natuurgebieden voor. Deze gebieden behouden hun primaire natuurdoelstelling, zo mogelijk in combinatie met realisatie van recreatieve verbindingen.

Begrenzing

In feite de contramal van de robuuste natuur, de beekdalen en stadsrandgebieden.

Realisatie

- Herstel van het landschap (historisch beplantingspatroon, herstel paden structuur, kwaliteitsimpulsen door toepassing van ruimte-voor-ruimte);
- Realiseren van ecologische en recreatieve verbindingen;
- Mogelijkheden voor nieuwe vormen van agrarisch gebruik (verbrede landbouw, landschapsbeheer);
- Inzet van het instrument Ruimte-voor-ruimte om verdere ontstening van het gebied mogelijk te maken en kwaliteitswinst te boeken;

- Mogelijkheden voor nieuwe economische dragers (bijvoorbeeld in vrijkomende agrarische bebouwing) onder voorwaarde van investeren in landschapsherstel;
- Behoud en verdere realisatie EHS, voor zover binnen deze zone van toepassing.

Overige ontwikkelingen

Kleinschalige ontwikkelingen die bijdragen aan het herstel en beheer van het cultuurhistorisch waardevolle landschap, zijn mogelijk in het Landelijk gebied, zoals een toeristische poort. Voorwaarde is dat een dergelijke ontwikkeling een kwaliteitsimpuls geeft aan de doelstelling voor deze zone.

3.3.5. Stadsranden

Doel

Stadsranden kunnen zowel worden gezien als het verlengde van de zone landelijk gebied als van het stedelijk gebied dat buiten het plangebied ligt. De stadsranden die als zodanig op de kaart zijn weergegeven, betreffen randen, waar kwaliteitsverbetering op zijn plaats is, bijvoorbeeld in de vorm van afscherming van stedelijk gebied en bedrijventerreinen. De scenario's 1 en 4 zijn hier van toepassing; landschapsherstel of aanleg van nieuwe groene gebieden ter afscherming van het stedelijk gebied en gericht op kwaliteitsverbetering, maar ook ter ondersteuning van recreatieve en ecologische verbindingen, met name die van stad naar platteland.

Begrenzing

De stadsranden zijn gelegen aan de grenzen van het plangebied, met name daar waar afscherming van het stedelijk gebied wenselijk is.

Realisatie

- Kwaliteitsimpulsen voor de stadranden, door inpassing met beplanting te realiseren. Een van de instrumenten die hiervoor kunnen worden ingezet, zijn rood-voor-groen en ruimte-voor-ruimte (bijvoorbeeld, met nieuwe landgoederen groene inpassing realiseren);
- Een aantal functies dat een recreatieve of verzorgende relatie heeft met het stedelijk gebied, zouden in de stadranden in de vorm van verbrede landbouw (stadslandbouw, kinderdagverblijf) of in vrijkomende agrarische bebouwing (manege) gerealiseerd kunnen worden;
- Gebruik van compensatiemiddelen om groen te realiseren ter afscherming van stedelijk gebied;
- Bij alle ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met routes van stad naar platteland. Deze routes, of potenties daarvoor, mogen niet gefrustreerd worden door realisatie van groen of andere functies.

3.3.6. Overige legenda-eenheden

Onder overige legenda-eenheden vallen enkele nieuwe ontwikkelingen en enkele bestaande structuren die ook in de legenda zijn opgenomen, waarvoor deze visie geen nieuw beleid formuleert.

Ontwikkeling recreatieve poorten

Met recreatieve poorten wordt het gebied beter ontsloten voor de recreant. Bestaande plannen zijn op de kaart aangegeven. Poorten zijn in principe overal mogelijk, mits sprake is van beperkte bebouwing en niet in strijd met de doelstelling voor het gebied. Ze liggen bij voorkeur aan ontsluitingswegen in het gebied en hebben de functie van parkeerplaats met vertrekpunt voor kano,-fiets- wandel en ruiterroutes en een uitspanning. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een pannenkoekenhuis, minigolf, fietsverhuur.

Aanleg ontbrekende schakels in recreatief netwerk

Het gebied moet beter toegankelijk worden voor bewoners in de omgeving, door de aanleg van fietspaden, wandelpaden, kanoroutes en dergelijke. Het opheffen van barrières is hierbij van groot belang.

Hoofdwegenstructuur

Beheer en onderhoud van de bestaande hoofdwegenstructuur. Vergroting van de bekendheid en bereikbaarheid van het Rijk van Dommel en Aa, onder andere door herkenbare routeborden en goede bereikbaarheid van recreatieve poorten.

Ombouw A270 naar N270 met aansluiting op intensief recreatiegebied

In combinatie met de Noordoostcorridor kan de A270 afgewaardeerd worden en omgevormd tot N270 met aansluitingen op het gebied. Binnen de zone intensieve recreatie is ruimte voor intensievere leisurfuncties langs de weg. Vooruitlopend wordt een afslag bij Gulbergen/Brandevoort aangelegd. Het afwaarderen van de A270 is afhankelijk van de aanleg van de Oost-west-verbinding van de Noord Oostcorridor. Pas na aanleg van de oost-westverbinding kan worden gestart met de omvorming tot N270.

Spoorlijn

Bestaande spoorlijnen tussen Eindhoven en Helmond en Eindhoven en Weert.

Realisatie evenementenstation

Verbetering van de bereikbaarheid van Landgoed Gulbergen door realisatie van een evenementenhalte bij het nieuwe evenemententerrein.

Bestaande stations

Behoud van bestaande treinstations.

Hoofdwaterstructuur

Speerpunten zijn het verbeteren van de waterkwaliteit, het beter benutten van derecreatieve potenties van de kanalen en het opheffen van de barrièrewerking (voor recreatie en ecologie).

Zoekgebied NOC

Aan de noordzijde van het plangebied is het zoekgebied voor de Noordoostcorridor gelegen. Het voorkeurtracé van de NOC wordt opgenomen in de structuurvisie als 'gast in het landschap'. Dit betekent een zorgvuldige landschappelijke inpassing en geen economische ontwikkelingsmogelijkheden langs de weg. Compensatiegelden kunnen ingezet worden voor realisatie van de doelen in deze structuurvisie.

Behoud en realisatie begrensde EHS

In het gebied zijn grote gebieden aangewezen als EHS. Het beleid is gericht op behoud van de gerealiseerde EHS en het aankopen en realiseren van de begrensde EHS, voor zover nog niet gebeurd. Waar mogelijk gaan natuurontwikkeling en recreatief medegebruik samen op.

Stedelijk gebied (buiten plangebied)

De bestaande kernen, inclusief de uitbreidingsmogelijkheden vallen buiten de structuurvisie. Het Rijk van Dommel en Aa is van grote betekenis als uitloopgebied voor de Brainportbewoner.

Plangrens

Het structuurvisieplangebied is in grote lijnen de contramal van de verstedelijking in het gebied. De begrenzing van het Rijk van Dommel en Aa zal in grote lijnen overeenkomen met de uiteindelijk door het Rijk vast te stellen Rijksbufferzone.

4. Uitvoeringsstrategie

Voor de realisering van de ruimtelijke visie is het essentieel, dat vooraf inzicht bestaat in de haalbaarheid van de ambities. Dit belangrijke onderdeel van ruimtelijk beleid is sinds de nieuwe Wro verankerd in de vereisten van ruimtelijke plannen, zoals dit ISV. Om dit in te kunnen vullen, is een uitvoeringsstrategie opgesteld, die weergeeft op welke manier de visie gerealiseerd gaat worden. Deze strategie is vertaald in een projectenprogramma en financiële en maatschappelijke uitvoerbaarheid.

4.1. Inleiding uitvoeringsstrategie

Voorliggende structuurvisie is een eerste stap naar de ontwikkeling van het Rijk van Dommel en Aa als één samenhangend gebied. De afgelopen jaren heeft op verschillende fronten visievorming plaats gevonden en is een groot aantal projecten opgestart. De sturing van de uitvoering is in handen van verschillende overheden en organisaties. Deze situatie vormt de basis voor de structuurvisie en de uitvoering daarvan. Echter, voor de ontwikkeling van het gebied als één geheel is op termijn een centrale regie gewenst, waarbij de belangen van de betrokken partijen geborgd zijn. Kortom, één uitvoeringsorganisatie waarmee de inzet van mensen en middelen efficiënter en krachtiger kan worden benut om projecten te realiseren.

De uitvoering is in feite al gestart. De projecten die passen in de structuurvisie worden natuurlijk doorgezet, maar waar de mogelijkheid zich voordoet, kunnen projecten nog worden bijgestuurd. Het is gewenst om een versnelling in de uitvoering van projecten te realiseren. Overzicht, samenhang, prioritering en een efficiëntere werkwijze is daarvoor noodzakelijk. Om die reden wordt gewerkt met een uitvoeringsprogramma.

Ten behoeve van de structuurvisie zijn alle (bestaande) relevante projecten in het Rijk van Dommel en Aa geïnventariseerd. Hierdoor is overzicht gebracht in de stand van zaken. Door de projecten te clusteren rondom de ambities voor het gebied is een uitvoeringsprogramma ontstaan (zie paragraaf 1.2). Vanuit dit overzicht is het inzicht ontstaan dat enkele ambities

slechts beperkt worden gerealiseerd, omdat er te weinig projecten voor zijn. Deze lacunes dienen te worden opgevuld met nieuwe projecten (paragraaf 1.3).

Om de versnelling te kunnen realiseren wordt een prioritering in de projecten aangebracht, zodat mensen en middelen gericht kunnen worden ingezet (paragraaf 1.4). Het prioriteren van bestaande projecten heeft tot gevolg dat de uitvoering wordt gefaseerd. Behalve bestaande projecten die later worden uitgevoerd, zullen ook nieuwe projecten het levenslicht zien. Ruwweg wordt een tweedeling geschetst voor de uitvoering van de structuurvisie voor Rijk van Dommel en Aa:

- projecten die op korte termijn worden uitgevoerd (periode 2010 – 2014);
- projecten die op de middellange termijn worden uitgevoerd (vanaf 2015).
Hiervoor kunnen tevens nieuwe projecten worden geïnitieerd op basis van deze structuurvisie.

De structuurvisie geeft vooral sturing aan realisering van de groene en blauwe ambities alsmede de recreatieve ontwikkeling van het gebied. Tevens worden infrastructurele maatregelen gefaciliteerd. Het plangebied bestaat uit het landelijk gebied van de 7 gemeenten. Het stedelijk gebied, met potentiële kostendragers als woningbouwlocaties en bedrijventerreinen, is bewust buiten het plangebied gelaten. Uit financieel oogpunt betekent dit, dat verevening van kosten niet kan worden afgedwongen. Hierdoor kan de realisering van de ambities voor het gebied onder druk komen te staan.

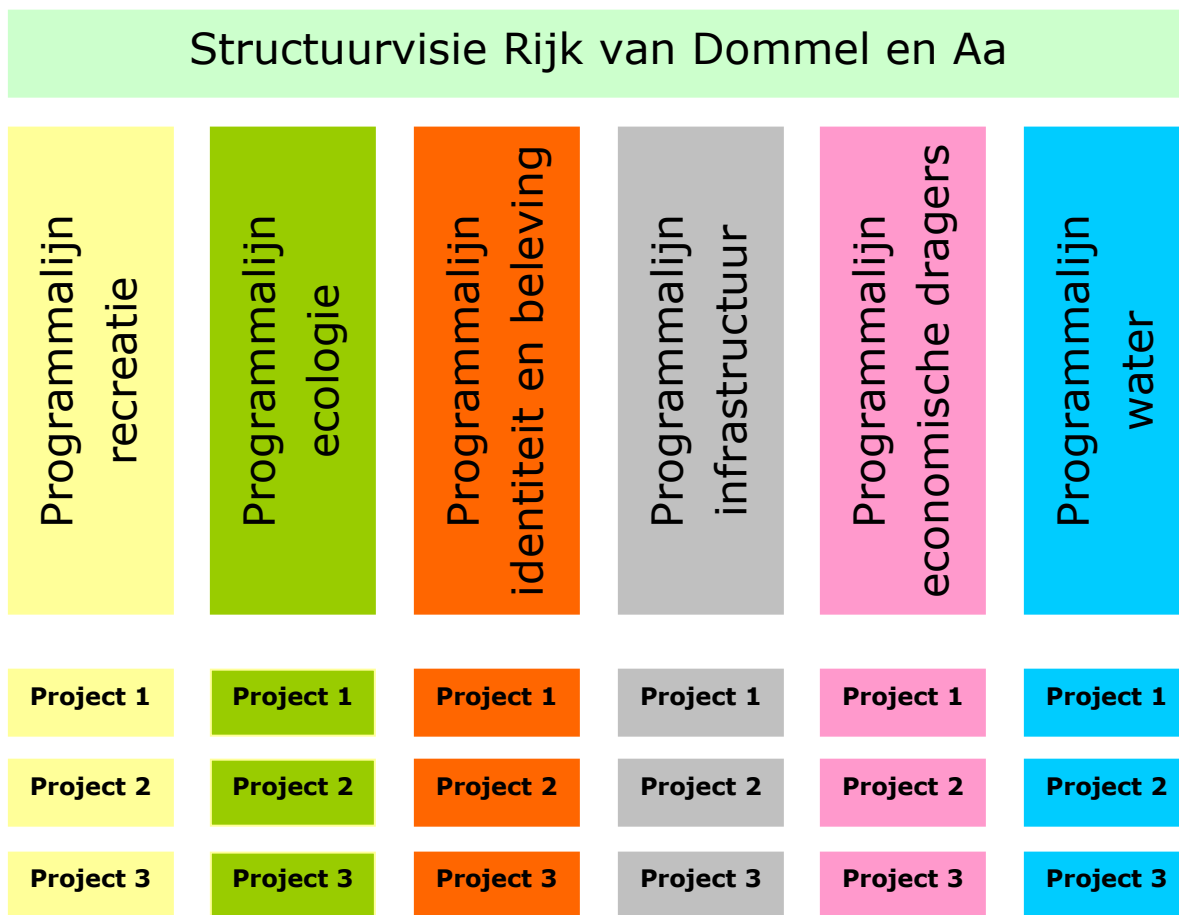
Echter, de zeven gemeenten hebben zich gecommitteerd aan de opgave om de ambities voor het Rijk van Dommel en Aa gezamenlijk te realiseren. Dat betekent dat financiering van de projecten eveneens een gezamenlijke verantwoordelijkheid betreft.

Daarnaast betekent de uitvoering van de intergemeentelijke structuurvisie een kwaliteitsverbetering die de aantrekkingskracht voor de regio versterkt en daarmee van wezenlijke betekenis is voor Brainport oost. Dat biedt mogelijkheden om ook andere partijen, zowel andere overheden als de private sector, te interesseren om in de ontwikkeling van het gebied te investeren. Daarom wordt ingezet op een verdere bewustwording van de betekenis van het Rijk van Dommel en Aa voor Brainport. In paragraaf 4.5 wordt nader ingegaan op de mogelijkheden van financiering.

4.2. Werken met programma's

De structuurvisie dient als leidraad bij het uitvoeren van de ruimtelijke projecten in het Rijk van Dommel en Aa. Vanwege het grote aantal bestaande en toekomstige projecten is er voor gekozen om een onderverdeling te maken in zes programmalijnen, die rechtstreeks aansluiten op

de ambities en de ruimtelijke visie voor het gebied. Daarmee wordt recht gedaan aan de inhoudelijke (thematische) samenhang van de projecten.

Uitvoeringsprogramma Dommel en Aa met programmalijnen

Op dit moment loopt er al een groot aantal projecten in het Rijk van Dommel en Aa. Op basis van een inventarisatie van het wensbeeld en diverse beleidsdocumenten is een projectenoverzicht gemaakt. Daarbij zijn twee criteria gehanteerd:

- De projecten dragen bij aan de ambities van het Rijk van Dommel en Aa.
- De projecten hebben een fysieke vertaling. Projecten met een sociaal-economische doelstelling die geen ruimtelijke implicaties hebben, komen dus niet aan bod.

Door het integrale karakter van de meeste projecten, dragen deze bij aan meerdere programmalijnen. Bij de indeling is uitgegaan van de hoofddoelstelling van het project. In onderstaande tabel zijn de projecten geclusterd en in de programmalijnen ondergebracht.

Projecten	Ambities (hoofddoelstelling)					
	1. Recreatie	2. Ecologie	3. Identiteit en beleving	4. Infrastructuur	5. Economische dragers	6. Water
1. Stadspark de Karpen	X					
2. Urkhovense Zeggen						X
3. Waterberging en natuurontwikkeling Dommeldal						X
4. Landgoed Broeksche Erven					X	
5. Dommel Natuurlijk Schoon						X
6. Kanoroute Dommel	X					
7. Oude Toren Nederwetten			X			
8. Opperlense Watermolen			X			
9. Vispassages Opperlense en Coilse Watermolen						X
10. NNP Nuenens Broek en Braugelse Beemden		X				
11. Evz Dommeldal Paalhurken		X				
12. Fietspad Eindhoven - Helmond (utiliteir)				X		
13. Natuurontwikkeling randzone Urkhoven		X				
14. Hoozonkse Watermolen			X			
15. Bosplan Vaarle		X				
16. Recreatieve poort Stiphoutse Bossen	X					
17. Recreatieve poort Aardborsthoeve	X					
18. Hoozonkse Beek		X				
19. Natuurbrug A67		X				
20. Natuurbrug Noord-oost-corridor		X				
21. Natuurbrug A/N270		X				
22. Gebiedsontwikkeling Croy					X	
23. Goorloopzone stedelijk gebied Helmond						X
24. Sang en Gooikens		X				
25. Groene Zone Nuenen West		X				
26. Afwaardering A270 + N270				X		
27. Aanpassingen N614 en N615				X		
28. Aanleg / verbetering recreatieve routenetwerken	X					
29. Halteplaats NS Gulbergen				X		
30. Landgoed Gulbergen	X					
31. Evz Eindhovens Kanaal		X				
32. Waterboulevard van de Peel	X					
33. Evz Nuenen Noord		X				
34. Evz Schootense Loop						X
35. Recreatiepark Wolfsven	X					
36. Evz 'Baek door 't Spekt'		X				
37. NNP Gijzenrooie Zeggen		X				
38. Kleine Beekloop						X
39. Creating pure hubs					X	
40. Ontsnappingsmaatregelen		X				
41. Evz Goorloop Noord						X
42. Evz Goorloop Zuid						X
43. Verdrogingsbestrijding Stiphoutse Bossen						X

Voor het totaal van projecten is een kaartbeeld vervaardigd, waarmee een beeld van de ruimtelijke samenhang van de verschillende projecten ontstaat (zie bijlage 5). De kaart maakt niet zichtbaar dat enkele grote projecten, zoals Stadspoort de Karpen en Gebiedsontwikkeling Croy, bestaan uit een groot aantal deelprojecten. Dit is in de projectenlijst in bijlage 2 vermeld.

4.3. Lacunes projectenoverzicht

De uitvoering van de structuurvisie is een dynamisch proces. Naast bestaande projecten, zullen er in de toekomst nieuwe projecten worden geïnitieerd. Dit is nodig om eindelijk de ambities van de structuurvisie te kunnen realiseren. Dit betekent dat de projectenlijst nog een aantal lacunes bevat die in de toekomst moeten worden ingevuld om de ambities waar te kunnen maken. Hierna worden de lacunes beschreven, alsmede de wijze waarop ze kunnen worden ingevuld (zie kaders). Daarbij is aangesloten bij de zes programmalijnen.

Programmalijn 1: Ruimte voor recreatie

Om goed te functioneren als recreatiegebied zijn goed toegankelijke routes voor recreatief verkeer nodig. Deze bestaan reeds in de vorm van routes en routenetwerken voor wandelen, fietspaden, ATBen en paardrijden. Hierin ontbreken een aantal cruciale schakels die als project dienen te worden benoemd:

- de oversteekbaarheid van de Dommel in Eindhoven Noord;
- de toegankelijkheid van de bossen binnen de zone voor robuuste natuur;
- de oversteekbaarheid van het Eindhovens kanaal ten noorden van Geldrop;
- de oversteekbaarheid van de A67 tussen Geldrop-Mierlo en Heeze-Leende.

Om de ambitie “ruimte voor recreatie” te kunnen verwezenlijken, kan een project recreatieve routestructuren opgestart worden:

Doelstelling: realisatie van een aantrekkelijk netwerk van recreatieve routestructuren voor fiets, mountainbike, paard en wandelaar binnen het Rijk van Dommel en Aa. Ten behoeve daarvan is het nodig om in beeld te brengen welke cruciale schakels ontbreken en hoe/wanneer deze gerealiseerd kunnen worden. Waar mogelijk aansluiten bij een bestaand project, zoals in het geval van de Dommel.

Actoren: alle gemeenten, SRE, VVV's, eventueel belangenorganisaties

Programmalijn 2: Versterken natuurwaarden (ecologie)

Voor het versterken van natuurwaarden is het van belang om zowel nieuwe natuur te realiseren (buiten de EHS) als verbindingen in noord-zuidrichting tot stand te brengen. Dat laatste kan bewerkstelligd worden door de volgende (cluster van) projecten: de natuurbrug A67, de natuurbrug Noordoost-Corridor en faunatunnels bij de kruisingen met Eindhovens Kanaal, Wilhelminakanaal, A270 en de spoorlijn Eindhoven – Helmond.

Bijzondere aandacht vragen de projecten ‘Wolfsven’ en ‘Gulbergen’. Deze liggen centraal in de noord-zuidgerichte zone van robuuste natuur. Bij beide projecten dient voldoende rekening te worden gehouden met de ecologische doelstellingen van deze zone.

Realisatie van nieuwe natuur buiten de EHS is nog niet opgenomen in projectenlijst. Om deze ambitie te realiseren wordt daarom het volgende projectvoorstel gedaan.

Op te starten project: realisatie natuur buiten de EHS.

Doelstelling: realisatie van natuur ter versterking van de ecologische verbinding in noord-zuidrichting, o.a. ten noorden van de Stiphoutse Bossen en tussen Stiphout en Nuenen. Ten behoeve daarvan is in ieder geval verwerving en inrichting van gronden nodig.

Actoren: gemeente Helmond, gemeente Nuenen, gemeente Laarbeek, provincie Noord Brabant, uitvoeringsorganisatie Noordoost-Corridor, SRE.

Programmalijn 3: Identiteit en beleving

Met de benaming 'Rijk van Dommel en Aa' is een eerste stap gezet naar het vormen van een identiteit voor het gebied. Echter, zowel bezoekers als bewoners zien het gebied nog niet als een samenhangend geheel. Hier moet verbetering in worden gebracht.

Om deze ambitie te verwezenlijken, wordt het volgende projectvoorstel gedaan

"Branding van het Rijk van Dommel en Aa".

Dit project vergt een lange termijn en vraagt om een communicatiestrategie vanuit alle partijen die zich bezig houden met de marketing van het gebied. Inspiratie kan worden gevonden in het Groene Woud, de Stelling van Amsterdam of 'Doe de Dommel' in Eindhoven. Op te starten project: gebiedsmarketing Rijk van Dommel en Aa

Doelstelling: de 'branding' van het Rijk van Dommel en Aa, waardoor bewoners en bezoekers het uitloopgebied gaan zien als een samenhangend geheel. Onderdeel is de promotie van het recreatieve aanbod.

Actoren: alle gemeenten, VVV's, SRE, belangenorganisaties, wellicht recreatieve ondernemers.

Programmalijn 4: Optimaliseren ontsluiting (infrastructuur)

Door aanleg van de Noordoost-Corridor is het mogelijk om binnen het Rijk van Dommel en Aa een aantal wegen af te waarderen. Daarvoor bestaan reeds projecten. Op dit moment is er geen aanleiding om nieuwe projecten toe te voegen, behoudens de projecten die onder programmalijn 1 zijn genomd. Hier speelt overigens een volgtijdelijkheid met de aanleg van de Noordoost-Corridor.

Programmalijn 5: Toevoegen economische dragers

De programmalijn 'nieuwe economische dragers' richt zich op de economie van het landelijke gebied. In de zone 'landelijk gebied' zijn er ruime mogelijkheden voor verbrede landbouw en nieuwe functies in vrijkomende agrarische bebouwing. Ook zijn initiatieven op het gebied van energievoorziening (biomassa, zonne-energie) goed denkbaar. Dergelijke initiatieven zullen grotendeels door particuliere organisaties en / of individuele grondeigenaren worden gerealiseerd. De overheid kan de taak oppakken om hen te faciliteren, bijvoorbeeld door de mogelijkheden voor duurzame energievoorziening of verbrede landbouw in bestemmingsplannen mogelijk te maken. De noodzaak hiertoe komt het sterkst naar voren in het gebied ten noorden van Nuenen, waar het vergroten van de recreatieve aantrekkelijkheid, behoud/herstel cultuurhistorisch landschap, mogelijkheden voor verbrede landbouw en realisatie van groen / blauwe doelstellingen op de agenda staan.

Deze ambitie kan verder worden waargemaakt door aanvullende planvorming voor het Rijk van Dommel en Aa.

Doelstelling: Om ontwikkeling van een duurzaam en recreatief aantrekkelijk landelijk gebied te bewerkstelligen moeten gewenste ontwikkeling op het gebied van verbrede landbouw en vab's mogelijk worden gemaakt in bestemmingsplannen voor het Buitengebied. Daarnaast kan een Landschapsontwikkelingsplan voor het Rijk van Dommel en Aa inspiratie en een toetsings- en uitvoeringskader bieden aan de gewenste landschappelijke inrochting van het gebied.

Actoren: SRE, alle gemeenten, ZLTO, provincie Noord Brabant

Programmalijn 6: Water

De waterschappen Aa en Maas en De Dommel zijn trekkers van diverse projecten die bijdragen aan de doelstellingen van Rijk van Dommel en Aa. Zij signaleren dat er op dit moment nog projecten ontbreken op het vlak van biodiversiteit en agrarisch/particulier natuurbeheer. Mogelijk worden hier nieuwe projecten voor gestart. Daarnaast is er vooralsnog geen aanleiding om aanvullende projecten te benoemen.

Aanvullingen binnen projecten

In het kader van de planMER is onderzocht in hoeverre de projecten een bijdrage leveren aan de ambities van het Rijk van Dommel en Aa. Het gros van de projecten scoort neutraal (passend) of positief. Dit betekent dat projecten niet strijdig zijn met de doelstellingen van de structuurvisie.

Echter: vaak ligt in de projecten sterk de nadruk op één doelstelling, terwijl hier met relatief weinig inspanning nog andere (sectorale) doelstellingen aan toegevoegd kunnen worden. Daarmee ontstaat een grotere 'plus' voor het gehele gebied. Uiteraard zijn de mogelijkheden hiervoor afhankelijk van de stand van zaken van het project. Dit vergt nadere studie, gekoppeld aan de prioritering van projecten (paragraaf 4.4).

4.4. Prioritering

In het Rijk van Dommel en Aa is een groot aantal projecten in planning of in uitvoering. Omdat de capaciteit in menskracht en middelen beperkt is, zullen prioriteiten gesteld moeten worden en moeten projecten desgewenst worden gefaseerd. Dit speelt des te meer, als er in de loop der tijd nieuwe projecten worden toegevoegd.

Bij de prioriteitstelling en fasering worden de volgende criteria gehanteerd. Deze kunnen ook worden gebruikt bij het beoordelen van nieuwe initiatieven.

- Toets beleidsdoelstellingen

De structuurvisie dient als toetsingskader voor projecten en initiatieven. Een aantal beleidsdoelen wordt met de huidige projecten nog onvoldoende bereikt. Vaak zijn deze beleidsdoelen dermate urgent dat in de komende vijf jaar een start moet worden gemaakt met de vertaling in projecten. In dat geval zijn er twee opties:

- Projecten die invulling geven aan meerdere beleidsdoelstellingen krijgen prioriteit.
- Binnen het kader van de structuurvisie worden nieuwe projecten toegevoegd die nodig zijn om het beleidsdoel alsnog te bereiken.

- Status van projecten

De status van de projecten verschilt (van idee, tot vergaande planvorming, tot uitvoering). Hoe verder men met een project is, hoe hoger de prioriteit. Zo kan op korte termijn resultaat worden bereikt, gaat de energie die in deze projecten is gestoken, niet verloren en worden frustraties voorkomen

- Vliegwieleffect

Prioriteit hebben projecten die een inhoudelijk en/of financieel vliegwieleffect hebben. Deze projecten zorgen voor (snelle) zichtbare resultaten, leiden zo tot enthousiasme en lokken nieuwe investeringen uit.

- Samenhang met Noordoost-Corridor

Het project 'Noordoost-Corridor' (NOC) kent, gezien het grote belang voor de regio en het vrijkomen van rijksfinanciering, een eigen dynamiek. Gezien de ligging van de route heeft deze een geografische en inhoudelijke koppeling met (de projecten in) het Rijk van Dommel en Aa. Afhankelijk van de voortgang van het project NOC krijgen daaraan gekoppelde projecten in het Rijk van Dommel en Aa prioriteit, danwel worden ze vertraagd. Op dit moment worden NOC-gerelateerde projecten aangehouden, omdat de uitvoering ervan ook inhoudelijk sterk afhankelijk is van de uitvoering van het project NOC.

4.5. Financiering

Het ambitieniveau voor het Rijk van Dommel en Aa wordt mede bepaald door de beschikbaarheid van middelen. De overheid is nu aan zet om een krachtige impuls te geven met investeringen in het gebied. Dit is niet alleen een verantwoordelijkheid voor de lokale overheden en de waterschappen, maar ook van de gehele Brainportregio, ondersteund door provincie en het Rijk. Behalve financiële investeringen in de fysieke ontwikkeling van het gebied, moet ook worden geïnvesteerd in het beeld en de betekenis die aan het gebied wordt toegekend. Daarmee kan het draagvlak voor investeringen in het gebied worden vergroot.

Momenteel wordt vooral gedacht in termen van investeringen in de kwaliteit van het gebied. Indien gerealiseerd dient deze kwaliteit echter minimaal ook behouden te blijven. De beheerskosten hiervan zullen dus ook gegarandeerd en ingecalculeerd moeten worden. Hiervoor zal aandacht worden gevraagd bij de ontwikkeling van projecten. Een andere inrichting van delen van het Rijk van Dommel en Aa door projecten kan er voor zorgen dat het beheergebied voor overheden / natuurorganisaties sterk toeneemt. Dit zorgt voor een stijging van de beheerkosten, waarmee op voorhand rekening gehouden moet worden. Deze stijging kan beheerst worden door bij de in projecten te maken keuzes stil te staan bij de beheersaspecten. Door slimme keuzes kan het beheer in de toekomst worden beperkt. Ook is het nodig om (natuur)beheerorganisaties tijdig bij projecten te betrekken.

Op dit moment is er voor gekozen om voor de ontwikkeling van het Rijk van Dommel en Aa te focussen op de groene, blauwe en recreatieve ambities. De dorpen en steden in en aangrenzend aan het gebied worden buiten beschouwing gelaten. Hierdoor kent de structuurvisie vrijwel alleen blauwe en groene projecten. Dit zijn projecten met een negatief saldo, waardoor voor de realisatie van deze projecten extra middelen moeten worden ingezet. Hiervoor is een aantal strategieën en opties:

- Uitgaan van de opbrengsten. Het gebied dient in de context van de Brainportregio te worden gezien. Het is een waardevol landschappelijk uitloopgebied voor de inwoners van de regio en levert een belangrijke bijdrage aan een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. Door het berekenen van het Bruto Regionaal Product kan de waarde van het gebied worden aangetoond, in de zin van potentiële opbrengsten voor de regio. Deze vormt de onderbouwing voor de nut en noodzaak om te investeren in het gebied.
- De benoeming tot Rijksbufferzone biedt kansen voor de ruimtelijke kwaliteit van het gebied, maar zorgt ook voor een toename van de beheerlasten. Een rijksbijdrage zorgt voor het versnellen van projecten, het toevoegen van kwaliteiten en het dragen van een deel van de extra beheerslasten. Het SRE is hierover in overleg met het Rijk.
- Gebiedsfonds. In het SRE gebied bestaat reeds een investeringsfonds voor infrastructuur. Gezien het regionale belang van een aantrekkelijk Rijk van Dommel en Aa is het goed denkbaar dat ook voor dit gebied een regionaal fonds wordt opgericht. Het fonds kan gevuld worden uit OZB opbrengsten, een percentage / vast bedrag uit gronduitgifte, etc.
- Energielandschap. De verduurzaming van de energievoorziening biedt kansen voor het Rijk van Dommel en Aa. Opbrengsten kunnen worden verkregen met het opvangen van zonne-energie, bijvoorbeeld op de bestaande bebouwing, en door het benutten van biomassa uit het landelijk gebied of de bossen.
- Iedereen investeert. Bij deze financieringsvorm kan iedereen (burgers, bedrijven, etc) investeren in de aankoop of inrichting van een groengebied. De charme van deze werkwijze is de directe betrokkenheid die men heeft met het gebied: je kunt investeren

in je eigen boom, natuurgebied. Bij het Groene Woud is succesvol gebruik gemaakt van deze methode.

- Rood voor groenconstructies. De Provincie Noord Brabant kent een rood-voorgroenregeling, waaraan in deze structuurvisie invulling wordt gegeven in een aantal stads- en dorpsranden. Hier is het mogelijk om bebouwing toe te voegen wanneer daar landschappelijke investeringen tegenover staan. Bij (bestaande) nieuwbouwwijken draagt een groene overgang naar het buitengebied bij aan de kwaliteiten van de leefomgeving, in dat geval kunnen de kosten worden opgenomen in de grondexploitatie van de nieuwbouwwijk. Hierover kunnen met ontwikkelaars in de anterieure fase afspraken worden gemaakt.
- Benutten compensatiegeld. Bij realisatie van de Noordoost-Corridor ontstaat er een compensatieverplichting voor aantasting van natuur en landschap. Compensatie kan op verschillende manieren plaats vinden¹; Projecten in het Rijk van Dommel en Aa kunnen (deels) gefinancierd worden met middelen die dan beschikbaar komen. De mogelijkheden om in geval van het beschikbaar komen van compensatiemiddelen zullen nader onderzocht moeten worden.

Intermezzo financiering

Zoals geschetst bestaan er vele mogelijkheden voor financiering van de groen-blauwe invulling. In de structuurvisie is nog geen analyse gemaakt van de effectiviteit van inzet van middelen. Aan de hand van een voorbeeld willen we het belang van deze afweging in beeld brengen.

Een van de projecten die in het kader van de ISV wordt verkend, is het realiseren van natuurbruggen, om barrières tussen natuurgebieden te slechten. Dit vraagt relatief hoge investeringen, terwijl de opbrengst (lees natuurwinst) onzeker is. Een andere mogelijkheid om “natuurwinst” te boeken, is het concept “boeren voor natuur”. In Nederland lopen twee pilots, waarbij enerzijds agrarische gebieden extensief worden beheerd (o.a. door vernatting, stoppen met bemesting) en waar de boer een belangrijke functie vervult in natuur- en landschapbeheer. De kosten worden door verschillende overheden gedragen, waarbij het gemeenschappelijk belang een schoner milieu is, maar belangrijker nog, een aantrekkelijk uitloopegebied ontstaat voor de stedeling. Hiermee zou in belangrijke mate tegmoet kunnen worden gekomen aan scenario 2 (zie hoofdstuk 7).

Het voorbeeld geeft aan dat je op verschillende manieren een of meerdere doelen of ambities uit de ISV kan waarmaken. Van belang is te onderzoeken welke manier het meest bijdraagt aan de ambitie.

¹ Voorbeelden zijn:

- het 1:1 compenseren van verloren gegane hectares natuur en landschap;
- financiële verevening, waarmee verbindingen tot stand kunnen komen (bv natuurbruggen) of waarmee landschapselementen kunnen worden aangelegd;
- financiering van inkomstenderving van boeren als zij hun grond extensiever gebruiken.

- In de zone 'landelijk gebied' worden ruime mogelijkheden geboden voor hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing. Deze mogelijkheden worden geboden onder voorwaarde van verbetering van de kwaliteit van het landschap / het landelijke gebied.
- Binnen het Rijk van Dommel en Aa liggen delen van de ecologische hoofdstructuur (EHS) die reeds begrensd zijn, maar nog niet aangekocht / uitgevoerd. Realisatie van deze EHS draagt bij aan de blauwe en groene doelen voor het gebied. De provinciale middelen dienen dan ook waar mogelijk te worden benut.

4.6. Uitvoeringsorganisatie

In het Rijk van Dommel en Aa spelen veel ontwikkelingen van verschillende aard en omvang. De sturing en uitvoering van projecten in het gebied is in handen van diverse overheden en organisaties met verschillende belangen. Voor een gecoördineerde en versnelde uitvoering is een uitvoeringsorganisatie noodzakelijk die specifiek met dit doel wordt opgezet en die een centrale regie voert. Eén uitvoeringsorganisatie die de belangen van de betrokken partijen borgt en mensen en middelen efficiënt inzet.

In eerste instantie wordt aansluiting gezocht bij de bestaande organisatiestructuren. De Stuurgroep Brainport-Oost zal de bestuurlijke coördinatie voor de uitvoering verzorgen. Daarmee wordt de samenhang van de lopende ontwikkelingen in het Rijk van Dommel en Aa en de samenhang met andere ontwikkelingen geborgd.

Daarnaast zal de bestaande Projectgroep Rijk van Dommel en Aa de uitvoering van de projecten daadwerkelijk ter hand nemen. De projectgroep kan functioneren als een projectbureau voor het gehele gebied onder leiding van een programmamanager. De programmamanager heeft als taak om het geheel van projecten te overzien en de afzonderlijke projectleiders aan te sturen. Iedere projectleider is verantwoordelijk voor een cluster van projecten binnen een van de programmalijnen of voor projecten binnen zijn/haar gemeente.

Tenslotte bestaat er een Adviesgroep, waarin mensen vanuit de Triple Helix zitting hebben, bijvoorbeeld bestuurders van relevante bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Vanuit hun maatschappelijke rol kunnen zij een adviesfunctie voor de stuurgroep vervullen.

Intermezzo: richt een BV op

De ontwikkeling van het Rijk van Dommel en Aa kan optimaal plaatsvinden, indien gesproken wordt over één samenhangende gebiedsontwikkeling met één exploitatie. Hiermee wordt de slagkracht en efficiëntie geoptimaliseerd. Uitvoering dient dan in handen te zijn van één organisatie, die ook de financiële huishouding voor zowel de ontwikkeling als het beheer van het gebied in handen heeft. De uitvoering wordt dan losgekoppeld van de formeel-juridische verantwoordelijkheden, die bij de overheden blijven liggen.

Hiervoor kan een bedrijf worden opgericht voor de uitvoering van de projecten en programma's uit de structuurvisie. Deze organisatie heeft als ambitie om financieel rendement uit het gebied te halen, dat weer in het gebied kan worden geïnvesteerd, zodat nieuwe ontwikkelingen kunnen worden opgestart. Een duurzaam rendement is noodzakelijk, anders volgt immers faillissement. De organisatie heeft dus een direct belang, bij het duurzaam functioneren van het Rijk van Dommel en Aa. Kwaliteit en aantrekkingskracht zijn daarvoor sleutelwoorden.

Een bedrijf heeft aandeelhouders. In dit geval zouden de betrokken overheden, maar ook particuliere organisaties en aanwezige (groepen) bewoners aandelen kunnen hebben in het Rijk van Dommel en Aa. De verantwoordelijkheid van de BV ligt bij de uitvoering van de structuurvisie. Het stellen van de kaders waarbinnen deze projecten worden uitgevoerd, gebeurt door het bevoegde gezag, in dit geval de gemeentebesturen op wiens grondgebied de structuurvisie betrekking heeft. Dit geeft een heel nieuw perspectief op gebiedsontwikkeling middels een bedrijfsmatige benadering waar kosten en opbrengsten op z'n mist in evenwicht moeten zijn.

Deel B PlanMER

5. PlanMER Rijk van Dommel en Aa

5.1. Planmer-plicht

Om het milieubelang, naast andere belangen, een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over activiteiten met gevolgen voor het milieu, is sinds enkele decennia het instrument van de milieueffectrapportage (mer) in de Nederlandse wetgeving ingevoerd. In de Wet milieubeheer en het bijbehorende Besluit mer is wettelijk geregeld voor welke projecten en besluiten een milieueffectrapport moet worden opgesteld¹⁾. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in:

- een mer-plicht voor plannen zoals een structuurvisie (planmer);
- mer-beoordelingsplicht of mer-plicht voor projecten zoals een bestemmingsplan met een directe bouwtitel (projectmer).

De zogenaamde C- en D-lijsten uit het Besluit mer geven een overzicht van respectievelijk de mer-plichtige en mer-beoordelingsplichtige activiteiten. Per activiteit zijn drempelwaarden opgenomen waarboven het opstellen van mer of mer-beoordeling noodzakelijk is. Op basis van een verkenning van de projecten die worden opgenomen in de ISV is bekeken welke projecten mer-(beoordelings)plichtig zijn. Naast de omvang van het project is ook de status van belang. Voor projecten die reeds zijn vastgelegd in een bestemmingsplan hoeft geen mer-procedure te worden doorlopen.

Binnen het plangebied voor de ISV vinden verschillende groen-blauwe ontwikkelingen plaats, veelal in combinatie met (extensieve) recreatie, onder andere in de vorm van ecologische verbindingzones, landgoederen en de zogenaamde 'stadspoorten'. De inrichting van het landelijk gebied dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan is mer-beoordelingsplichtig "in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een functiewijziging in de natuur, recreatie of landbouw met een oppervlakte van 125 hectare of meer, met uitzondering van ruilverkaveling met een administratief karakter of van een aanpassingsinrichting." In het uitvoeringsprogramma dat onderdeel is van de ISV is een groot aantal 'groene' projecten opgenomen, veelal in

¹⁾ Met de afkorting MER wordt het milieueffectrapport bedoeld; mer is de afkorting van milieueffectrapportage (instrument, procedure).

combinatie met recreatieve functies. Voor een aantal van de ontwikkelingen binnen het plangebied is (mogelijk afzonderlijk maar zeker in onderlinge samenhang) de omvang van de ingreep groter dan de 125 hectare uit het Besluit mer. Ook het aantal recreatieve bezoekers neemt aanzienlijk toe door de realisatie van de verschillende projecten, waarbij naar verwachting sprake is van een toename van meer dan 250.000 bezoekers per jaar (de drempel voor een mer-beoordelingsplicht bij de aanleg van één of meer recreatieve of toeristische voorzieningen). Dit betekent dat de ISV het kader vormt voor toekomstig besluiten over mer-(beoordelings)plichtige activiteiten, waarmee sprake is van een planmer-plicht.

Een deel van de infrastructurele ingrepen in het kader van het project Noordoostcorridor vindt mogelijk binnen het plangebied plaats. Dit project betreft een mer-plichtige activiteit, waarbij de milieueffecten van de verschillende onderdelen in samenhang moeten worden beschouwd. De ingrepen in het kader van de Noordoostcorridor vinden slechts voor een deel plaats binnen het plangebied voor de ISV, waarbij de Noordoostcorridor geen onderdeel uitmaakt van de ruimtelijke- en beleidsmatige afwegingen in het kader van het Rijk van Dommel en Aa. In het kader van de provinciale structuurvisie wordt een planMER opgesteld voor de Noordoostcorridor.

5.2. Milieueffectrapportage

5.2.1. Doel

Doel van een planMER is het integreren van milieuoverwegingen in de voorbereiding en besluitvorming van in dit geval een structuurvisie. De resultaten van deze beoordeling worden vastgelegd in een milieueffectrapport dat tezamen met de ontwerpstructuurvisie ter inzage wordt gelegd.

In het planMER worden de effecten van alle projecten binnen het plangebied in samenhang beschreven en beoordeeld. Een belangrijk doel van dit planMER is om te onderzoeken op welke wijze binnen het plangebied invulling kan worden gegeven aan de recreatieve- en natuurontwikkelingen die hier wenselijk geacht worden, en hoe (en in welke mate) daarin de compensatieopgaven als gevolg van verschillende ruimtelijke ontwikkelingen in en rond het plangebied inpasbaar zijn.

5.2.2. Procedure en koppeling met ISV

De procedure voor het planMER is gekoppeld aan de procedure voor de ISV. De gemeenteraden van de betrokken gemeenten zijn het bevoegd gezag voor dit planMER. De planmer-procedure bestaat uit de volgende stappen:

1. openbare kennisgeving opstellen planMER en structuurvisie;
2. raadpleging bestuursorganen en inspraak over Reikwijdte en Detailniveau van het planMER;
3. opstellen planMER en ontwerpstructuurvisie;

4. terinzagelegging planMER met ontwerpstructuurvisie;
5. advies van de Commissie voor de mer;
6. verwerken reacties in (definitieve) plan;
7. vaststelling definitief planMER en structuurvisie.

Uitgangspunt bij de hiervoor genoemde procedurestappen is dat voor de ISV de gewijzigde mer-regelgeving geldt die op 1 juli 2010 in werking is getreden. Deze nieuwe regelgeving is van toepassing op alle plannen en besluiten die na die datum als ontwerp ter inzage worden gelegd. Nieuw ten opzichte van de voorgaande mer-regelgeving is dat in de voorfase de mogelijkheid moet worden geboden om zienswijzen in te dienen met betrekking tot de reikwijdte en het detailniveau van het MER en een verplichte toetsing door de Commissie voor de mer achteraf.

5.3. Aanpak planMER

De (her)inrichting van het landelijk gebied binnen het Rijk van Dommel en Aa betreft een groot aantal groen-blauwe projecten van verschillende omvang, die in sommige gevallen heel concreet zijn en zich in andere gevallen nog in de verkennende fase bevinden. Gezien de aard van de projecten zullen deze ontwikkelingen in veel gevallen positieve milieugevolgen hebben. Een 'standaard' toets van de milieugevolgen van de structuurvisie heeft om deze reden weinig toegevoegde waarde. In dit planMER is er voor gekozen om geen technische toetsing uit te voeren voor de projecten zoals die worden vastgelegd in de structuurvisie, maar is de doelstelling voor het Rijk van Dommel en Aa als uitgangspunt genomen. In het planMER wordt een aantal scenario's geïntroduceerd voor de toekomstige groen-blauwe invulling van het plangebied, die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling tot een regionaal landschapspark. Deze scenario's zijn op hoofdlijnen getoetst op de milieugevolgen, maar ook op sociaal-economische aspecten. Op basis daarvan is een voorkeursscenario geformuleerd, waarbij is bekeken welke (combinaties van) scenario's binnen de verschillende gebiedstypen binnen het Rijk van Dommel en Aa het meest gewenst zijn. Vervolgens is bekeken of (en op welke wijze) de projecten binnen het gebied daarbinnen passen en welke uitgangspunten en randvoorwaarden daarbij in acht dienen te worden genomen.

5.4. Leeswijzer

Deel B van de structuurvisie voor het Rijk van Dommel en Aa bevat het planMER. Voor een beschrijving van het beleidskader en de uitgangspunten voor de structuurvisie wordt verwezen naar hoofdstuk 2 in deel A. In deel B wordt achtereenvolgens een overzicht gegeven van de huidige milieusituatie binnen het plangebied (hoofdstuk 6), de scenario's voor de groen-blauwe ontwikkeling van het gebied en de toetsing daarvan (hoofdstuk 7). Aan de hand van die toetsing

is in hoofdstuk 8 een voorkeursscenario uitgewerkt. In hoofdstuk 9 is een analyse opgenomen van de projecten binnen het plangebied in relatie tot het voorkeursscenario. Het planMER sluit in hoofdstuk 10 af met een samenvatting van de belangrijkste resultaten en conclusies.

6. Huidige situatie

Dit hoofdstuk geeft voor de verschillende milieuthema's een beschrijving van de milieusituatie binnen het plangebied. Daarbij ligt de nadruk op de groen-blauwe thema's.

6.1. Sectorale beoordelingskaders

In tabel 6.1 is per onderzoeksthema het beoordelingskader aangegeven; scenarios en projecten worden tegen de achtergrond van deze kaders op hoofdlijnen beoordeeld en gewaardeerd. Het overzicht is niet uitputtend, maar bevat de voor het plangebied meest relevante onderdelen. Een beschrijving van deze sectorale wet- en regelgeving (en waar relevant ook beleid) is voor de meest relevante milieuthema's opgenomen in bijlage 3.

Tabel 6.1 Overzicht sectorale beoordelingskaders

Milieuthema	Beleid, wet- en regelgeving
Natuur	- Flora- en faunawet - Natuurbeschermingswet 1998 - Boswet - Nota Ruimte: Ecologische Hoofdstructuur (EHS) - Rode lijsten
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	- Wet op de Archeologische Monumentenzorg - Monumentenwet 1988 - Nota Belvedere - Cultuurhistorische waardenkaart provincie Noord-Brabant
Bodem en water	- Europese Kaderrichtlijn Water (KRW, 2000) - Nationaal Bestuursakkoord Water-actueel (NBW-actueel, 2008) - Provinciaal Waterplan Noord Brabant 2010-2015 - Provinciale Milieuverordening (PMV) - Provinciale Verordening water - Waterschapsbeleid De Dommel - Waterschapsbeleid Aa en Maas

Woon- en leefklimaat	- Wet geluidhinder (Wgh) - Wet milieubeheer (Wm) - Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) - Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) - Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen
----------------------	--

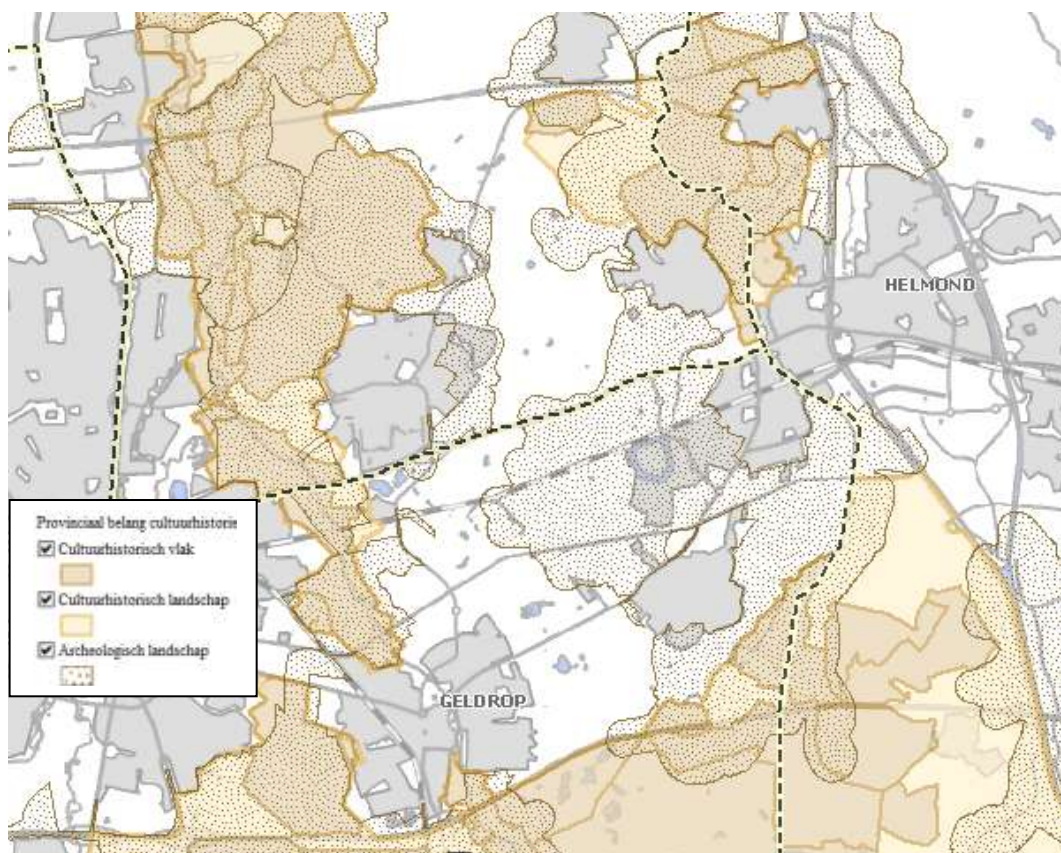
6.2. landschap, cultuurhistorie en archeologie

Ontstaansgeschiedenis

De ondergrond (geologie) van Rijk van Dommel en Aa is gevormd onder invloed van bewegingen in de aardkorst. In de IJstijden is over de ondergrond een dikke laag zand afgezet. Plaatselijk zijn in het terrein hoger gelegen dekzandruggen en lager gelegen dekzandvlakten ontstaan. Door het verdwijnen van vegetatie als gevolg van overbeweiding, ontbossing en afplaggen van heiden is het zand plaatselijk weer bloot komen te liggen en gaan verstuiwen. Daardoor zijn stuifzanden gevormd. Het verschil in ondergrond komt duidelijk tot uiting in de ontginningsgeschiedenis van het gebied. Van oudsher hebben mensen zich gevestigd op de overgang van hogere, drogere delen (dekzandruggen) naar lagere, nattere gronden (beekdalen). Op de flanken van de hoge delen werden de gewassen verbouwd, op de lagere delen weidde het vee en oogstte men hooi. Op de overgangsgebieden van hoog (dekzandruggen) naar laag (beekdalen) zijn nog veel cultuurhistorische en archeologische waarden te vinden.

Aan het eind van de 19e en begin 20ste eeuw is een belangrijk deel van de woeste gronden (destijds grote heidevelden) ontgonnen (onder meer Strabrechtse Heide en Grote Heide). Op deze wijze is een grillig patroon van oude en jonge ontginningen ontstaan. De oude ontginningslandschappen zijn vaak kleinschalig, onregelmatig en besloten, terwijl de jonge heideontginningen meer open van karakter zijn met een rationele, rechtlijnige verkaveling.

Er is sprake van een wijdvertakt netwerk van beken en riviertjes met een divers uiterlijk die het kleinschalige zandgebied doorsnijden. De landgoederen in het gebied zijn veelal besloten van karakter door de aanwezige bossen. Typische elementen zoals landhuizen, vijvers en tuinen geven de landgoederen een geheel eigen karakter. In een aantal gebieden zijn de cultuurhistorische relictten nog duidelijk herkenbaar in het landschap. Figuur 6.1 geeft een impressie van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Figuur 6.1 Cultuurhistorische waarden in Rijk van Dommel en Aa (bron: Atlas van provincie Noord-Brabant)

Beekdalen (Dommel, Goorloop, Aa)

De landschappelijke en cultuurhistorische waarde bestaat uit het beekdal met beemdgronden (oude hooi- en weilanden) en restanten van een kleinschalige percelering, met lange, smalle percelen, haaks op de beek. Veel perceelsscheidingen worden nog gemarkeerd door greppels en (de resten van) houtwallen. Plaatselijk nog zandpaden. De percelering kan deels nog dateren uit de Late Middeleeuwen (1250-1500), toen grote delen van de beekdalen werden ontgonnen.

Het Dommeldal is daarnaast door de provincie Noord-Brabant aangewezen als een aardkundig waardevol gebied.

Aardkundig waardevol gebied

Figuur 6.2 Aardkundig waardevol gebied (bron: Atlas van provincie Noord-Brabant)

Veerkampen kenmerkt zich door een akkercomplex met esdek, bolle ligging, openheid, steilranden, zandpaden en (restanten van) hakhout. Aan de zuidzijde, op een kruising van zandpaden ligt de oude, middeleeuwse kerklocatie van Stiphout, waarvan nog de kerktoren (ca. 1400) resteert. Het gebied kent een samenhang met het landgoed Croy en met de beemdgronden (oude hooi- en weilanden) langs de Stiphoutse Loop.

Landgoed Croy kenmerkt zich als een landgoed/landgoedachtig gebied met eiken- en beukenlanen, loofbossen en landbouwgronden, waaronder oude akkers met een esdek, gelegen aan de Goorloop. Kern van het gebied is een middeleeuws kasteelcomplex, dat voor het eerst wordt genoemd in 1472. Op het kasteelterrein staan verschillende monumentale gebouwen. Het gebied kent een samenhang met de akkercomplexen Veerkampen, Hooge Akkers en Strijp en met de beemdgronden (oude hooi- en weilanden) langs de Goorloop.

Kleinschalige oude ontginningen Nuenen, Breugel

Kleinschalig gebied met een aaneenschakeling van kleinere oude akkers met een esdek en openheid, beemdgronden (oude hooi- en weilanden) en loofbossen. Veel perceelsscheidingen

worden nog gemarkeerd door greppels en (resten van) houtwallen. Gebied met relatief veel zandpaden. De percelering kan deels nog dateren uit de Late Middeleeuwen (1250-1500), toen delen van het gebied werden ontgonnen vanuit enkele verspreid gelegen hoeven. In het gebied liggen nog relatief veel oude (langgevel)boerderijen. Ook kent het gebied veel oude bomen en (restanten van) hakhout. Bij de aanleg van het Wilhelminakanaal (1910-1923) is het gebied doorsneden. Alhoewel het gebied nooit is herverkaveld, is de percelering na 1950 deels gewijzigd en uitgedund. Het gebied kent een samenhang met de akkercomplexen bij Opwetten, Nederwetten en Hooidonk en met het Dommeldal.

Het hoger gelegen gebied tussen de beekdalen heeft geen nader beschreven landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Op enkele plekken zijn wel lokale waarden aanwezig, zoals historisch groen, monumenten of molenbiotopen.

6.3. Natuur

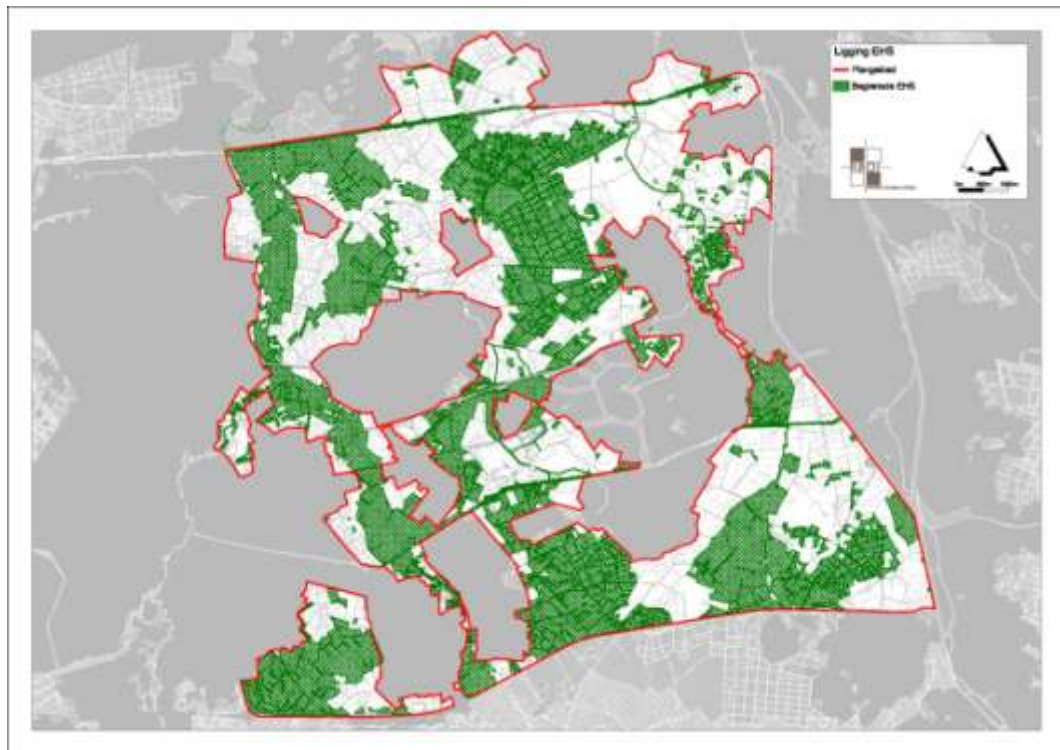
6.3.1. Algemeen

Het plangebied kent een groot natuurareaal, verdeeld over vele bosgebieden en een drietal beekdalen (zie figuur 6.3.). De beekdalen (Dommel, Goorloop en Aa) lopen van zuid naar noord. Vooral het Dommeldal vormt een robuuste blauwe groene structuur langs de rand van Eindhoven. De beek heeft nog haar oorspronkelijke meanderende loop met plaatselijk geïsoleerde afgesneden beekmeanders. De beek is ingebed in een kleinschalige, diverse landschapsstructuur met kleine graslanden, ruigtes, sloten, boselementen en lijnvormige beplantingen. Ook de natuurlijke beekdynamiek is nog aanwezig met 's winters een hoge waterstand en inunderende graslanden. Grote delen van het beekdal zijn beschermd natuurgebied. Het enige knelpunt vormt de waterkwaliteit die, hoewel de laatste decennia aanzienlijk verbeterd, nog verre van optimaal is. Ongezuiverde lozingen uit het stedelijke gebied en het grote achterland vormen een belangrijke oorzaak.

De Aa aan de noordrand van Helmond heeft deels eveneens nog zijn oorspronkelijk loop behouden, doch de Goorloop is geheel genormaliseerd en mede daardoor ecologisch sterk verarmd.

Verspreid in het plangebied liggen grote boscomplexen. Op de dekzandrug tussen de beekdalen van de Dommel en Goorloop betreft het vooral droge naaldbossen, veelal minder dan honderd jaar oud en aangeplant toen de heidegronden hun functie verloren als graasgebied voor schapen. Langs de randen van de beekdalen liggen oudere bossen op voedselrijkere, vochtige gronden (o.a. Nuenens broek, Warande). In de beekdalen liggen vele kleine boselementen van nog vochtiger groeiplaatsen die 's winters soms overstromen. Deze variatie in bostypen in het plangebied creëert een grote soortenrijkdom aan flora en fauna. Vrijwel alle bosgebieden kennen een (intensief) recreatief gebruik, dat echter nergens tot problemen leidt. Het grootste knelpunt

voor met name de droge bossen zijn vermessing en verzuring vanuit de agrarische omgeving. De nattere bossen in de beekdalen staan van oudsher op goed gebufferde, voedselrijke standplaatsen en zijn daardoor minder vermestingsgevoelig.

Figuur 6.3 Ecologische hoofdstructuur binnen het plangebied

Ecologisch relevant is verder de vele infrastructuur (snelwegen, spoorlijnen, kanalen) die binnen dit gebied vrijwel overal oost-west gericht is en daardoor op veel plaatsen de noord-zuidgerichte ecologische structuur van beekdalen en dekzandruggen doorsnijdt. Daardoor fungeert deze infrastructuur op veel plaatsen als ecologische barrière. Vooralsnog leidt dit nergens tot een noemenswaardige aantasting van natuurwaarden maar uitwisseling van populaties wordt hierdoor wel bemoeilijkt.

Het agrarisch gebied is ecologisch sterk verarmd als gevolg van intensief grondgebruik (overwegend maïs en Engels raaigras), vermessing, verzuring, verdroging en vergiftiging. Van de grote ecologische rijkdommen van de eerste helft van de 20e eeuw is buiten de natuurgebieden weinig meer over. Het meest waardevol zijn vaak de agrarische gebouwencomplexen met broedende steen- en kerkuilen en verblijfplaatsen van vleermuizen.

6.3.2. Waardevolle gebieden

Hieronder worden de actuele natuurwaarden van het plangebied beschreven, uitgesplitst naar afzonderlijke natuurgebieden. Deze beschrijving is niet uitputtend maar geeft wel een goed beeld van de bijzondere flora en fauna in het gebied. De onderstaande beschrijving is ondermeer ontleend aan websites van lokale IVN-afdelingen en aan www.waarneming.nl.

Het gebied Urkhovense Zeggen is gelegen in het Dommeldal tussen het Eindhovense stadsdeel Tongelre, Geldrop en Nuenen. Dit natuurgebied omvat ook het Vloweitje, de Varkensput en de Collse Zeggen. Het hele aaneengesloten gebied in de middenloop van de Dommel, inclusief De Rietmussen te Nuenen, omvat 250 ha die eigendom zijn van de Gemeente Eindhoven, en 114 ha die eigendom zijn van Staatsbosbeheer. Het meest opvallend aan de plantengroei in de Urkhovense zeggen is het uitgestrekte rietveld aan de westzijde van de Kleine Dommel. Dit rietveld langs een laaglandbeek is in de wijde omgeving uniek en wordt nog geregeld gesneden. In het elzenbroekbos vindt men dotterbloem, moerasvaren, scherpe zegge en hoge cyperzegge. Op de overgang naar de drogere delen is elzen-essenbos te vinden met grote keverorchis, eenbes en gewone vogelmelk. Ook de gevlekte dovenetel en de slangenwortel zijn hier aanwezig. Meest waardevol zijn de schraallanden met (zeer) zeldzame soorten als draadzegge, vlozegge, dwergzegge, spaanse ruiter, klein glidkruid, gevlekte orchis, rietorchis, welriekende nachtorchis, liggende vleugeltjesbloem, heidekartelblad, klokjesgentiaan, schildereprijs, beenbreek, wilde gagel en veldrus. Bijzondere broedvogels zijn dodaars, blauwborst, watersnip, waterral, porseleinhoen, roodborsttapuit en steenuil. Buiten het broedseizoen zijn zeldzaamheden als roerdomp, velduil, blauwe kiekendief, draaihals, ijsvogel en snor waargenomen.

De Gijzenrooische Zegge bestaat uit elzenbroekbos met daarin verlande putten. Hier omheen ligt een zone van natte graslanden, daaromheen weer een krans van oude bolle akkers. Verspreid komen bosjes en houtwallen voor. De Stratumse Heide ten zuiden daarvan bestaat voor het grootste deel uit bos dat vanaf 1935 spontaan is opgeslagen. Het bos kent een gevarieerde leeftijdsopbouw. Op de resterende heide groeien struikhei, klokjesgentiaan, duivelsnaaigaren en stekelbrem. Het Kanunnikensven ven is zeer bijzondere vanwege het feit dat zich middenin een drijvend hoogveeneiland voorkomt, waar tal van planten voorkwamen die in een voedselarm milieu thuishoren. Veel zeldzaamheden uit het verleden zijn verloren gegaan door vermesting doch kleine veenbes en witte snavelbies zijn er nog te vinden. Ook komt in het ven de Amerikaanse hondsvij voor. Over het hele gebied (inclusief het Kanunnikensven) verspreid komen zeven soorten amfibieën voor, waaronder heikikker, poelkikker, rugstreeppad en alpenwatersalamander, alsmede bijzondere libellen als venwitsnuitlibel, noordse witsnuitlibel, vroege glazenmaker, metaalglanslibel en smaragdlibel.

Het Nuenens Broek is een natuurgebied van ongeveer 50 ha. Vroeger was dit een moerasgebied. De bodem bevatte namelijk Brabantse leem, die ondoordringbaar is voor water. In de sloten ziet men dan ook een kenmerkende oranjebruine kleur, die duidt op de aanwezigheid van ijzer. Hier

vindt men ook de waterviolier. Het gebied wordt doorstroomd door de gekanaliseerde Hooidonkse Beek. Tussen 1932 en 1935 werden hier populieren op rabatten aangeplant. De waterlopen tussen de rabatten dienden om het gebied te ontwateren. De populieren werden onder meer gebruikt voor de klompen- en luciferindustrie. Door verruiging zijn sommige wilde plantensoorten, zoals slanke sleutelbloem, tegen het einde van de 20e eeuw verloren gegaan. Op enkele plaatsen kan nog eenbes en grote keverorchis worden aangetroffen, evenals groot heksenkruid. Bijzonder is het voorkomen van gevlekte aronskelk, een zeldzaamheid in de regio. In de vroege lente staan er heel veel sneeuwkllokjes, die zich vanuit tuinafval spontaan over grote oppervlakten verspreid hebben. Tegenwoordig is het gebied in het bezit van Het Brabants Landschap en wordt het weer teruggebracht in een meer natuurlijke staat. Dit betekent dat op sommige plaatsen populieren worden gekapt, dood hout blijft liggen en elzen, eiken, gewone vogelkers en dergelijke worden aangeplant of spontaan opgroeien. Ten zuiden van het gebied is in 2007 een poel gegraven.

Het gebied Ruweeuwsels maakt onderdeel uit van een voormalige overstromingsvlakte van de Dommel. Het landschap bestaat uit populierenopstanden, natte graslanden, knotwilgen(rijen), elzensingels, ruigtes en enkele hoge akkers. De kruidlaag van de bossen is rijk met de voorjaarsbloeiers speenkruid, bosanemoon, grote keverorchis, eenbes, veel zeggensoorten (onder andere paardenhaarzegge), boskortsteel en welriekende agrimonie. Plaatselijk ligt nat schraalland met kleine valeriaan. Ten bate van bont dikkopje en kleine ijsvogelvinder worden jaarlijks de bospaden gemaaid

Het gebied is zeer rijk aan zangvogels; onder andere goudvink, wielewaal, zwartkop, goudhaan en spotvogel zijn vaste bewoners. Verder zijn typische bosvogels als havik, sperwer, wespandief en bosuil aanwezig.

Dit Stiphoutse Bossen bestaan overwegend uit naalddhout. Van de oorspronkelijke heide is alleen het Kamerven nog overgebleven. Hier groeit (nog) de klokjesgentiaan. Broedvogels van de heide zijn boomleeuwerik, roodborsttapuit, boompieper en geelgors. In de bossen broeden kuifmees, goudhaan, vuurgoudhaan, verschillende spechten, bosuil, ransuil, buizerd, sperwer, boomvalk, grote lijster en bonte vliegenvanger, Het gebied is tevens een van de rijkste paddenstoelgebieden van de provincie.

De Warande was oorspronkelijk een gesloten jachtterrein dat toebehoorde aan de Heer van Helmond. Het landgoed kent een afwisselend hoog opgaand eikenbos en een flora die zeldzaam is in dit gebied. Men vindt er onder andere muskuskruid, heksenkruid en boskortsteel. Het bosgebied ligt aan de oostzijde van het dal van de Goorloop. Mede daardoor is een deel van het gebied enigszins moerassig. Andere gedeelten zijn droger. Er zijn eikenlanen en hier en daar vindt men er ook beukenbestanden. Typische bosvogels zijn hier wielewaal, groene specht, spotvogel, vuurgoudhaan en bosuil.

Het bosgebied Molenheide bestaat voornamelijk uit naaldhout zoals grove den en Corsicaanse den, terwijl langs de dreven ook sparren staan. Broedvogels zijn: sperwer, groene specht, geelgors en sijs. Het Molenven en het Lisven waren door de ontwatering ten gevolge van de bosaanplant en later door vermessing sterk in kwaliteit achteruitgegaan. Vanaf 1995 heeft hier natuurherstel plaatsgevonden. Hier groeien klokjesgentiaan, bruine snavelbies, kleine zonnedaauw en snavelzegge, terwijl het een leefgebied is voor de levendbarende hagedis en de heikikker.

6.3.3. Beschermde soorten

In tabel 6.2 is aangegeven welke wettelijk beschermde soorten in het plangebied (naar verwachting) aanwezig zijn en in welk beschermingsregime zij vallen.

Tabel 6.2 Wettelijk beschermde soorten binnen het plangebied

vrijstellingsregeling Ffw licht beschermde soorten	ontheftingsregeling Ffw zwaar beschermde soorten	
categorie 1	categorie 2	categorie 3
grasklokje, zwanenbloem, dotterbloem, brede wespenorchis, gewone vogelmelk	grote keverorchis, spaanse ruiter, gevlekte orchis, rietorchis, welriekende nachtorchis, klokjesgentiaan, beenbreek, wilde gagel, kleine zonnedaauw	Drijvende waterweegbree
mol, egel, gewone bosspitsmuis, dwergspitsmuis, huisspitsmuis, vos, hermelijn, wezel, bunzing, veldmuis, haas, ree, rosse woelmuis, aardmuis, dwergmuis, bosmuis, haas, woelrat en konijn	eekhoorn	alle vleermuizen, das
gewone pad, groene en bruine kikker, kleine watersalamander	alle inheemse vogels	heikikker, kamsalamander, poelkikker en rugstreeppad
	alpenwatersalamander levendbarende hagedis kleine modderkruiper	

6.4. Bodem en water

Bodem en grondwater

De bodem in plangebied bestaat voornamelijk uit zandgronden. Rond de kernen komen ook eerdgronden voor. Dit zijn humusrijke zandgronden. Langs de Hooidonkse Beek en de Dommel bevinden zich beekdalbodems (o.a. met laagveen). Ter plaatse daarvan worden nog op enkele plekken schaars voorkomende broekbossen, bosachtige vegetatie van elzen of wilgen op drassig

land (broek), aangetroffen. In de nabijheid van de Dommel en de Hooidonkse Beek komen ondiepe grondwaterstanden voor: watertrap II en III. Periodiek vindt op deze gronden kwel plaats die het maaiveld bereikt, een vorm van kwel die zeer zeldzaam is. In het grootste gedeelte van het plangebied is echter sprake van relatief diep gelegen grondwaterstanden: grondwatertrap VI en VII. In het noorden en zuiden van het plangebied, ter hoogte van de Geeneindsche Heide en de Molenheide is sprake van grondwatertrap VIII. De bijbehorende grondwaterstanden ten opzichte van het maaiveld zijn weergegeven in tabel 6.3.

Tabel 6.3 Overzicht grondwaterstanden

Grondwatertrap	Gemiddeld hoogste grondwaterstand	Gemiddeld laagste grondwaterstand
II	< 0,25 m onder het maaiveld	0,5 m tot 0,8 m onder het maaiveld
III	< 0,25 m onder het maaiveld	0,8 m tot 1,2 m onder het maaiveld
VI	0,4 m tot 0,8 m onder het maaiveld	> 1,20 onder het maaiveld
VII	0,8 m tot 1,4 m onder het maaiveld	> 1,20 onder het maaiveld
VIII	> 1,40 onder het maaiveld	> 1,20 onder het maaiveld

Het maaiveld kent een noordelijk gericht verhang. In het zuiden van het plangebied komen maaiveldhoogtes van circa NAP + 22,0 m voor die richting het noorden geleidelijk afnemen naar circa NAP + 16,5 m. De regionale grondwaterstroming in het 1^e watervoerende pakket volgt de hoogteligging van het maaiveld en is noord-noord-west gericht.

Binnen het plangebied zijn twee grondwateronttrekkingen gelegen. Het betreft een industriële winning van Bospark 't Wolfsven in Mierlo van maximaal 4.000 m³ per jaar. Voor industriële winningen voor menselijke consumptie zijn nog geen beschermingsgebieden vastgesteld door de provincie Noord-Brabant. Daarnaast ligt er een drinkwateronttrekking aan de Sluisweg in Lieshout. Het betreft een onttrekking van maximaal 6.000.000 m³ per jaar. Daarnaast zijn er in het gebied tientallen kleine en enkele middelgrote onttrekkingen voor beregening.

Grondwateronttrekkingen zijn van grote invloed op kwel en kunnen conflicteren met het (bestaande) landgebruik zoals natuur en landbouw of ambities hieromtrent. Dit effect is het grootst in de zomermaanden als sprake is van een neerslagtekort. Bij de ruimtelijke planvorming dient dit aspect meegenomen te worden in de afwegingen. Verdrogingsproblemen spelen in landbouwgebieden en natuurgebieden. Voor dit probleem zijn samenhangende maatregelen nodig in het hele watersysteem.

In de agrarische gebieden wordt droogteschade tegengegaan door het vertragen van de afvoer van water in het voorjaar en door de aanvulling van het grondwater door waterconservering. Het waterschap stelt zich tot doel om de verdroging aan te pakken van de meest verdroogde landbouwgebieden. Realisatie vindt vooral plaats door deel te nemen in LandbouwOntwikkelingsPlannen (LOP's). In dit kader zijn de afgelopen jaren circa 600 stuwtjes

geplaatst in kleinere watergangen. Waterconservering is vooral effectief en kansrijk in de kleine watergangen. Grootschalige aanpak draagt tevens bij aan een vermindering van de piekafvoeren.

Verdroogde natuurgebieden staan in een Meerjarenprogramma verdrogingsbestrijding en worden door het waterschap onderzocht. Om de landelijke en provinciale doelstellingen te bereiken, moet in 2010 de verdrogingsproblematiek zijn opgelost in 32 natuurgebieden in het beheergebied van Waterschap De Dommel. Tot nu toe is de verdroging in 8 gebieden aangepakt, waaronder de Cartierheide, het Plateaux, het Zwartven en de Tongelreep bij de Achelse Kluis. De komende jaren wordt uitvoering gegeven aan de voor het plangebied relevant Natte Natuurparel Sang en Goorkens.

Oppervlaktewater

Het plangebied wordt gekenmerkt door de beekdallandschappen. Binnen het plangebied lopen de Kleine Dommel (of Rul), Hooidonkse Beek, de Vleutloop, de Goorloop en de Schootenseloop. Tevens wordt het plangebied van oost naar west doorkruist door het Eindhovens Kanaal. Langs de noordgrens van het plangebied is het Wilhelminakanaal gesitueerd. Langs de oostgrens bevindt zich de Zuid-Willemsvaart. Ten oosten van Mierlo is een tweetal vennen gelegen.

In de beekdalen treden van oudsher overstromingen op. Overstroming treedt op als door hoge neerslaghoeveelheden als gevolg van de klimaatverandering meer water wordt aangevoerd dan de waterlopen kunnen afvoeren. De waterschappen hebben een regionale wateropgave gedefinieerd die opgelost moet worden om schade grotendeels te voorkomen (en anders wordt deze gecompenseerd). Er is nu regelmatig sprake van regionale wateroverlast, zowel op landbouwgronden als in bebouwd gebied. Om wateroverlast tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau te brengen zijn gestuurde waterbergingsgebieden nodig. Deze manier om water vast te houden, te bergen en te komen tot natuurherstel is niet zonder controverse. De natuurterreinbeheerders vinden dat er meer ingezet moet worden op het vasthouden van water nabij de bron, waarbij water op het maaiveld mag worden geborgen hoger in het watersysteem. Zij voorzien problemen met slibafzettingen in natuurgebieden die mogelijk 'verontreinigd' zijn. Het noordelijke deel van het Dommeldal is reeds aangemerkt als regionaal waterbergingsgebied. Het overige deel van het dal is reserveringsgebied. Delen van het dal van de Hooidonkse Beek zijn tevens aangemerkt als reserveringsgebied waterberging. Dit geldt ook voor het dal van de Goorloop tussen Stiphout en Aarle-Rixtel.

Waterkwaliteit en ecologie

De KRW heeft het begrip 'goede chemische toestand' geïntroduceerd als algemene doelstelling voor schoon water. De goede chemische toestand laat zich beschrijven aan de hand van de normering van 41 prioritair (gevaarlijke) stoffen. Dit zijn stoffen die zodanig schadelijk zijn voor het watermilieu dat zij in principe afwezig moeten zijn. De goede chemische toestand moet

uiterlijk in 2015 gehaald zijn. Binnen het plangebied zijn het Eindhovens Kanaal, de Kleine Dommel, de Goorloop en de Hooidonkse Beek aangemerkt als KRW-waterlichaam.

Het Eindhovens Kanaal voldoet niet op het gebied van prioritaire stoffen (te hoge concentratie Cadmium) en overig relevante verontreinigende stoffen (te hoge concentratie Zink, Koper, bestrijdingsmiddelen en Ammonium).

In grote delen van het gebied is sprake van overschrijding van de basisnorm (MTR) voor nitraat in grond- en oppervlaktewater en van fosfaat in oppervlaktewater. Dit wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door 'verontreinigd' slib dat langdurig kan naleveren aan het water. Het verwijderen van slib, opslaan en verwerken daarvan en de bijbehorende kosten vormen daarbij vrijwel overal in Nederland een probleem.

De beherende waterschappen; De Dommel respectievelijk Aa en Maas, herstellen oude beeklopen en leggen 'ecologische verbindingszones' aan. Ook zorgen ze ervoor dat vissen steeds minder last hebben van obstakels zoals stuwen door de aanleg van vispassages of, nog mooier, het overbodig maken van de stuwen. Kronkelende beken zijn niet alleen mooi, maar houden het water tegen zodat minder stuwen nodig zijn. Op dit moment worden de Kleine Dommel en de Hooidonksche Beek te Gulbergen aangepakt (onderzoek, planvorming, reservering van gelden en realisatie). De maatregelen komen ten goede aan de beekflora en -fauna maar de waterkwaliteit is daarmee nog niet verbeterd.

6.5. Woon- en leefklimaat

Omdat de ontwikkelingen en projecten binnen het plangebied met name groen-blauw van aard zijn, wordt slechts kort ingegaan op de 'grijze' milieuaspecten. Binnen het plangebied zijn slechts op zeer beperkte schaal nieuwe geluidgevoelige, geurgevoelige of (beperkt) kwetsbare objecten voorzien. In een later stadium van de planvorming zal waar nodig gedetailleerd onderzoek moeten plaatsvinden.

Binnen het plangebied bevinden zich verschillende bronnen van luchtverontreiniging. De achtergrondconcentraties zijn in dit deel van het land relatief hoog. Uit de gegevens die beschikbaar zijn via de saneringstool (www.saneringstool.nl) blijkt dat langs het hoofdwegennet binnen het plangebied in 2011 wordt voldaan aan de grenswaarden voor stikstofdioxide en fijn stof. Naast wegverkeer zijn ook veehouderijen een belangrijke lokale bron van luchtverontreiniging in het gebied. Met name rond intensieve pluimveehouderijen kan sprake zijn van hoge concentraties fijn stof, in sommige gevallen tot boven de grenswaarden.

In en rond het plangebied bevinden zich verschillende geluidsbronnen, waaronder de hoofdontsluitingswegen, de spoorlijn en bedrijven(terreinen).

Met name rond de veehouderijen in het gebied kan tevens sprake zijn van geurhinder.

Uit de provinciale risicokaart blijkt dat binnen het plangebied verschillende risicobronnen zijn gelegen. Het gaat daarbij zowel om bedrijven (veelal propaantanks) als om vervoer van gevaarlijke stoffen (oa door leidingen en over de weg).

7. Beschrijving en toetsing scenario's

7.1. Beschrijving scenario's

Naast de toetsing van de projecten uit het ISV op hun milieu-effecten, heeft het planMER als doel, een helder beeld te schetsen van de mogelijkheden voor een groen-blauwe invulling van het plangebied. Om dat te bereiken, zijn vier scenario's opgesteld, die elk uitgaan van een specifieke groen-blauwe invalshoek. Elk scenario is getoetst op haar effecten. Hierdoor ontstaat een bandbreedte, waarbinnen het uiteindelijke voorkeursalternatief kan worden gekozen.

De invulling van deze scenario's wordt in belangrijke mate bepaald door eerdere bestuurlijke ideeën en prioriteiten voor dit gebied zoals de ontwikkeling van een robuuste groen-blauwe structuur, het maken van ecologische en recreatieve verbindingen en behoud van het agrarisch cultuurlandschap.

Voor alle scenario's geldt dat een optimaal recreatief medegebruik wordt voorgestaan en is het mogelijk dit medegebruik "mee te koppelen" met de overige te ontwikkelen functies zoals landschap, cultuurhistorie, ecologie en waterberging. In de onderstaande beschrijving wordt reeds een indicatie gegeven van mogelijke functiecombinaties of juist het ontbreken van dergelijke mogelijkheden. Bij de toetsing worden de gevolgen voor andere functies meer gedetailleerd beschreven. "Recreatieve meerwaarde" vormt daarbij een belangrijk criterium.

Om een indruk te geven van de ingrepen die noodzakelijk zijn ter realisering van dit scenario in het plangebied is het scenario nader uitgewerkt voor een denkbeeldig Brabants referentiegebied. Dit referentielandschap wordt evenals het plangebied gekenmerkt door een sterk versnipperd beplantingspatroon, het grotendeels ontbreken van kavelgrensbeplantingen, doorsnijding met bovenregionale infrastructuur en een intensief agrarisch grondgebruik. Het beekdal onderscheidt zich qua grondgebruik en beplantingspatroon niet meer van de omgeving. Langs de rand ligt een groot stedelijk gebied waarvan de bewoners graag in het buitengebied recreëren.

Scenario 1. Versterking cultuurlandschap

Het landschap in sommige delen van het plangebied is, in vergelijking met andere delen van Brabant, relatief weinig aangetast door ontginningen en ruilverkavelingen. Historische kavel- en beplantingspatronen zijn met enige moeite nog herkenbaar en zelfs de oorspronkelijke meanderende beken zijn deels nog behouden gebleven. In dit scenario wordt deze bijzondere kwaliteit verder uitgewerkt door het zoveel mogelijk herstellen van historische beplantingspatronen en waterpatronen, waardoor een meer besloten landschap ontstaat. Historische kaarten dienen daarbij als inspiratiebron.

Figuur 7.1 Scenario versterking cultuurlandschap

Door te variëren in sortiment en vorm van de beplantingen kan het contrast tussen het beekdal (bijvoorbeeld elzenhagen) en de dekzandruggen (bijvoorbeeld houtwallen met meidoorn en eik) verder versterkt worden.

Het zeer dichte padennetwerk van voor de ruilverkavelingen wordt deels hersteld met bijzondere aandacht voor de verbindingen met nabijgelegen woongebieden.

Recreatief zijn dergelijke landschappen zeer aantrekkelijk en vormen ook een toeristische trekpleister van formaat. Verweving van groenstructuren en recreatieve routes is overal mogelijk en in het meer besloten groene landschap kunnen ook veel nieuwe recreatieve voorzieningen zonder veel moeite worden ingepast. Recreatie en toerisme worden de nieuwe economische dragers van het landschap.

Als referentiebeeld kan het gebied tussen Hengelo en Enschede dienen (zie foto 1). Dit gebied beslaat zo'n 2500 ha en is verbonden met een landgoederenzone ten oosten van Oldenzaal met een vergelijkbare grootte. De groene zone tussen Hengelo en Enschede betreft een economisch zeer vitaal gebied rond de technische universiteit Twente en het recent ontwikkelde Business & Science Park ten zuiden daarvan. Het historische landschap in dit gebied is goed bewaard gebleven doordat Twentse textiel- en industriebaronnen hier aan het begin van de 20^e eeuw grote landgoederen stichtten. Ruilverkavelingen gingen daardoor aan dit gebied voorbij en ook de intensieve veehouderij ontwikkelde zich hier nauwelijks. Als woon-, werk- en recreatiegebied voor zo'n 300.000 omwonenden is deze gordel van landgoederen zeer in trek.

Foto 1 Tussengebied Hengelo - Enschede

Het scenario *versterking cultuurlandschap* kan in het plangebied worden gerealiseerd door het beplantingspatroon in en rond het beekdal te herstellen met de karakteristieke kavelgrensbeplantingen gekoppeld aan de slagenverkaveling, haaks op de beekloop. De beek zelf

wordt door hermeandering weer hersteld in zijn vroegere loop en het beeld van het beekdal wordt verder versterkt door andere teelten dan gras hier niet toe te staan. Op de akkers rond het dorp wordt het historische blokvormige kavelpatroon geaccentueerd door nieuwe kavelgrensbeplantingen.

Scenario 2. Versterking Milieukwaliteit

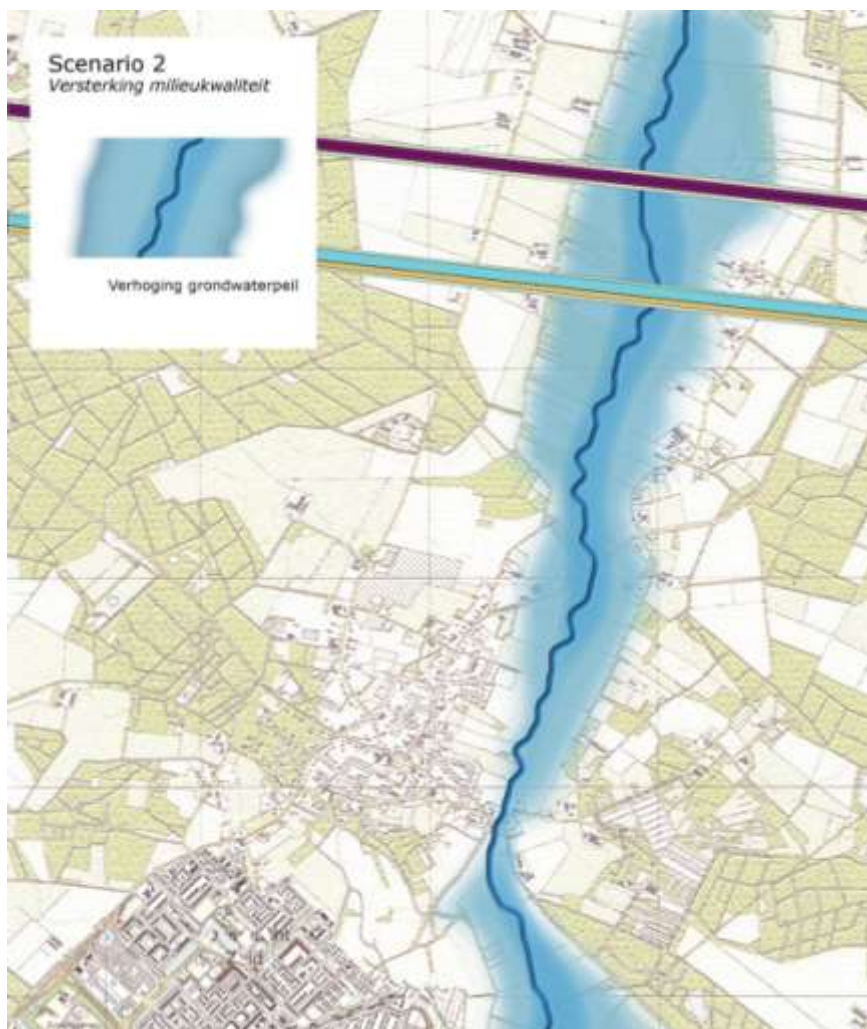
De provinciale studie *“Rijk aan natuur, rijk door natuur, De toestand van de Brabantse natuur 2008”* geeft aan dat de achteruitgang van de Brabantse natuur weliswaar is vertraagd maar nog niet gestopt. Een groot knelpunt vormt de vermesting. In de natte natuurgebieden is verdroging een tweede knelpunt. Deze knelpunten zijn in belangrijke mate herleidbaar tot het intensieve agrarische grondgebruik, maar ook grondwaterwinning, riooloverstorten en vervuilde onderwaterbodems spelen een rol.

Ondanks de steeds strenger wordende normering voor bemesting, levert dit niet de kwaliteit die vanuit ecologisch of milieukundig noodzakelijk is. “Brussel” vereist in de nabije toekomst (2015) veel strengere normen in het kader van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water. Om die reden worden drastische ingrepen in de landbouw onontkoombaar geacht. Alterra heeft hier in 2003 onderzoek naar gedaan ¹ en geconstateerd: *“Om de lozing van stikstof en fosfaat voldoende te reduceren volgens het lage ambitieniveau van de kaderrichtlijn Water, zijn draconische ingrepen noodzakelijk. Nederland moet tot 2015 tweederde van zijn landbouwareaal uit productie halen. Om te kunnen blijven functioneren, moet de landbouw zeer hoge investeringen doen die een sterk schiftende werking zullen hebben. De Kaderrichtlijn water zal vermoedelijk leiden tot extensivering van de grondgebonden landbouw en de veehouderij en tot hun verdwijning uit de meest kwetsbare regio’s (droge zandgronden en delen van de veengebieden).”*

Peilverlaging en drainage hebben grote arealen doen verdrogen, vooral in de beekdalen. Het winterse neerslagoverschot wordt zo snel mogelijk afgevoerd opdat de bodem sneller opwarmt in het voorjaar, het gras eerder begint te groeien en er reeds in februari met zware machines mest kan worden uitgereden. Bij een week mooi weer in april treden vervolgens de eerste droogteproblemen in de landbouw al op. Deze problemen worden opgelost door te beregenen, met als gevolg dat de kwelstromen afnemen hetgeen juist in de beekdalen de verdroging verder doet toenemen. Het afnemen van kalk- en ijzerrijke kwelstromen leidt in de beekdalen bovendien indirect ook tot verdere vermesting en verzuring. In het plangebied dragen ook enkele industriële winningen bij aan de afname van de kwelstromen.

Het scenario *“versterking milieukwaliteit”* zet in op het oplossen van de twee grootste ecologische knelpunten van het plangebied; vermesting en verdroging. Dit kan door aangescherpte regelgeving in combinatie met financiële prikkels. Boeren krijgen een vergoeding

¹ Alterra, Gevolgen van de Europese Kaderrichtlijn Water voor landbouw, natuur, recreatie en visserij, quickscan. Alterra, Wageningen, 2003

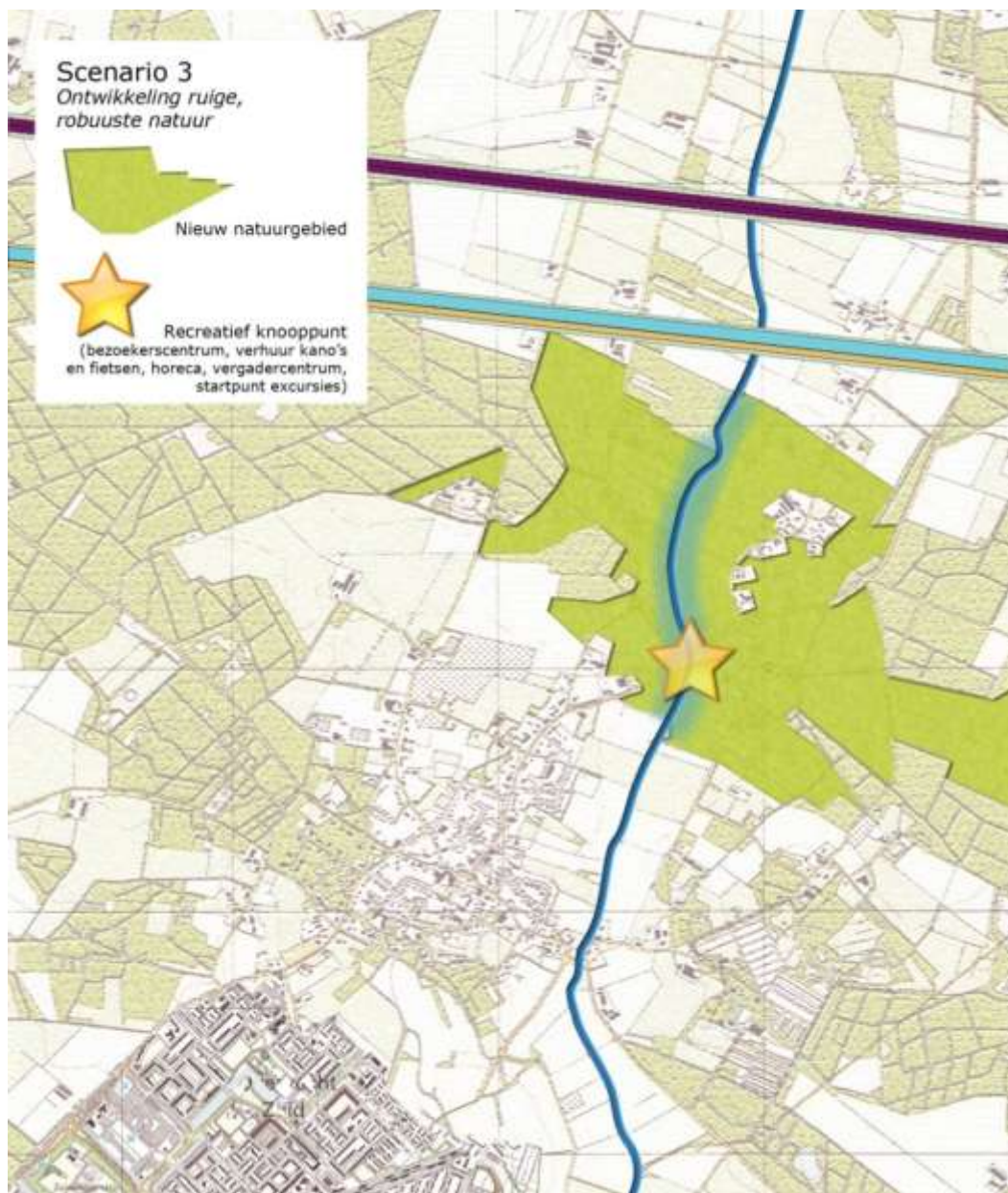
Figuur 7.2 Scenario versterking milieukwaliteit

om minder te bemesten, een hoger waterpeil op hun percelen te accepteren en niet meer te beregenen. Ook overlastgevende riooloverstorten en verontreinigde waterbodems worden met voorrang gesaneerd. In het beekdal wordt de vermeste toplaag verwijderd. Een dergelijk scenario heeft landschappelijk gezien weinig gevolgen en ook geen directe recreatieve meerwaarde. Extra waterberging is in dit scenario echter goed realiseerbaar. De ecologische meerwaarde is groot en voor de natuurgerichte recreant daarom toch aantrekkelijk. Figuur 7.2 geeft een beeld van het landschap dat dan kan ontstaan; het beekdal zal 's winters weer plas-dras staan en zich daardoor onderscheiden van de drogere omgeving. Door deze nattere omstandigheden zal ook het grondgebruik extensiveren en overwegend bestaan uit de extensief beheerde, soortenrijke wei- en hooilanden van weleer.

Scenario 3. Ontwikkeling robuuste natuur

“Robuuste natuur” is een beleidsconcept dat is ontstaan na het succes van de Oostvaardersplassen vanaf de zeventiger jaren. Men neme een zeer groot areaal en laat het vervolgens met rust; de natuur bepaalt verder zelf de inrichting en het beheer. Voor zover niet aanwezig kunnen nog wat grote grazers worden toegevoegd. Langs de grote rivieren is dit beleidsconcept verder uitgewerkt aangezien het goed te combineren bleek met meer ruimte voor de rivier, klei- en grindwinning en recreatief medegebruik. Bijvoorbeeld in de Millingerwaard ontstond zodoende spectaculaire “oer-natuur” met een grote recreatieve aantrekkingskracht. Ook in stedelijk gebied (Meinerswijk bij Arnhem) blijkt dit concept een groot succes. Vooral de mogelijkheid om geheel vrij te kunnen dwalen door een enorm natuurgebied (“struinnatuur”) was en is voor Nederland uniek. De regionale economie vaart er wel bij; in de gemeente Millingen steeg de totale werkgelegenheid tussen 2001 en 2004 (in tegenstelling tot de landelijke en provinciale trend) met 3 % en kende de recreatieve sector in 2004 290 arbeidsplaatsen. De totale recreatieve bestedingen in de regio Gelderse Poort bedroegen in 2004 € 23 miljoen (Bron: Alterra-rapport 1399).

Dit concept kan ook in het plangebied worden geïntroduceerd. Vooral de 500 hectare grote Stiphoutse bossen zijn geschikt. Door uitbreiding en verbinding met andere bosgebieden en vooral met de beekdalen van de Dommel en de Goorloop kan een zeer groot, samenhangend en gevarieerd natuurgebied worden gecreëerd dat geheel recreatief toegankelijk is. Door zijn omvang biedt het ook mogelijkheden om verdroging en vermesting terug te dringen en extra waterberging te creëren nabij het stedelijk gebied. Landschappelijk ontstaat een gebied dat echter steeds minder geënt zal zijn op de onderliggende cultuurhistorische patronen.

Figuur 7.3 Ontwikkeling ruige, robuuste natuur

Als referentiebeeld kan de omgeving van Hilversum dienen. De bebouwde kom gaat via dichtbeboste villawijken geleidelijk over in grootschalige bosgebieden en landgoederen. Agrarisch grondgebruik staat binnen dit groene raamwerk geheel in dienst van beheer en behoud van natuur en landschap; alle andere productiefuncties zijn daaraan ondergeschikt. Het hele gebied is recreatief toegankelijk en ontvangt miljoenen bezoekers per jaar, hetgeen goed

combineert met de zeer hoge natuurwaarden ter plaatse. Als woon- werk- en recreatiemilieu behoort de Gooistreek tot de meeste gewilde locaties van Nederland.

Foto 2 Hilversum-west

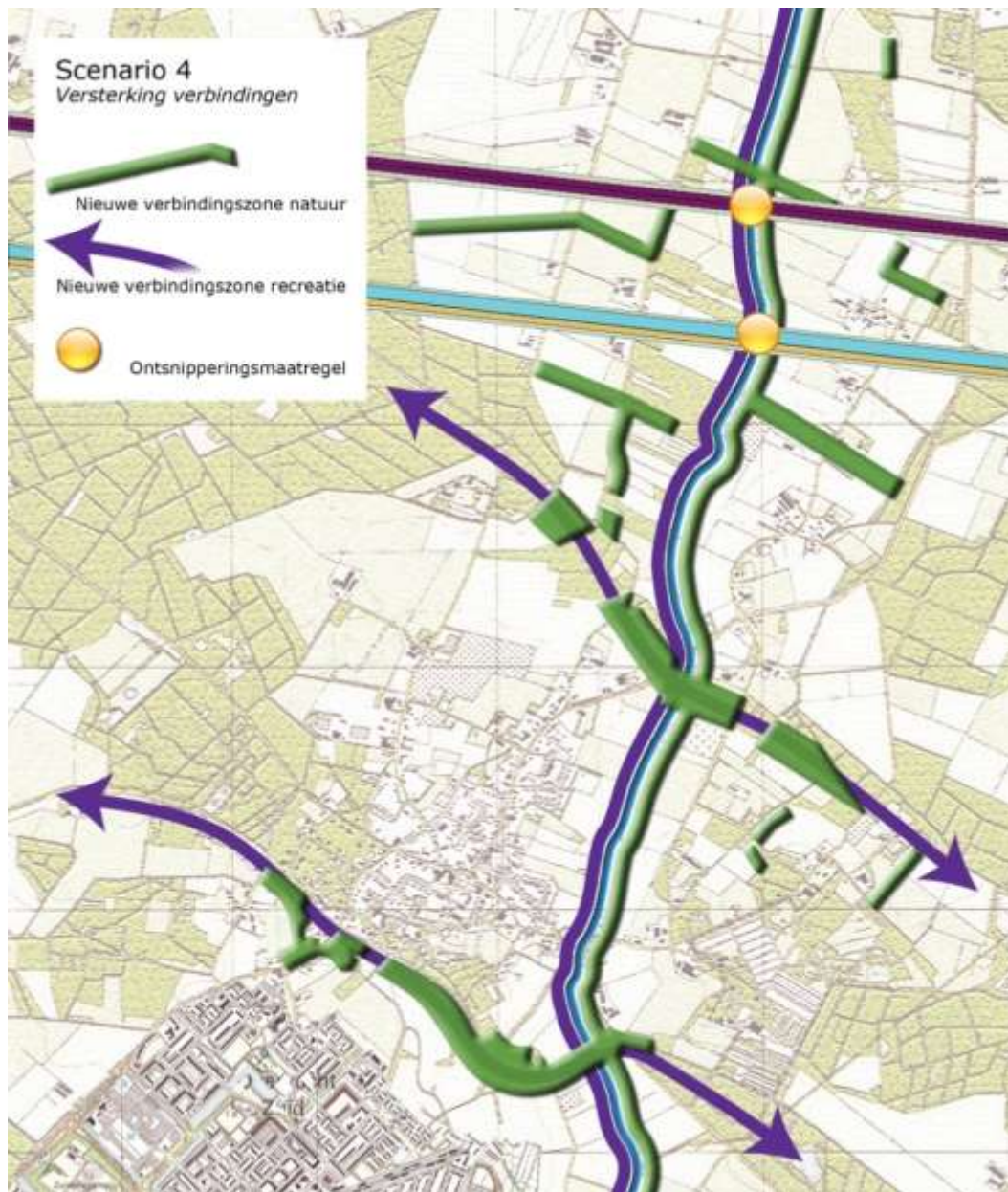
Om een dergelijk scenario in het plangebied te realiseren dient een groot, samenhangend natuurareaal te worden verworven, over en door het beekdal en als verbinding tussen grote natuurgebieden aan weerszijden (zie figuur 7.3). Bestaande woningen kunnen in dit grote nieuwe natuurgebied geëxclaveerd worden. Alle rasters verdwijnen uit het nieuwe natuurgebied en grote grazers worden toegevoegd. Het nieuwe natuurgebied heeft grote recreatieve potenties vanwege zijn omvang en toegankelijkheid. Te ontwikkelen recreatieve knooppunten langs de beek of elders kunnen deze potenties faciliteren.

Scenario 4. Versterking verbindingen

De Brabantse landschappelijke structuur wordt bepaald door een ondergrond van dekzandruggen en beekdalen, een structuur die noord-zuid gericht is. De stedelijke structuur is in deze provincie daarentegen overwegend oost-west gericht en daarmee ook de verbindingen tussen deze steden. Dit heeft tot gevolg dat de landschapsecologische structuur op vele plaatsen wordt doorsneden door spoorlijnen, (snel)wegen, kanalen en bebouwingslinten. Voor zover recreatieve routestructuren zijn gekoppeld aan beekdalen en beboste dekzandruggen ondervinden deze dezelfde barrièrewerking van stedelijke infrastructuur. In het plangebied is dat niet anders.

In het scenario “versterking verbindingen” wordt met voorrang gestreefd naar een samenhangend netwerk door het opheffen van ecologische en recreatieve barrières.

Ontbrekende schakels worden aangevuld, barrières worden door (technische) voorzieningen opgeheven (vispassages, faunatunnels, natuurbruggen) en bestaande verbindingen worden robuuster gemaakt door ze te verbreden. Hierdoor ontstaat een stevig groenblauw-raamwerk, dat echter niet direct een verband heeft met onderliggende cultuurhistorische patronen.

Figuur 7.4 Scenario versterking verbindingen

Referentiesituaties bestaan (nog) niet; het concept bestaat in grote delen van Nederland vooralsnog alleen op papier en moet zijn ecologische meerwaarde nog bewijzen. Om een beeld te schetsen van de landschappelijke gevolgen is het scenario uitgewerkt voor het denkbeeldige Brabantse referentiegebied in figuur 7.4. Het versnipperde beplantingspatroon wordt aaneengesloten door nieuw aan te leggen bosstroken van minimaal 50 meter breed. Waar deze stroken worden gebundeld met recreatieve routes zijn de groenstroken honderd meter breed. De beek wordt voorzien van natuuroevers en een recreatieve route op en langs het water. Op plaatsen waar het groen raamwerk wordt doorsneden door bovenregionale infrastructuur worden ontsnipperingsmaatregelen getroffen in de vorm van faunapassages.

7.2. Toetsing scenario's

De scenario's worden getoetst op hun effecten op de ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie, ecologie, landschap en cultuurhistorie, milieukwaliteit en ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw. Kwaliteit van de leefomgeving en economie zijn niet apart getoetst, omdat deze aspecten verweven zijn met milieukwaliteit en landschap en cultuurhistorie, respectievelijk ontwikkelingsmogelijkheden voor landbouw en recreatie.

De toetsing van de scenario's geschiedt op een globaal, strategisch niveau. Zo wordt bijvoorbeeld ten aanzien van het thema ecologie niet gedetailleerd ingegaan op de gevolgen voor beschermde gebieden (Natura 2000, EHS) en beschermde soorten en rode lijstsoorten maar wordt "slechts" beoordeeld of er al dan niet sprake is van een ecologische meerwaarde van het betreffende scenario en hoe die meerwaarde er dan uit ziet. Voor elk scenario wordt voor elk thema uiteindelijk een waardering op een 5-punts schaal gegeven (- - tot ++).

7.2.1. Ontwikkelingsmogelijkheden recreatie

Scenario 1. Versterking cultuurlandschap

Dit landschap is recreatief erg aantrekkelijk en vormt een geschikt decor voor verdere recreatieve ontwikkelingen. Nieuwe functies kunnen in het besloten groene landschap goed ingepast worden. Het effect is positief (+).

Scenario 2. Versterking milieukwaliteit

Voor de natuurgerichte recreant is dit scenario erg aantrekkelijk doch voor de meeste recreanten is er geen sprake van een bijzondere meerwaarde (0/+).

Scenario 3. Ontwikkeling ruige, robuuste natuur

Het nieuw grootschalige natuurgebied heeft een grote recreatieve opvangcapaciteit en creëert voor de meer avontuurlijke recreant geheel nieuwe mogelijkheden; onbelemmerd dwalen door ruige natuur, boomhutten bouwen, bramen en bloemen plukken en met een schepnetje door de

beek; alles kan. De natuurfotograaf, de crossfietser en de paardenliefhebber; iedereen mag zijn eigen plek zoeken. In het nieuwe recreatieve knooppunt kan dit gebruik verder worden gefaciliteerd en kunnen regionale groen- en recreatiestructuren worden verknoopt. Vanwege dit unieke karakter, de veelzijdige gebruiksmogelijkheden en de hoge belevingswaarde voor een deel van de recreanten is de waardering positief (+).

Scenario 4. Versterking verbindingen

De recreatieve routestructuren zijn hier samenhangend en aantrekkelijk vanwege de bundeling met de groenstructuren. Deze samenhang kan worden opgeschaald naar bovenregionaal niveau doordat ook de barrièrewerking van kanaal en snelweg wordt opgeheven door gecombineerde natuur- en recreatiebruggen. De beek wordt van dichtbij en over een grote lengte beleefbaar. Het grote aantal passerende recreanten vormt weer een vestigingsvoorwaarde voor recreatieondernemers die het recreatieve aanbod verder verbreden. De waardering ten aanzien van het thema recreatie is daarom zeer positief (++).

7.2.2. Ecologie

Scenario 1. Versterking cultuurlandschap

Het nieuwe dichte patroon van houtwallen zal als broed- en foerageergebied voor struweelvogels en kleine zoogdieren zeker van waarde zijn, alsmede voor zoogdieren als vleermuizen en de das. De ecologische samenhang tussen de bosgebieden en het beekdal zal versterkt worden. De urgente ecologische problemen van dit gebied worden echter niet opgelost; verdroging, vermesting en verzuring blijven prominent aanwezig. De botanische rijkdom van 50 jaar geleden maakt geen enkele kans op herstel en kritische diersoorten van de rode lijst zullen zich evenmin vestigen¹. De in zijn historische loop herstelde beek biedt mogelijk kans voor soorten die vooral eisen stellen aan de beekmorfologie (beekjuffers bijvoorbeeld) en minder eisen stellen aan de waterkwaliteit. Per saldo resteert een klein positief effect (0/+).

Scenario 2. Versterking milieukwaliteit

In dit scenario ondergaat vooral het beekdal een sterke ecologische kwaliteitsverbetering. Na het afplaggen komen mogelijk plantenzaden uit het rijke ecologische verleden aan de oppervlakte. Het natte, kalkrijke kwelmilieu en de sterke afname van de vermesting vanuit de omgeving bieden vervolgens alle kansen voor de herontwikkeling van zeer soortenrijke hooilanden en de bijbehorende bijzondere fauna. Ook de herstelde beekloop biedt grote ecologische potenties aangezien behalve de beekmorfologie ook de milieukwaliteit en peildynamiek sterk zijn verbeterd. Buiten de beekdalen is de ecologische meerwaarde vooral indirect; de belasting van de bosranden met ammoniak en de droogtegevoeligheid nemen sterk af en bieden op langere

¹ De rode lijsten voor planten, vogels, amfibieën, insecten etc. zijn vrijwel volledig herleidbaar tot de intensivering van het grondgebruik van de afgelopen decennia en de daarvan afgeleide effecten als verdroging, vermesting, verzuring en vergiftiging. Er is nog nooit een soort op de rode lijst gekomen (laat staan uitgestorven) door bijvoorbeeld versnippering of recreatieve verstoring.

termijn kansen voor meer soortenrijke bosesystemen. Waar sprake is van vennen en heidegebieden binnen de natuurgebieden is eveneens sprake van een belangrijke verbetering van de milieukwaliteit. Aanvullende maatregelen (o.a. plaggen van de vermeste toplaag) zijn hier echter noodzakelijk voor het optimaal benutten van deze verbetering. Dit scenario heeft een grote ecologische meerwaarde (+ +).

Scenario 3. Ontwikkeling robuuste natuur

De ecologische potenties betreffen hier vooral ruige, voedselrijke natuur met een weinig soortenrijke flora maar wel met grote potenties voor de fauna. Grote grazers creëren meer structuurvariatie en daardoor een groot aanbod aan kruiden, insecten en kleine zoogdieren. Vooral de vogels zullen hier vervolgens van profiteren en vestiging van verschillende rode lijstsoorten mag worden verwacht. Vermesting vanuit de omgeving zal echter aanwezig blijven zodat de vroegere zeer soortenrijke ecosystemen van voedselarme milieus niet hersteld kunnen worden. Alleen in het beekdal kunnen over een klein traject de beekmorfologie en de omgevingsinvloeden (vermesting, verdroging) verbeterd worden. De natte graslanden en de extensieve begrazing daarvan maken dit gebied bijvoorbeeld erg aantrekkelijk voor de das. De beek zelf zal echter fors belast blijven door agrarische emissies maar ook riooloverstorten uit het gehele stroomgebied. Per saldo heeft dit scenario wel een duidelijke ecologische meerwaarde (+).

Scenario 4. Versterking verbindingen

Ecologisch gezien is dit scenario een opgeschaalde, robuustere vorm van scenario 1 (versterking cultuurlandschap). De ecologische samenhang tussen de bosgebieden en het beekdal wordt versterkt, alsmede eventuele ecologische relaties aan weerszijden van kanaal en snelweg. Ten opzichte van scenario 1 is vooral de robuustheid van de groene verbindingen een pluspunt doch de bundeling van ecologische en recreatieve routes is in ecologisch opzicht niet optimaal. De waardering is gelijk aan scenario 1 (0/+).

7.2.3. Landschap en cultuurhistorie

Scenario 1. Versterking cultuurlandschap

Herstel van de samenhang, identiteit en herkenbaarheid van het historische Brabantse beekdallandschap is het expliciete doel van dit scenario. Het beplantingspatroon in het beekdal is niet zo fijnmazig als in het landschap van 1900 maar het patroon is dicht genoeg om het gewenste beeld op te roepen. De plaatselijk hoge bebouwingsdichtheid wordt door het vele groen effectief gemaskeerd. Het contrast tussen het beekdal en de hogere dekzandruggen is voor de geoefende waarnemer goed zichtbaar (verschillen in teelten en kavelvorm en beplanting). Ook de historische meanderende beek is een landschappelijk waardevol en herkenbaar element. De waardering ten aanzien van dit thema is daarom hoog (++).

Scenario 2. Versterking milieukwaliteit

In dit scenario is het verschil tussen het beekdal en de omgeving in de wintermaanden onmiskenbaar en door de meer extensievere teelten en de meanderende beek in de zomermaanden ook voor de geoefende waarnemer. Qua beplantingspatroon voegt dit scenario echter niets toe aan de huidige situatie. Per saldo is de landschappelijke waardering voor dit scenario positief (+).

Scenario 3. Ontwikkeling robuuste natuur

Het landschap heeft hier weinig tot geen relatie met het historische beekdallandschap van rond 1900. De groenstructuur is niet geënt op de landschappelijke hoofdstructuur van beekdalen en dekzandruggen en staat hier zelfs haaks op. Door begrazing zullen de kavelgrenzen en de nog aanwezige beplantingen daarlangs steeds verder vervagen en uiteindelijk onherkenbaar worden. Wellicht vormt het uiteindelijke resultaat een verwijzing naar het Brabantse landschap uit een zeer ver verleden maar er is geen verband met het beoogde 19^e eeuwse landschapsbeeld. Landschappelijk gezien scoort dit scenario daarom negatief (-).

Scenario 4. Versterking verbindingen

Dit scenario heeft evenmin enige binding met het historische landschap. De brede groenstroken staan haaks op de onderliggende hoofdstructuur van beekdalen en dekzandruggen. Dergelijke groenstroken vormen zelfs geheel nieuwe elementen, die karakteristiek zijn voor de laat 20e, begin 21e eeuw toen het beleidsconcept *ecologische infrastructuur* carrière maakte en alles met alles verbonden moest worden. Over 200 jaar vinden we dit misschien cultuurhistorisch interessant maar op dit moment wordt een dergelijk landschap negatief gewaardeerd (-).

7.2.4. Milieukwaliteit

Scenario 1. Versterking cultuurlandschap

Het groene landschapsbeeld heeft geen milieutechnische meerwaarde; vermesting en verdroging worden niet verminderd (0).

Scenario 2. Versterking milieukwaliteit

Dit scenario is expliciet gericht op verbetering van de milieukwaliteit en scoort daarom zeer positief (++).

Scenario 3. Ontwikkeling robuuste natuur

In dit scenario worden geen gerichte maatregelen genomen ter verbetering van de milieukwaliteit, doch het omvormen van een groot landbouwareaal naar natuur heeft in ieder geval lokaal op de betreffende percelen een positief milieueffect (0/+).

Scenario 4. Versterking verbindingen

De waardering is gelijk aan scenario 1; versterking van de groenstructuur heeft geen effect op de huidige milieukwaliteit (0).

7.2.5. Ontwikkelingsmogelijkheden landbouw

Scenario 1. Versterking cultuurlandschap

In het beoogde kleinschalige landschap is het lastig boeren met grote machines. Minder efficiënt grondgebruik en grotere omrijtijden zijn de gevolgen. Het teeltverbod voor andere teelten dan gras in het beekdal tast de agrarische vrijheid aan, maar de directe bedrijfseconomische nadelen zijn gering. Voor alle agrarische gronden valt per saldo een daling van de grondprijs te verwachten. Het nieuwe, aantrekkelijke landschap creëert wel kansen voor recreatieve neveninkomsten doch deze mogelijkheden zijn relatief beperkt en kleinschalig en het is niet aannemelijk dat dit de hierboven beschreven nadelen compenseert. Het uiteindelijke oordeel is daarom licht negatief (0/-).

Scenario 2. Versterking milieukwaliteit

Dit scenario grijpt zeer diep in in de agrarische bedrijfsvoering en dwingt de ondernemers tot bedrijfsbeëindiging, -verplaatsing of een fundamentele omschakeling naar een extensievere vorm van landbouw. Een bescheiden voordeel is de afname van de droogteschade in de landbouw. Gezien de verwachte klimaatsverandering (nattere winters, drogere zomers) wordt dit wellicht een factor van belang. De agrarische waardering voor dit scenario is op korte termijn niettemin zeer negatief (- -).

Scenario 3. Ontwikkeling robuuste natuur

Voor de bedrijven ter plaatse van het nieuwe natuurareaal is dit scenario uiteraard negatief maar de omliggende bedrijven hebben verder weinig hinder van deze ontwikkeling. Het nieuwe natuurgebied biedt mogelijkheden voor het inscharen van vee en de recreatieve aantrekkelijkheid creëert kansen voor recreatieve nevenactiviteiten op de agrarische bedrijven in de omgeving. Het effect is per saldo neutraal (0).

Scenario 4. Versterking verbindingen

Dit scenario zal weliswaar gepaard gaan met enig agrarisch areaalverlies maar buiten het groene raamwerk ondervinden de agrarische bedrijven nauwelijks enige hinder. Het meer grootschalige groene raamwerk leidt niet tot kleine, moeilijk bewerkbare percelen. De versterking van de recreatieve structuur biedt bovendien kansen voor recreatieve nevenactiviteiten op de agrarische bedrijven. Het effect is daarom licht positief (0/+).

De waardering per thema is in tabel 7.1 samengevat.

Tabel 7.1 Overzicht beoordeling scenario's

	Versterking cultuurlandschap	Versterking milieukwaliteit	Ontwikkeling robuuste natuur	Versterking verbindingen
Recreatie	+	0/+	+	++
Landschap/ cultuurhistorie	++	+	-	-
Ecologie	0/+	++	+	0/+
Milieukwaliteit	0	++	0/+	0
Landbouw	0/-	--	0	0/+

8. Integratiescenario

Op basis van de beoordeling van de scenario's worden de scenario's in dit hoofdstuk geïntegreerd tot een voorkeursalternatief voor het Rijk van Dommel en Aa. Dit integratiescenario is niet alleen gebaseerd op de beoordeling uit het vorige hoofdstuk; deze geldt immers voor het plangebied als geheel. Het plangebied is gedifferentieerd en bestaat uit verschillende deelgebieden, gebaseerd op landschapstypen. Deze differentiatie is van invloed op de score van de verschillende scenario's. Om die reden worden de scenario's beoordeeld per deelgebied. Wij onderscheiden de volgende deelgebieden: De beekdalen van de Dommel, Goorloop en Aa, de tussenliggende hoger gelegen bosgordel (Stiphoutse bossen, bossen tussen Geldrop en Mierlo), het intensieve recreatiegebied rond Gulbergen, het tussen de beekdalen en bosgordel gelegen landelijk gebied en de stadsranden.

In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat scenario 2 *Versterking milieukwaliteit* er positief uitspringt waar het verbetering van de milieukwaliteit en ecologie betreft. Scenario 2 heeft tegelijkertijd de meest negatieve agrarische waardering.

Gezien de doelstelling van de ISV dient het zwaartepunt van de waardering echter te liggen bij de groen-blauwe structuur en de functie als uitloopgebied. De groen-blauwe doelstelling is niet direct gericht op de verbetering van de milieu- en natuurkwaliteit, maar vooral op de aantrekkingskracht die dat oplevert voor de woon- en leefomgeving en recreatie (het plangebied als landschapspark).

Bovendien is scenario 2 een autonoom proces dat gestuurd wordt door factoren (Europa, rijk) waarop de structuurvisie geen grip heeft en wordt op middellange termijn afgedwongen door Europese wet- en regelgeving¹. Om die reden blijft scenario 2 voor wat betreft de groen-blauwe invulling van het Rijk van Dommel en Aa op de achtergrond.

¹ De VROM-raad, een onafhankelijk adviesorgaan van het gelijknamig ministerie adviseerde in dat verband in 2004 het volgende aan de minister: *"Het Rijk heeft de verantwoordelijkheid om doorgeschoten ontwikkelingen uit het verleden te corrigeren. In de twintigste eeuw heeft de overheid een leidende rol gespeeld bij het aanpassen van het landschap aan de agrarische productievoorwaarden. Nu krijgt de samenleving een rekening voor het 'meerwerk' dat moet worden uitgevoerd om ons landbouwsysteem aan te passen aan de hedendaagse normen voor milieu, natuur, waterbeheer en toegankelijkheid van het landschap. Het Rijk moet de boel netjes achterlaten. De Europese richtlijnen (nitraat, water) zijn hierbij de stokken achter de deur, die vrijwel zeker gebruikt zullen worden."*

Het plangebied is opgedeeld in deelgebieden waarbij vervolgens per deelgebied wordt gekozen voor een combinatie van passende scenario's, scenario's die voor het betreffende deelgebied de gewenste effecten sorteren. Daarnaast worden de projecten beoordeeld (hoofdstuk 9); in hoeverre dragen zij bij aan de ambities en scenario's in het betreffende deelgebied en welke maatregelen zijn mogelijk of zelfs noodzakelijk om dat te bereiken?

Elementen die voor een dergelijk integratiescenario in aanmerking komen zijn:

- Versterking van het beplantingspatroon langs kavelgrenzen (scenario 1); hiermee wordt tevens invulling gegeven aan het versterken van de ecologische samenhang tussen bos- en natuurgebieden op een wijze die veel beter aansluit bij het recreatief aantrekkelijke historische landschap. Met name de beekdalen van Dommel, Goorloop en Aa komen hiervoor in aanmerking, maar ook de omgeving van Croy en verschillende stadsrandgebieden.
- Versterking van de recreatieve routestructuur (scenario 4) en ontwikkeling van één of meerdere recreatieve knooppunten, gekoppeld aan deze routestructuur. Dit is in alle deelgebieden van toepassing.
- Ontwikkeling van een groot samenhangend natuurgebied door het verbinden van de Stiphoutse bossen met de bossen tussen Geldrop en Mierlo. Deze natuurkern wordt als een samenhangend natuurgebied beheerd (scenario 3) en tussenliggende barrières (wegen, kanalen) worden zoveel mogelijk opgeheven (scenario 4). Het intensieve recreatiegebied wordt door een forse groene inpassing geïntegreerd in deze natuurkern. De groene inpassing is randvoorwaarde voor de recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden aldaar.

9. Beoordeling projecten

9.1. Inleiding

De afzonderlijke projecten zijn op basis van de locatie toebedeeld aan één van de vijf structuurvisiezones (beekdalen, robuuste natuur, intensief recreatiegebied, landelijk gebied en stadsranden). Voor een overzicht van de begrenzing van de zones en een beschrijving van de projecten wordt verwezen naar de structuurvisie. Per project is getoetst aan de criteria / ambities die binnen de betreffende zone gelden. In alle zones is getoetst aan de recreatieve criteria en ambities. Voor zover projecten zich nog in het ideeënstadium bevinden is in de tabellen aangegeven of nadere aandacht bij de verdere uitwerking een meerwaarde voor een specifiek criterium kan bieden (+). De toetsing wordt hieronder per zone besproken. De conclusies per zone zijn vervolgens opgenomen in hoofdstuk 10.

9.2. Beekdalen

Uit het kaartbeeld en tabel 9.1 kan in de eerste plaats worden opgemaakt dat vooral het Dommeldal goed bedeed is met projecten en dat relatief veel projecten zich al in of dichtbij de uitvoeringsfase bevinden (blauwe teksten). Er is hier dan ook veel moois om te behouden en verder te optimaliseren en het Dommeldal heeft mede daarom de bijzondere aandacht van de omliggende gemeenten, het waterschap en de provincie. Bovendien zijn veel gronden hier in eigendom van natuurbeschermingsorganisaties en gezamenlijk genereren alle partijen veel bestuurlijke aandacht en middelen voor dit beekdal.

Het Dommeldal wordt nog mooier dan het al is; veel van de projecten in de beekdalen dragen bij aan herstel van het historische landschap en de realisering van de EHS. Alle projecten dragen bij aan de recreatieve belevingswaarde van de beekdalen en veel projecten verbeteren ook de recreatieve bereikbaarheid en toegankelijkheid van deze zone. De lopende projecten (blauw) dragen vanwege hun kleinschalige karakter weliswaar niets bij aan het tegengaan van verdroging en vermessing maar een aantal grotere “prille” projecten (groen) is wel (mede) gericht op dergelijke milieudoelen. Voor een aantal groene projecten geldt bovendien dat nadere aandacht bij de planvorming en verdere uitwerking dergelijke milieudoelen mede kan dienen (0 (+)).

Een aantal projecten biedt nieuwe mogelijkheden voor verbreding van de landbouw (o.a. stadslandbouw) en bij een aantal projecten ontstaan mogelijk kansen bij extra aandacht voor dit aspect.

Het beekdal van de Goorloop daarentegen heeft tot nu toe wel bestuurlijke aandacht gekregen maar concrete projecten zijn schaars, waardoor de Goorloop een zwakke schakel in het regionale landschapspark dreigt te worden. Juist hier is een forse inspanning nodig om de beekloop te herstellen en een groter, natter en meer samenhangend beekdal te realiseren. Het plan *gebiedsontwikkeling Croy* is op papier veelbelovend ten aanzien van de aspecten landschap en ecologie maar de uitwerking is erg vrijblijvend en ten aanzien van deze thema's hoofdzakelijk gericht op stimulering, voorlichting en nader onderzoek. Het tegengaan van verdroging en vermesting krijgt in deze visie nagenoeg geen aandacht. Veel extra aandacht voor deze thema's is daarom noodzakelijk. Het gehele beekdal van de Goorloop verdient voorrang bij het beschikbaar komen van compensatiegelden van buiten het gebied. Grondverwerving op grote schaal is hier onontkoombaar om een herkenbaar, natter beekdal met een meanderende beek te realiseren. Andere instrumenten als rood-voor-groen en ook nieuwe landgoederen kunnen ook voor dit doel ingezet worden.

Tabel 9.1 Toetsing projecten beekdalen

Beekdalen	Herstel landschap en cult. historie	Realisa- tie EHS	Tegengaan verdroging	Tegengaan vermesting/ verzuring	Realisatie ecologische verbindingen	Realisatie van recreat. verbindingen	Recreatie overig	Verbreding landbouw
Dommeldal								
1. Stadspark de Karpen	0	0	0	0	0	+	+	+
2. Urkhovense Zeggen	0 (+)	+	0 (+)	0 (+)	+	0 (+)	+	0 (+)
3. Waterberging en natuurontwikkeling Dommeldal	+	+	0 (+)	0 (+)	+	0	0/+	+
4. Landgoed Broeksche Erven	0 (+)	+	0 (+)	+	0	0	+	0
5. Dommel Natuurlijk Schoon	+	+	+	+	+	0	+	0
6 Kanoroute Dommel	0	0	0	0	+	+	+	0
7. Oude Toren Nederwetten	+	0	0	0	0	+	+	0
8. Opwettense watermolen	+	0	0	0	0	0	+	0
9. Vispassages Opwettense en Collse watermolen	0	+	0	0	+	0 (+)	0/+	0
10 NNP Nuenens Broek en Breugelse Beemden	0	0	+	0	0	0	0/+	0
11. EV Dommeldal Paaihurken	0	+	0	0	+	0	0	0
13. Natuurontwikkeling randzone Urkhoven	+	0 (+)	+	+	0	+	0/+	0 (+)
14. Hoodonkse watermolen	+	0	0	0	0	0/+	+	0
31. EV Eindhovens Kanaal	0	0	0	0	+	+	+	0
34 Kavelruil landinrichtingsproject Dommelstroom	0	+	0(+)	0(+)	0(+)	0(+)	0(+)	+
Goorloop								

22. Gebiedsontwikkeling Croy	+	+	0 (+)	0 (+)	0 (+)	+	+	+
23. Goorloopzone stedelijk gebied Helmond	+	+	+	0	0 (+)	+	+	0
24. Sang en Goorkens	+	+	+	+	+	0 (+)	0 (+)	+
32. Waterboulevard van de Peel	0	0 (+)	0	0	0	+	+	0
41. Evz Goorloop Noord	+	+	0	+	+	+	0/+	0
42. Evz Goorloop Zuid	+	+	0	+	+	+	0/+	0

9.3. Robuuste natuur / intensieve recreatie

Vrijwel alle projecten bevinden zich hier in het groene ideeënstadium. Opvallend is de grote aandacht voor natuurbruggen; drie maar liefst. De ecologische meerwaarde van dergelijke voorzieningen is in dit gebied beperkt. In recreatief opzicht kunnen deze elementen overigens wel in een relevante behoefte voorzien (0 (+) in de tabel).

Vrijwel geen van de projecten draagt bij aan het tegengaan van vermesting (verdroging speelt hier veel minder). Alleen waar landbouwgrond wordt omgezet in bos of recreatie (bosplan Vaarle, ontwikkeling Gulbergen) neemt de vermesting af en scoren deze projecten dus positief op dit criterium. Deze projecten zijn ook de enige die bijdragen aan versterking van de beoogde robuuste groene samenhang in deze zone, vooral het bosplan Vaarle).

Tabel 9.2 Toetsing projecten robuuste natuur / intensief recreatiegebied

Robuuste natuur/ intensief recreatiegebied	Realisatie EHS	Tegengaan vermesting / verzuring	Realisatie ecologische verbindingen	Realisatie van recreatieve verbindingen	Recreatie overig	Realisatie grote eenheden natuur
12. Fietspad Eindhoven - Helmond	0	0	0	+	0	0
15. Bosplan Vaarle	+	+	+	0	+	+
16. Recreatieve poort Stiphoutse bossen	0	0	0	0	+	0
18. Hooionkse Beek	+	0	+	0	0/+	0
19. Natuurbrug A67	0	0	+	0 (+)	0	0
20. Natuurbrug noordoost-corridor	0	0	+	0 (+)	0	0
21. Natuurbrug A/N270	0	0	+	0 (+)	0	0
29. Halteplaats NS Gulbergen	0	0	0	0	0 (+)	0
30. Recreatieve ontwikkeling Gulbergen	0	0/+	+	+	+	0/+
35. Recreatiepark 't Wolfsven	0	0	0 (+)	0 (+)	+	0

9.4. Landelijk gebied

De meeste projecten richten zich op landschapsherstel en versterking van de EHS. Voor zover projecten samengaan met omvorming van landbouw naar natuur (met name in de natte natuurparels) dragen ze ook bij aan het tegengaan van verdroging en vermesting of bestaan hiervoor nader uit te werken kansen. De meeste projecten dragen ook bij aan verhoging van de recreatieve belevingswaarde van het landelijk gebied.

Kansen voor verbrede landbouw worden alleen bij het project gebiedsontwikkeling Croy expliciet gemaakt maar ook andere projecten bieden hiervoor (nader uit te werken) kansen. Met uitzondering van het project *beek door 't Spekt* bieden de projecten in deze zone geen bijdragen aan het vergroten van de recreatieve samenhang/routestructuren.

Gezien de relatief grote omvang van deze zone is het aantal projecten hier overigens gering en is een verdere beleidsinspanning noodzakelijk voor realisering van de beoogde ambities.

Tabel 9.3 Toetsing projecten landelijk gebied

Landelijk gebied	Herstel landschap en cult. historie	Realisatie EHS	Tegengaan verdroging	Tegengaan vermesting/ verzuring	Realisatie ecologische verbindingen	Realisatie van recreatieve verbindingen	Recreatie overig	Verbreiding landbouw
4 Landgoed Broeksche Erven	0 (+)	0	0 (+)	+	0	0	+	0 (+)
10 NNP Nuenens Broek, Breugelse Beemden en Dommeldal	+	+	+	+	0	0 (+)	+	0 (+)
22 Gebiedsontwikkeling Croy	+	0/+	0 (+)	0 (+)	0	+	+	+
33 EVZ Nuenen-noord	0/+	0	0	0	+	0	0	0
36 EV 'Beek door 't Spekt'	0	0	0	0	+	0	0	0
37 NNP Gijzenrooijse Zeggen	0 (+)	+	+	+	0	0 (+)	0 (+)	0 (+)
38 Kleine Beekloop	+	0	0 (+)	0	0	0 (+)	0	0
39. Creating Pure Hubs	0	0	0	0	0	0	0	+
40. Ontsnipperings- maatregelen t.b.v. natuur	0	0	0	0	+	0	0	0

9.5. Stadsranden

Alle projecten bevinden zich nog in de ideeënfase. Het plan Heuvelakkers-Hooijdonk-Bokt richt zich op een integrale uitwerking van landschaps- en recreatiedoelen. De beide overige projecten kennen alleen een recreatieve doelstelling.

Het aantal projecten in deze zone is zeer klein terwijl juist in deze zone sprake is van een groot risico van verrommeling. Hier is veelal geen sterke landbouw meer als tegenwicht tegen verrommeling terwijl juist hier de behoefte aan groene uitloopgebieden op loopafstand van de woonwijk groot is. In het gebied tussen Helmond en Mierlo ontbreken projecten gericht op ruimtelijke kwaliteit zelfs geheel. Alleen het kanaal voorkomt het aaneengroeien van beide kernen maar rond dit kanaal kan bij onvoldoende aandacht nog steeds een lelijke vormeloze stadsrand groeien waar niemand graag vertoeft.

Anderzijds bieden deze stadsranden ook kansen op groene ontwikkelingen die andere zones ontberen. Gemeenten hebben hier vaak grondposities en omwonenden zullen een groene afronding van hun wijk, bij voorkeur in samenhang met recreatieve routestructuren, alleen maar toejuichen. Juist hier kunnen zeer aantrekkelijke groene woonmilieus met lage dichtheden worden ontwikkeld, wellicht zelfs in de vorm van nieuwe landgoederen en buitenplaatsen.

Tabel 9.4 Toetsing projecten stadranden

Stadsranden	Herstel landschap en cult. historie	Realisatie EHS	Tegengaan verdroging	Tegengaan vermesting / verzuring	Realisatie van recreatieve verbindingen	Recreatie overig	Verbreiding landbouw
3 Heuvelakkers – Hooidonk - Bokt	+	0	0 (+)	0 (+)	0 (+)	+	+
17 Recreatieve Poort Aardborsthoeve	0	0	0	0	0	+	0
25 Groenzone Nuenen West	0	0	0	0	0 (+)	+	0
43 EVZ Schootense Loop	+	+	0	+	+	0/+	0

10. Samenvatting en conclusie

Het voorliggende planMER is opgesteld in het kader van de intergemeentelijke structuurvisie (ISV) voor het Rijk van Dommel en Aa, het gebied tussen Eindhoven en Helmond. Doel van de ISV is om het gebied te ontwikkelen tot een regionaal landschapspark met een aantrekkelijke landschappelijke inrichting waarin natuur en recreatie de belangrijkste functies zullen zijn. Voor een aantal van de ontwikkelingen binnen het plangebied is (mogelijk afzonderlijk maar zeker in onderlinge samenhang) de omvang van de ingreep groter dan de 125 hectare uit het Besluit mer. Dit betekent dat de ISV het kader vormt voor toekomstig besluiten over mer-(beoordelings)plichtige activiteiten, waarmee sprake is van een planmer-plicht.

In het planMER is een aantal scenario's geïntroduceerd voor de toekomstige invulling van het plangebied, die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling tot een regionaal landschapspark:

- Scenario 1: Versterking cultuurlandschap
- Scenario 2: Versterking milieukwaliteit
- Scenario 3: Ontwikkeling robuuste natuur
- Scenario 4: Versterking verbindingen

Deze scenario's zijn op hoofdlijnen getoetst op de milieugevolgen. Op basis daarvan is een voorkeursscenario geformuleerd. Het plangebied is daartoe opgedeeld in deelgebieden (beekdalen, robuuste natuur, intensief recreatiegebied, landelijk gebied en stadsranden) waarbij vervolgens per deelgebied wordt gekozen voor een combinatie van een of meerdere scenario's. Deze combinaties van scenario's vormt het uitgangspunt voor de structuurvisie en de bijbehorende plankaart. Versterking van het beplantingspatroon langs kavelgrenzen (scenario 1) is met name uitgangspunt voor de beekdalen van Dommel, Goorloop en Aa, maar ook de omgeving van Croy en verschillende stadsrandgebieden. Hiermee wordt tevens invulling gegeven aan het versterken van de ecologische samenhang tussen bos- en natuurgebieden op een wijze die beter aansluit bij het recreatief aantrekkelijke historische landschap. Binnen het gehele plangebied speelt de versterking van de recreatieve routestructuur (scenario 4). Ook worden verschillende recreatieve knooppunten ontwikkeld, gekoppeld aan deze routestructuur. Uitgangspunt is verder de ontwikkeling van een groot samenhangend natuurgebied door het verbinden van de Stiphoutse bossen met de bossen tussen Geldrop en Mierlo. Deze natuurkern wordt als een samenhangend natuurgebied beheerd (scenario 3) en tussenliggende barrières (wegen, kanalen) worden zoveel mogelijk opgeheven (scenario 4). Het intensieve recreatiegebied

wordt door een forse groene inpassing geïntegreerd in deze natuurkern. Uiteindelijk moet de robuuste natuurzone de verbindende schakel worden tussen de Strabregtse heide en het Groene Woud.

-

Per project is vervolgens beoordeeld of het een bijdrage levert aan de gewenste scenario's binnen het betreffende deelgebied en welke maatregelen mogelijk of zelfs noodzakelijk zijn om het passend te maken. Deze beoordelingen leiden tot een aantal conclusies voor de verschillende deelgebieden.

Beekdalen
- Het beekdal van de Dommel krijgt veel aandacht en middelen voor behoud en versterking van de bijzondere landschappelijk, ecologische en recreatieve kwaliteiten. De afzonderlijke projecten streven veelal naar een integrale uitwerking van natuur-, landschaps- en recreatiedoelen. - Nadere aandacht dient besteed te worden aan verbetering van de milieukwaliteit, in vorm van het saneren van riooloverstorten en verontreinigde waterbodems en het uitkopen of sterk extensiveren van de landbouw in het beekdal en langs de randen daarvan. - Een aantal projecten biedt nadere kansen voor vergroting van de recreatieve belevingswaarde en toegankelijkheid alsmede voor verbrede landbouw. Dergelijke thema's verdienen aandacht bij de meeste projecten. - Voor het beekdal van de Goorloop is een aanzienlijke intensivering van het beleid voor milieu, natuur en landschap vereist om de groene ambities voor dit gebied te realiseren. Grondverwerving is daarbij onontkoombaar en compensatiegelden, rood-voor-groen en nieuwe landgoederen kunnen / moeten hier daarom met voorrang ingezet worden.
Robuuste natuur
- Zonder aanvullend beleid komt de beoogde robuuste groene samenhang niet tot stand. Eventuele boscompensatiegelden dienen hier daarom met voorrang te worden ingezet. - De gelden voor de beoogde natuurbruggen kunnen ecologisch gezien zinvoller worden ingezet voor grondverwerving om daarmee natuurgebieden uit te breiden en grote stappen te zetten bij het terugdringen van vermessing en verdroging. - Als er desondanks besloten wordt tot het realiseren van natuurbruggen dan dienen deze mede ingericht te worden als recreatiebrug.
Landelijk gebied
- In de lopende projecten is meer aandacht gewenst voor het versterken van de recreatieve routestructuren en de mogelijkheden voor verbrede landbouw. - Gezien de grote omvang zijn in deze zone meer projecten noodzakelijk voor realisering van het beoogde regionale landschapspark.
Stadsranden
- Het aantal projecten in deze zone is te klein om tegenwicht te kunnen bieden tegen de juist hier dreigende verrommeling. Extra aandacht van beleidsmakers is vereist. - Juist in deze zone is de behoefte aan groene gebieden op korte afstand van de woonwijk zeer gewenst. Nog een reden voor meer aandacht voor deze zone.

Bijlage 1. Beleidskader

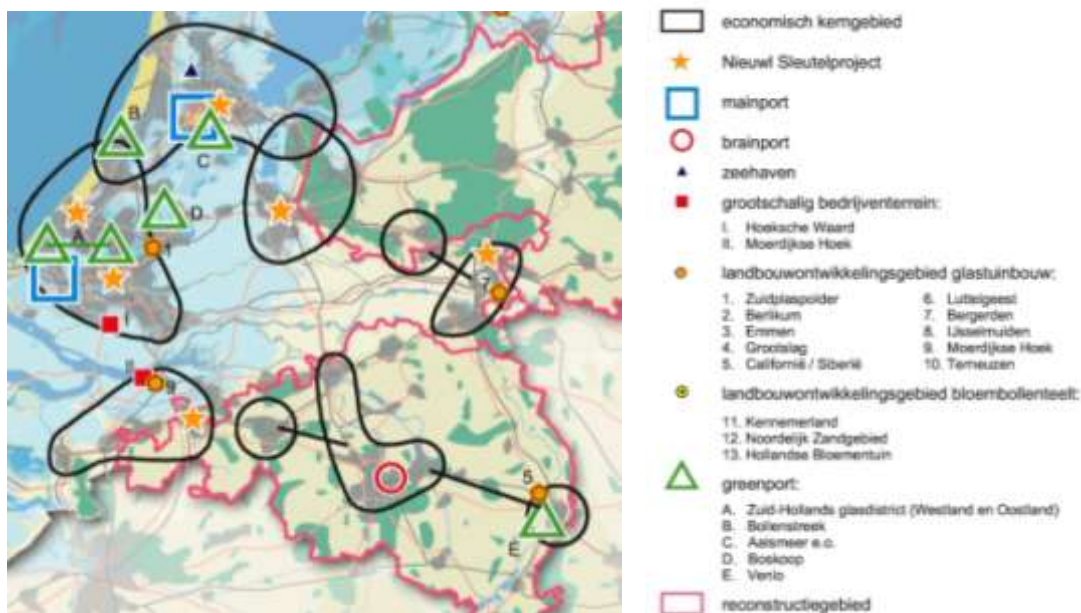
In deze bijlage staat een samenvatting van het relevante beleid met betrekking op het plangebied.

Nota Ruimte

Het rijk zet in op:

- Een efficiënt en duurzaam ruimtegebruik vanwege de beperkte ruimte in Nederland.
- Versterking van de internationale concurrentiepositie van Nederland.
- Bevordering van krachtige steden en een vitaal platteland.
- Behoud en ontwikkeling van belangrijke (inter)nationale ruimtelijke waarden.
- Ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).
- Borging van de veiligheid.

Uitgangspunt is 'decentraal waar dat kan, centraal waar dit moet'. Het accent ligt daarbij op 'ontwikkeling' in plaats van op 'ordening'.

Uitsnede PKB-kaart

Brainport

Het rijk vindt het van belang dat de regio's, waar de bedrijvigheid op het gebied van de kenniseconomie zich in voorgaande jaren heeft geconcentreerd, hun internationale belang behouden en kunnen versterken. Met name de brainport Eindhoven/Zuidoost Brabant is in dit verband al toonaangevend en vooraanstaand in Europa. Mede door een veelvoud aan private investeringen is hier een belangrijk netwerk van onderzoeks- en kennisinstellingen, industrie en kennisintensieve bedrijven ontstaan waar 40% van de Research and Development van Nederland wordt gegenereerd.

Rijksbufferzone

Het ministerie van VROM ziet mogelijkheden om (een deel van) het Rijk van Dommel en Aa aan te wijzen tot Rijksbufferzone. Een overeenkomst daartoe 'Afsprakenkader Brainport Zuidoost' is begin 2010 getekend. Het doel van een bufferzone is om het gebied te beschermen tegen nieuwe stedelijke ontwikkelingen en te kunnen ontwikkelen als groengebied en als recreatief gebied voor de bewoners van de stedelijke regio. De inrichting van de rijksbufferzones en de doorontwikkeling van deze gebieden vraagt om een uitwerking langs twee sporen. Het eerste spoor gaat uit van het bieden van planologische langjarige duidelijkheid. Binnen de grenzen worden geen nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen gerealiseerd zonder instemming van het rijk. Het tweede spoor is gericht op het daadwerkelijk ontwikkelen van deze gebieden. Voor de ontwikkeling wordt een visie opgesteld, waarin wordt aangegeven hoe de ontwikkeling zal plaatsvinden. Hierin kan een rol voor verschillende functies zijn weggelegd, met de nadruk op water, natuur, landschap, recreatie en landbouw. De realisatie van de gestelde doelen vraagt naast een ruimtelijke visie ook om een ontwikkelingsstrategie. Dit wordt vastgesteld in de intergemeentelijke structuurvisie.

De begrenzing wordt gezamenlijk met de provincie, regio en VROM uitgewerkt. Dit moet resulteren in een voorstel voor begrenzing. Een uiteindelijke begrenzing zal worden vastgelegd in de AMvB Ruimte.

Interim structuurvisie en Ontwerpstructuurvisie provincie Brabant

In de interim structuurvisie 'Brabant in ontwikkeling' is het Rijk van Dommel en Aa al aangeduid als landschapsecologische zone.

De nieuwe structuurvisie wordt naar verwachting eind 2010 vastgesteld en vervangt samen met de Verordening ruimte de interimstructuurvisie, de paraplunota, de uitwerkingsplannen van het streekplan en het beleidsdeel van de reconstructieplannen.

In de verordening ruimte (ontwerp 2e fase) worden onder andere de bebouwingscontouren en de begrenzing van de ehs vastgelegd. Vaststelling is gepland in het najaar van 2010.

Onderdeel van Brainport oost

Brainport oost is het gebied dat globaal ligt tussen Eindhoven, het gebied ten noorden van het Wilhelminakanaal, de zone ten oosten van de N279 en de A67. Brainport oost maakt deel van de Zuidoostvleugel BrabantStad ofwel de Brainportregio. Het gebied bevat clusters van bedrijven in de hoogwaardige (maak)industrie in de distributie-, auto- en agrofoodsector. Hiermee onderscheidt Oostflank Brainport zich van Brainport Avenue rond de A2, en draagt het bij aan de economische betekenis van Brainport. heeft Brainport oost heeft een aantrekkelijk woon- en leefklimaat door de nabijheid van veel en ruim aanwezig groen ommeland, zoals het Middengebied Eindhoven-Helmond, de Groene peelvallei en het bekenlandschap.

Om de bereikbaarheid van Brainport te verbeteren en de groen-blauwe kwaliteiten van het Middengebied Eindhoven-Helmond te versterken, werkt de provincie aan een nieuwe oost-west verbinding tussen de A58/A50 en de N279 en aan de verbreding van de N279 tussen Veghel en de A67 bij Asten. De nieuwe oost-west verbinding wordt nadrukkelijk geen ontwikkelas. Het Middengebied is beoogd als rijksbufferzone; betrokken partijen werken hier onder meer aan de versterking van de groenblauwe structuren. De gebieden van de groenblauwe mantel in de nabijheid van stedelijke omgeving richten zich vooral op het recreatieve gebruik en de beleving van het groenblauwe netwerk dichtbij de stad. De provincie werkt samen met het SRE, het waterschap en de betrokken gemeenten beleid uit voor het voornemen tot aanwijzing van het Middengebied Eindhoven-Helmond als Rijksbufferzone, volgens de bestuurlijke intentieovereenkomst van juni 2009.

De opgave voor gebiedsontwikkeling Brainport oost is om een duurzaam en kwalitatief hoogwaardig woon-, werk- en leefklimaat te ontwikkelen met de uitstraling van Brainport, dat zich qua ruimtelijk- economisch profiel onderscheidt van het westelijk deel van Brainport. Om dit te bereiken wil de provincie samenhang aanbrengen tussen ruimtelijke ontwikkeling, versterking van de infrastructuur en natuur- en landschapsontwikkeling in Brainport oost. De provincie stelt in een partiële herziening van de structuurvisie na overleg met de regio het voorkeursalternatief vast voor de Noordoostcorridor (opwaarderen N279 tussen Veghel en A67 en de aanleg van een oost-westverbinding tussen A58/A50 en N279, ook wel voltooiing van de 'ruit' om Eindhoven-Helmond) en de Grenscorridor (N69).

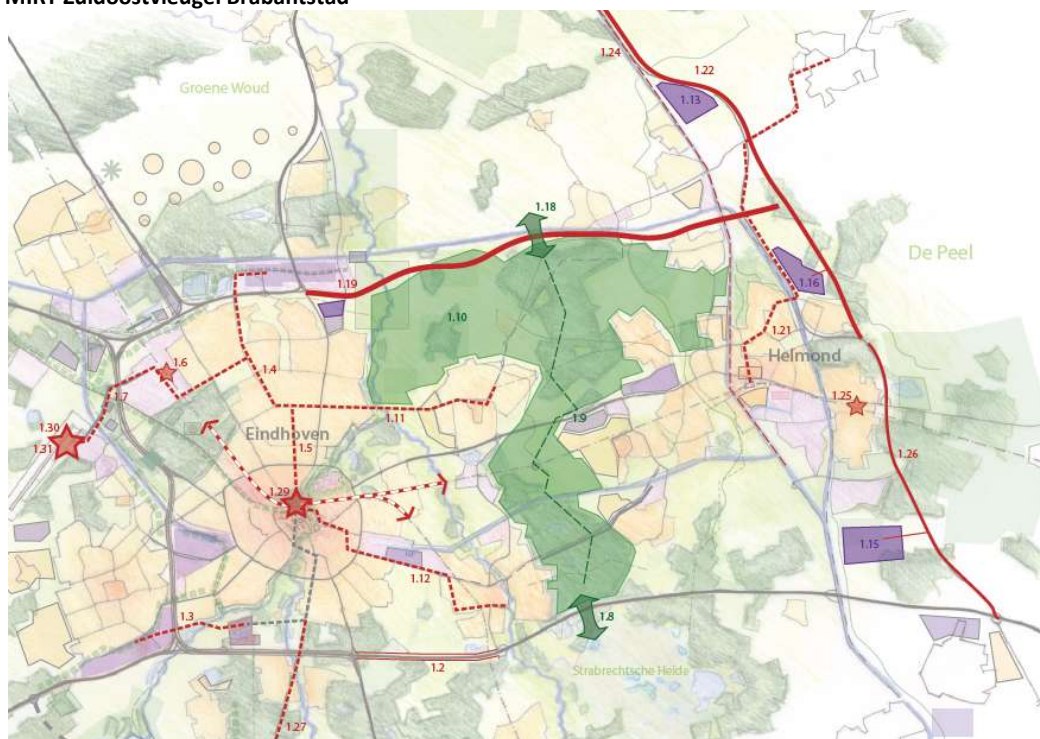
Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT)

In het 'Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport' (MIRT-verkenning), een bereikbaarheidsonderzoek van het Rijk, heeft het Rijk van Dommel en Aa een prominente plek gekregen. De MIRT-verkenning bestaat uit verschillende deelgebieden, met ieder hun eigen opgave. Gezamenlijk vormen deze opgaven een integraal pakket aan maatregelen die moeten bijdragen aan een optimale ontwikkeling van de 'Brainport'. In de MIRT-verkenning staat dat de wegenruit rond Eindhoven-Helmond een belangrijke voorwaarde is voor de ontwikkeling van de Brainport.

De inpassing en realisatie van de Noordoostcorridor N279 en de oost-westverbinding is een van de vijf grote gebiedsopgaven binnen het programma Zuidoostvleugel BrabantStad.

De opgave in het Rijk van Dommel en Aa richt zich met name op een versterking van de groenblauwe en landschappelijke structuur.

MIRT Zuidoostvleugel Brabantstad

Legenda

- Wonen
- Werken
- Groen en recreatie
- Cultuur & onderwijs
- Bereikbaarheid

In juni 2009 hebben de provincie en de regio een aantal afspraken gemaakt met het rijk in het kader van de MIRT-verkenning. De Minister van Verkeer en Waterstaat heeft toegezegd € 253 miljoen bij te dragen voor de realisatie van de “ruit” rond Eindhoven en Helmond.

Ruimtelijk programma Brainport Regio Eindhoven

Het Ruimtelijk Programma Brainport (2009) beschrijft de ruimtelijke randvoorwaarden voor een succesvolle ontwikkeling van Brainport. Het RPB wordt door de regio gebruikt als vertrekpunt in het overleg met diverse partners. Het vormt tevens de basis voor regionale ondersteuning van kansrijke ruimtelijke initiatieven

- Bestaand stedelijk gebied
- Bestaand bedrijventerrein
- Transformatie
- Uitleggegebied wonen
- Uitleggegebied werken
- Landbouw Ontwikkel Gebied (LOG)
- Concrete uitwerking, nieuw woon-werkmilieu
- Groene hoofdstructuur
- Groene verbindingzone
- Woudloper
- Recreatieve poort
- Publiek domein, beleveniscuster
- Kennisintensieve hotspot

- Autosnelweg (met regionale banen)
- Autoweg
- Hoofdweg
- Tracé in studie
- HST-connect
- HOV tracé
- Station / halte
- Station / halte in studie
- Slowlane
- Opheffen landschappelijke doorsnijding
- Integrale gebiedsontwikkeling
- Gebiedsuitwerking reconstructie

De hoofdlijn van de ruimtelijke strategie:

- Overheid, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen werken nauw samen in de Tripple Helix.
- De markt bepaalt in hoge mate de kennisconcentraties (campussen). De overheid faciliteert.
- De campussen voegen ruimtelijke kwaliteit en beleving toe aan het openbaar gebied
- De kennisclusters, top-onderwijsinstellingen (TU/e, Design Academy en International School) en top-bedrijven bevinden zich op korte afstand van elkaar in het stedelijk gebied, ontsloten door een ruit van snelwegen en een systeem van hoogwaardig openbaar vervoer wat aansluit op het centrum van de stad en op de luchthaven.
- Het landschap wordt ingezet als groen raamwerk voor verstedelijking. Het Middengebied wordt ontwikkeld tot een uniek landschapspark.
- Stadscentra worden hoogstedelijker.
- De regio zet in op (innovatieve) top woon- en werkmilieus en openbare belevingsclustering.
- Het historisch erfgoed wordt ingezet als nieuw woon- werk of recreatiemilieu.

De investeringen die nodig zijn om deze strategie te vertalen in concrete maatregelen zijn grotendeels ondergebracht in Rijksprogramma's als Meerjaren Investeringsprogramma Ruimte en Transport (MIRT) en het Nota Ruimte project Brainport Avenue. Deze programma's combineren de aanleg van infrastructuur met de ontwikkeling van groen en woon- en werkgebieden. Het is aan de regio om dat verder uit te werken in de regionale integrale gebiedsontwikkelingen: Brainport Avenue; het Rijk van Dommel en Aa; de Noordoostcorridor; de Grenscorridor, het Nieuwe Woud en in bredere zin de Plattelandsontwikkeling. Bij de invulling van de integrale gebiedsontwikkelingen is rekening te houden met het toepassen van thema's die kleur en imago geven en onze regio onderscheiden van andere regio's: Connected Campus; Historisch erfgoed; Landschapsparken; Ruimtelijke pilots en Centrumlocaties.

Gemeentelijke structuurvisies

De gemeentelijke structuurvisies zijn een belangrijke onderlegger voor het wensbeeld en de intergemeentelijke structuurvisie. Het wensbeeld is beschreven in paragraaf 2.3. Hierna zijn per gemeentelijke structuurvisie enkele aanvullende bijzonderheden aangegeven die van toepassing zijn op het plangebied. Het stedelijk gebied valt buiten de structuurvisie Rijk van Dommel en Aa.

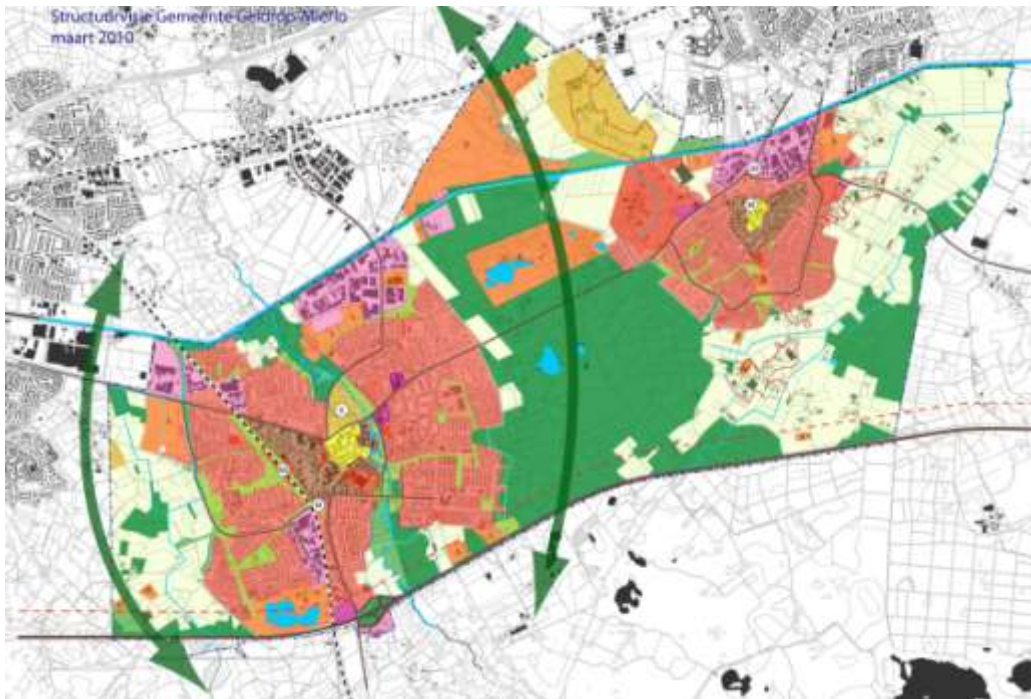
Interimstructuurvisie Eindhoven

De oostkant van Eindhoven ligt in het Rijk van Dommel en Aa. De structuurvisie van Eindhoven gaat uit van natuurontwikkeling met extensieve recreatie in het Dommeldal. Het landelijk gebied heeft een functie als recreatief uitlooph gebied.

Structuurvisie Geldrop-Mierlo

Geldrop-Mierlo ligt in zijn geheel binnen het Rijk van Dommel en Aa. Deze visie gaat uit van intensieve recreatie op het landgoed Gulbergen, de realisatie van landschapsecologische verbindingzones en de aanleg van een recreatieve poort ten zuiden van Mierlo.

Structuurvisie Helmond

De westkant van Helmond ligt binnen het plangebied van het Rijk van Dommel en Aa. In de structuurvisie is een nieuw woongebied 'Lungendonk' aan de zuidwestkant van Helmond aangegeven met aandacht voor landschappelijke inpassing en overgangszone. Ten noorden van dit gebied zijn mogelijkheden voor een recreatieve poort. Het beekdal van de Aa aan de noordkant van de gemeente is zoekgebied voor waterberging.

Ontwerpstructuurvisie Laarbeek

De zuidkant van Laarbeek ligt binnen het plangebied van het Rijk van Dommel en Aa. De visie van Laarbeek gaat uit van:

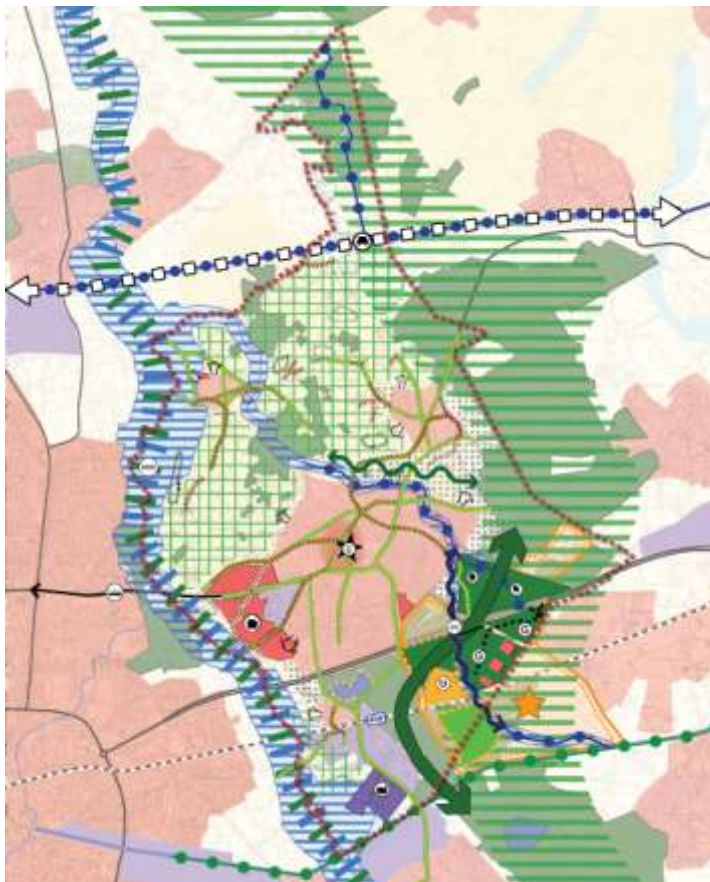
- een landgoedzone;
- uitvoering van de gebiedsvisie Croy;
- aanleg van een robuuste ecologische verbinding over het Wilhelminakanaal;
- de ontwikkeling van beekdalzones met ecologische functie;
- een indicatief tracé voor een oostwestverbinding langs het Wilhelminakanaal
- een recreatieve waterpoort aan het Wilhelminakanaal.

Structuurvisie Nuenen

Nuenen ligt in zijn geheel binnen het Rijk van Dommel en Aa. De visie gaat uit van:

- De ontwikkeling van een nieuw woongebied Nuenen-West;
- De realisatie van bedrijventerrein Eeneind-West;
- Uitvoering van bosplan Vaarle;
- Intensieve recreatie op landgoed Gulbergen in combinatie met een ecologische verbinding;
- Waterberging in de beekdalen;
- Een kleinschalig agrarisch landschap.

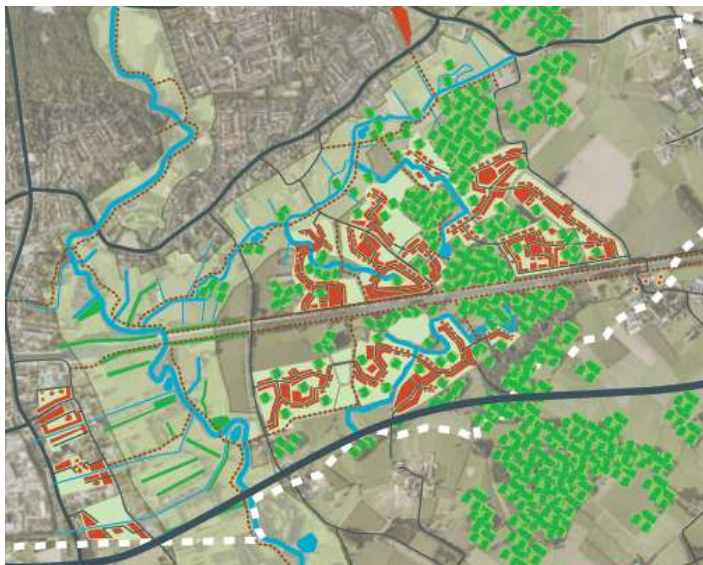
Structuurvisie Someren

De noordkant van Someren, ten noorden van de A67 ligt binnen het plangebied van het Rijk van Dommel en Aa. In het gebied met beekdal, essen- en kampen, zandontginningen en bos zijn geen ontwikkelingen voorzien

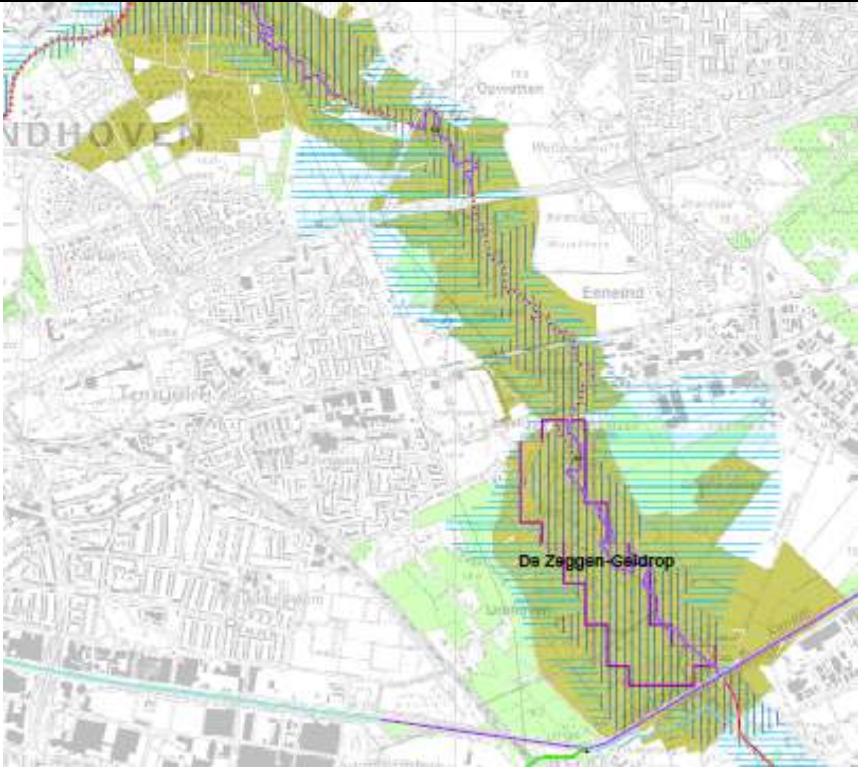
Ontwerpstructuurvisie Son en Breugel

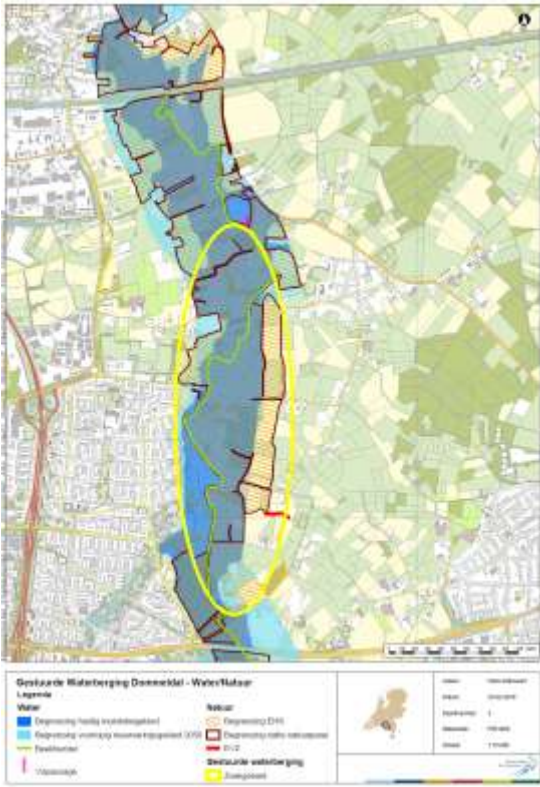
De zuidoosthoek van Son en Breugel ligt binnen het plangebied van het Rijk van Dommel en Aa. De ontwerpstructuurvisie gaat uit van twee varianten. Het mogelijk kaartbeeld bij ontwikkelingen direct aansluitend aan de kernen (een van de varianten) is relevant voor het Rijk van Dommel en Aa, omdat in dat geval wordt gekozen voor stedelijke ontwikkeling ten noorden en zuiden van het Wilhelminakanaal.

Bijlage 2 projectenlijst

1	Stadspark de Karken
Aanleiding	Stadspark De Karken is een bijzonder en zeer divers groengebied en maakt vrijwel geheel deel uit van de regionale groene hoofdstructuur. Het stadspark heeft het thema 'Stadspoort Water' meegekregen. Voor de regionale groene hoofdstructuur is een versterking van groenqualiteiten de opgave. De gestaag verdergaande verstedelijking van de regio Eindhoven vereist dat het gebied kwalitatief beter, beter bekend en beter bereikbaar wordt als uitloopgebied voor extensieve recreatie. In Stadspark De Karken vragen zowel beschermen, verbeteren en profileren dus om aandacht en ruimte.
Doelstelling	Een betere verbinding tussen stad en het omliggende landschap
Beknopte omschrijving	Eindhoven ontwikkelt drie stadsparken die moeten zorgen voor en betere verbinding tussen de stad en het omliggende landschap. De Karken is een van deze stadsparken die met ruimte voor verbrede landbouw, recreatie en educatie moet bijdragen aan die verbinding. Onderdeel van het Stadspark is de Stadspoort Water op et RWZI terrein. Er is een gebiedsagenda gemaakt met een groot aantal deelprojecten. <i>De visiekaart gebiedsagenda</i>
Fysieke afbakening	Het stadspark de Karken omvat het gebied tussen de ringweg van Eindhoven, het dal van de Dommel en de woonwijken Woensel Zuid en de Karken.
Actoren	Projectbureau Plattelandsontwikkeling van het SRE, Gemeente Eindhoven, RWZI.

2	Urkhovense Zeggen
Aanleiding	Aanleiding is de waterbergingsopgave en de gewenste versterking van het groene karakter en de ecologische functie van het Dommeldal, zodat dit kan functioneren als landschappelijke en ecologische verbinding tussen het Groene Woud en de Strabrechtse Heide .
Doelstelling	Waterberging (100.000 kuub), herstel Natte natuurparel (340 ha), beekherstel (2,2 km) en versterken van het groene karakter, recreatieve en ecologische functie van het Kleine Dommeldal
Beknopte omschrijving	In dit project wordt gewerkt aan de realisatie van water en- natuuropgaven in dit gebied. Ook andere doelen worden waar mogelijk meegenomen. De inventarisatie hiervan gebeurt in een gebiedsproces. Om de veiligheid bij klimaatsontwikkeling te garanderen is er een waterbergingsopgave in het gebied. Het grootste deel van het beekdal van de Kleine Dommel is aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natte natuurparel (NNP) .
Fysieke afbakening	
Actoren	DLG, gemeente Nuenen, gemeente Eindhoven, particuliere grondeigenaren, provincie Noord Brabant.

3	Waterberging en natuurontwikkeling Dommeldal
Aanleiding	Om de veiligheid bij klimaatsontwikkeling te garanderen is er een waterbergingsopgave in het gebied. Ook is een versterking van het groene karakter en de ecologische functie van het Dommeldal gewenst, zodat dit kan functioneren als landschappelijke en ecologische verbinding tussen het Groene Woud en de Strabrechtse Heide
Doelstelling	Waterberging (5000.00 kuub), herstel Natte natuurparel (240 ha), beekherstel en versterken van het groene karakter, recreatieve en ecologische functie van het Dommeldal
Beknopte omschrijving	In dit project wordt gewerkt aan de realisatie van water en- natuuropgaven. Ook andere doelen worden waar mogelijk meegenomen. De inventarisatie hiervan gebeurt in een gebiedsproces volgens de Mutual Gains Approach met alle betrokken partijen. Om de veiligheid bij klimaatsontwikkeling te garanderen is er een waterbergingsopgave in het gebied. Het grootste deel van het beekdal van de Dommel is aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en Natte natuurparel (NNP) Op dit moment overstromen reeds grote delen van nature.
Fysieke afbakening	Het gebied ligt aan weerszijden van de Dommel, tussen oude provincialeweg Son en Breugel – Eindhoven, het Wilhelminakanal, Nederwetten, de stadsrand van Eindhoven en de Europalaan.
Actoren	Waterschap De Dommel, DLG, Gemeente Nuenen, Gemeente Eindhoven, ZLTO, IVN, TOP Brabant, Provincie Noord Brabant, particuliere grondeigenaren.

4	Landgoed Broeksche Erven
Aanleiding en doelstelling	Natuur- en landschapontwikkeling en recreatief medegebruik.
Beknopte omschrijving	20 hectare nieuw ingericht landgoed dat deels openbaar toegankelijk wordt voor recreatief medegebruik.
Fysieke afbakening	De locatie is gelegen direct ten noorden van Nuenen, aansluitend aan het natuurgebied Nuenens Broek, langs de Hooidonksche beek.
Actoren	Particulieren, gemeente Nuenen

5	Dommel Natuurlijk Schoon
Aanleiding	De bodem van de Dommel is ernstig vervuild, door deze te verwijderen zal de waterkwaliteit worden verbeterd. Ook wordt op een aantal plaatsen de (bochtige) beekloop te worden hersteld zodat het water minder snel wordt afgevoerd. Tot slot is het nodig om de natuurwaarden te verbeteren / herstellen.
Doelstelling	Verbeteren van de ecologische kwaliteit van de Dommel/ het Dommeldal
Beknopte omschrijving	Realisatie van circa 17 kilometer beekherstel, circa 3 kilometer ecologische verbindingzone met natuurlijk ingerichte oevers, het aanleggen van nieuwe meanders, aanplanten struweel, aanleg poelen, 200.000m3 gesaneerde waterbodem en één ontsnipperingspunt (vispassage). Actie: sanering en beekherstel van de Dommel.
Fysieke afbakening	Het betreft De Dommel, het deel tussen de Professor Holstlaan in het zuiden en het Wilhelminakanaal in het noorden.
Actoren	Waterschap de Dommel, gemeente Nuenen, gemeente Eindhoven, gemeente Son en Breugel.

6	Aanleg kanoroute Dommel
Aanleiding en doelstelling	Doelstelling is het vergroten van de recreatieve beleving van de Dommel.
Beknopte omschrijving	Om de recreatieve mogelijkheden van de Dommel te verbeteren wordt een kanoroute uitgewerkt voor de gehele loop (Belgische grens – Den Bosch). Daartoe worden o.a. in- en uitstapplaatsen gerealiseerd. Ambitie is om kleinschalig kanovaren toe te laten op het 'vaarroute-rondje' Dommel - Eindhovens Kanaal - Kleine Dommel - Dommel. Onderdeel is kanopassage, geïntegreerd met eco-passage (ontsnippering) ter hoogte van de kruising van de Dommel en het Wilhelminakanaal.
Fysieke afbakening	Gehele lengte van de Dommel.
Actoren	Gemeente Eindhoven, Waterschap de Dommel

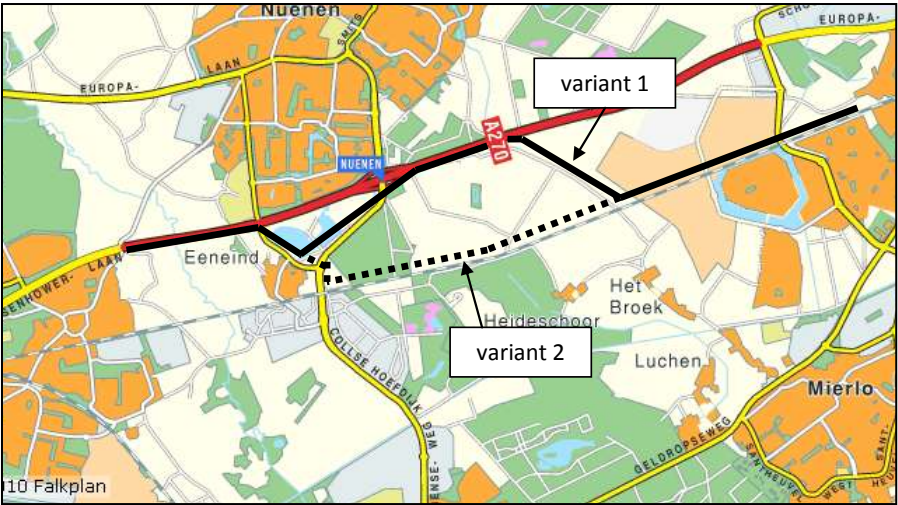
7	Oude Toren Nederwetten
Aanleiding en doelstelling	De Oude Toren in Nederwetten staat al lang leeg. Het doel is om deze toren als cultuurhistorisch element te behouden en een recreatieve functie te geven.
Beknopte omschrijving	De cultuurhistorische waardevolle oude toren van Nederwetten wordt toegankelijk gemaakt voor recreatie. Ook wordt een wandelroute aangelegd.
Fysieke afbakening	Locatie Oude Toren te Nederwetten
Actoren	Gemeente Nuenen, Provincie Noord-Brabant

8	Opwettense Watermolen
Aanleiding en doelstelling	Doelstellingen zijn het behoud van het monument, natuurontwikkeling, recreatie. De ontwikkeling van de omgeving van de Opwettense Molen op recreatief gebied.
Beknopte omschrijving	De restauratie van de watermolen en de realisatie van een restaurant.
Fysieke afbakening	Locatie Opwettense watermolen, Opwettenseweg 199-201
Actoren	Particulier initiatief, gemeente Nuenen

9	Vispassages Opwettense en Collse Watermolen
Aanleiding en doelstelling	Doel is vismigratie in de Kleine Dommel
Beknopte omschrijving	Ten behoeve van de vismigratie in de Kleine Dommel worden vistrappen aangelegd ter hoogte van de Opwettense en de Collse Watermolen.
Fysieke afbakening	Locaties Opwettense en Collse Watermolen
Actoren	Waterschap de Dommel, Provincie Noord Brabant, gemeente Nuenen, gemeente Eindhoven.

10	Natte natuurplels Nuenens Broek 142 ha en Breugelse Beemden 186 ha
Aanleiding en doelstelling	De natte natuurplels rondom Nuenen zijn verdroogd. Hierdoor zijn natuurwaarden achteruit gegaan. Herstelmaatregelen zijn nodig
Beknopte omschrijving	Het Waterschap is verantwoordelijk voor het hydrologische herstel.
Fysieke afbakening	Tweenatte natuurplels rondom Nuenen.
Actoren	Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Gemeente Nuenen, SRE, DLG, BMF en ZLTO.

11	Ecologische verbinding Dommeldal - Paaihurken
Aanleiding en doelstelling	Realisatie van een ecologische verbinding.
Beknopte omschrijving	Ter hoogte van de Soeterbeekseweg (ten noorden van de Sterrenlaan) wordt een ecologische verbindingszone aangelegd tussen natuurgebied langs de Dommel en een gebied gelegen aan de andere zijde van de Soeterbeekseweg (circa 50 x 6 meter).
Fysieke afbakening	Ter hoogte van Soeterbeekseweg.
Actoren	Gemeente Nuenen, Waterschap de Dommel, Brabants Landschap

12	Fietspad Eindhoven – Helmond
Aanleiding en doelstelling	Er is geen veilige, directe fietsverbinding van Eindhoven naar Helmond. Doelstelling is een rechtstreeks utilitair fietspad dat aantrekkelijk is om gebruikt te worden voor woon-werkverkeer. Zo'n hoogwaardige fietsverbinding levert een bijdrage aan de bereikbaarheid en de leefbaarheid in de regio.
Beknopte omschrijving	Een snelle schakel tussen Eindhoven en Helmond is een ontbrekende schakel in het regionale fietspadennet. September 2010 zijn er twee tracés in studie, parallel aan de A270 respectievelijk de spoorlijn (zie afbeelding). In het najaar van 2010 wordt een verkenningenstudie naar beide tracés uitgevoerd.
Fysieke afbakening	 Nieuw tracé tussen de stadsrand van Eindhoven en Brandevoort aan de westzijde van Helmond.
Actoren	SRE, Gemeente Nuenen, Gemeente Eindhoven, Gemeente Helmond

13	Natuurontwikkeling Randzone Urkhoven
Aanleiding en doelstelling	Recreatieve en landschappelijke inrichting in de omgeving Urkhoven / Urkhovense Zeggen.
Beknopte omschrijving	Aan de rand van Urkhoven wordt gewerkt aan een recreatieve, landschappelijke en landbouwkundige inrichting. Concreet gaat het om aanleg van wandelpaden, landschappelijke beplantingen, erfbepantingen, natuurpoelen en inritten. Project is in uitvoering.
Fysieke afbakening	 Locatie tussen de oostrand van Eindhoven, Geldrop en de Dommel
Actoren	Gemeente Eindhoven

14	Hooiconkse watermolen 2010 – 2011
Aanleiding en doelstelling	Doelstelling is het behoud van dit culturele erfgoed.
Beknopte omschrijving	Bij de Hooiconkse Watermolen wordt een educatieve en culturele functie ontwikkeld.
Fysieke afbakening	Hooiconkse watermolen
Actoren	Particulier initiatief, gemeente Nuenen

15	Bosplan Vaarle 2012
Aanleiding en doelstelling	Om de versnippering in het Rijk van Dommel en Aa tegen te gaan en een landschappelijke en ecologische verbinding te leggen tussen het Groene Woud en de Strabrechtse Heide wordt in het bosplan Vaarle een bosgebied gerealiseerd. Dit bosgebied is een ontbrekend stuk in de bosgordel tussen het Groene Woud en de Strabrechtse Heide. Onderdeel is het gebied 'Vaarle Noord'.
Beknopte omschrijving	Het nieuwe bos is onderdeel van de bosgordel tussen Eindhoven en Helmond. In noord-zuidelijke richting worden hier de Papenvoortsche Heide en de Luchense Heide met elkaar verbonden. Het gebied wordt zowel een natte als droge verbindingszone voor planten en dieren als een intensief te gebruiken recreatiegebied voor het omringende stedelijke gebied.
Fysieke afbakening	 <i>Vaarle Noord omvat het deel van het gebied ten noorden van de A270.</i>
Actoren	SRE, LNV, DLG, Gemeente Eindhoven, Gemeente Helmond, Razob, Gemeente Nuenen

16	Recreatieve poort Stiphoutse Bossen (Molenven)
Aanleiding en doelstelling	Verbetering van de toegankelijkheid en recreatieve aantrekkelijkheid van de bosgebieden bij Stiphout.
Beknopte omschrijving	Ten westen van Helmond wordt een recreatieve poort gerealiseerd in de Stiphoutse Bossen. Zo'n poort biedt parkeergelegenheid, mogelijk gecombineerd met een horeca-voorziening. Wellicht wordt een combinatie gemaakt met de bestaande atletiekbaan en parkeerterrein van het voetbalveld. Initiatiefnemer is de gemeente Helmond.
Fysieke afbakening	Nabij de Stiphoutse bossen
Actoren	Gemeente Helmond, Streekhuis De Peel, SRE.

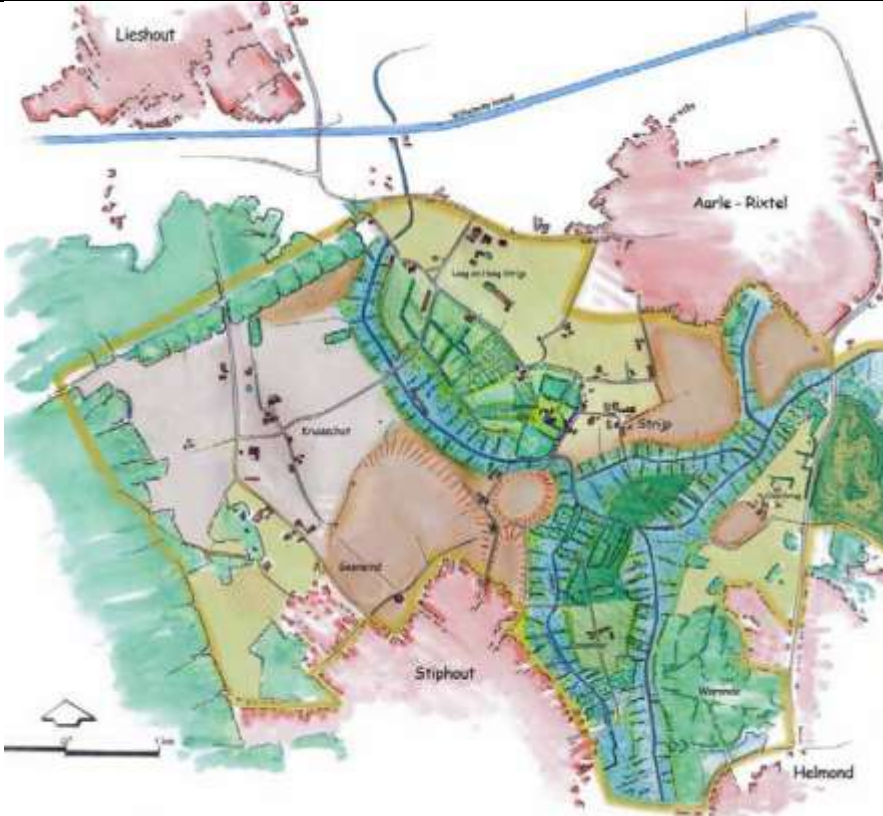
17	Recreatieve poort Aardborsthoeve
Aanleiding en doelstelling	Verbetering van de toegankelijkheid en recreatieve aantrekkelijkheid van de Strabrechtse Heide.
Beknopte omschrijving	Ten zuiden van Mierlo ligt de Aardborsthoeve vlakbij de Strabrechtse Heide. Deze hoeve wordt ontwikkeld tot recreatieve poort, met investeringen van de provincie en de Europese Unie (plattelands ontwikkelingsplan). De initiatiefnemer heeft een fietscafé, een kruidentuin, een hoogstamfruitboomgaard en organiseert de Brabantse Spelen.
Fysieke afbakening	Nabij Strabrechtse Heide
Actoren	Particulier, streekhuis de Peel, SRE, Gemeente Geldrop-Mierlo

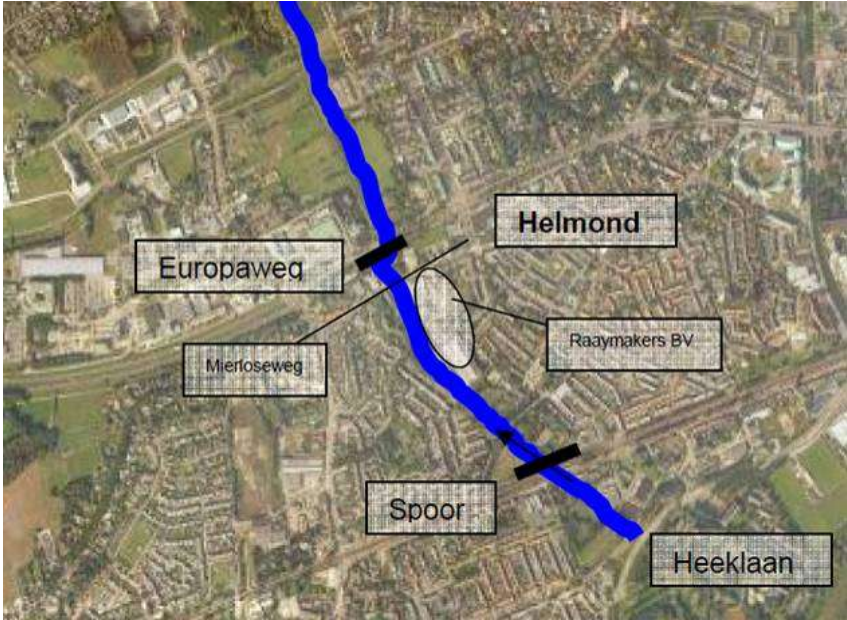
18	Hooidonkse Beek
Aanleiding en doelstelling	Het realiseren van een natte ecologische verbindingzone.
Beknopte omschrijving	De Hooidonkse Beek loopt vanaf de kern Mierlo, door Luchen, richting Nuenen, dan via het Nuenens Broek en de Breugelse Beemden naar de Hooidonkse Watermolen. Een deel van de herinrichting van deze beek is reeds afgerond (o.a. centrum Nuenen). De Hooidonkse Beek op het landgoed Gulbergen wordt over een lengte van 1,7 hectare ecologisch ingericht. De grond die hiervoor nodig is moet nog pachtvrij gemaakt worden (nu graast er nog een schaapskudde). Wens is om de beek aan de noordzijde van Nuenen ook te herinrichten.
Fysieke afbakening	Hooidonkse Beek van Mierlo tot Hooidonkse Watermolen
Actoren	Waterschap de Dommel. Voor het deel op Gulbergen: Beheermaatschappij Gulbergen, SRE, Gemeente Nuenen, DLG.

19	Natuurbrug A67
Aanleiding en doelstelling	Versterken van de ecologische verbinding tussen Strabrechtse Heide en Groene Woud in noord-zuid richting.
Beknopte omschrijving	Het ecoduct ligt over de A67 bij de Strabrechtse Heide.
Fysieke afbakening	
Actoren	SRE, gemeente Geldrop – Mierlo

20	Natuurbrug NO-corridor
Aanleiding en doelstelling	Versterken van de ecologische verbinding tussen Strabrechtse Heide en Groene Woud in noord-zuid richting.
Beknopte omschrijving	Het ecoduct ligt over de nieuwe NO-corridor ten noorden van Nuenen.
Fysieke afbakening	
Actoren	SRE, provincie Noord Brabant.

21	Natuurbrug A270
Aanleiding en doelstelling	Versterken van de ecologische verbinding tussen Strabrechtse Heide en Groene Woud in noord-zuid richting.
Beknopte omschrijving	Het ecoduct ligt over de A270 ten zuidoosten van Nuenen, tussen landgoed Gulbergen en de Papenvoortse Heide. Als tweede optie wordt onderzocht of het bestaande viaduct over de Mierlosedijk kan worden afgesloten voor autoverkeer en omgebouwd tot een gecombineerde langzaam-verkeersverbinding en ecologische verbinding.
Fysieke afbakening	
Actoren	SRE, gemeente Nuenen

22	Gebiedsontwikkeling Croy
Aanleiding en doelstelling	De huidige agrarische bedrijvigheid (melkveehouderij en grasland) kent nauwelijks opvolging, met als gevaar dat er functieverandering plaats vindt (naar maïsteelt of vollegronds – groenteteelt) die leidt tot versnippering van de landbouw en verlies van natuur- landschaps en cultuurhistorische waarden. Het doel is dan ook om deze waarden te behouden en het gebied aantrekkelijk te maken voor extensieve recreatie.
Beknopte omschrijving	De gebiedsvisie voor Croy is gereed. Hierin wordt een nieuwe richting voor het gebied geschetst, die uitgaat van het bieden van ruimte aan natuurontwikkeling, recreatie en het benutten van de cultuurhistorische waarde. Concrete ingrepen zijn ‘maatschappelijke functies in het kasteel’, ‘aanleg nieuwe landschapselementen’, ‘kavelruilproject’ en ‘aanleg recreatieve routestructuren’ .
Fysieke afbakening	 Landgoed Croy ligt tussen de kernen Aarle-Rixtel, Stiphout en Helmond en het bosgebied ten zuiden van Lieshout.
Actoren	Reconstructiecommissie De Peel, Gemeente Laarbeek, Gemeente Helmond, Stichting Middengebied, Streekontwikkeling de Peel, Stichting Geloof, Hoop en Liefde, Provincie Noord Brabant, Waterschap Aa en Maas.

23	Goorloop stedelijk gebied Helmond
Aanleiding en doelstelling	Doel van het project is een goed functionerende ecologische verbingszone, een natuurlijker ingerichte beek en ruimte voor de stedelijke wateropgave realiseren binnen een samenhangende stedenbouwkundige visie voor het gebied Goorloopzone-midden Helmond.
Beknopte omschrijving	De Gemeente Helmond (trekker), de provincie Noord Brabant en Waterschap Aa en Maas hebben gezamenlijk besloten te streven naar verbetering van de kwaliteit van de Goorloop, zowel van de beekloop zelf als de gehele beekdalzone door de stad. Met het project wordt tbv het programma 'natuurlijk water' invulling gegeven aan de doelrealisatie van de opgave vanuit de KRW (evz en beekherstel) en die voor stedelijk water (afkoppelen / langer vasthouden) zoals deze staan aangegeven in het WBP 2010-2015. Daarnaast worden mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik en synergie met doelen van de gemeente maximaal benut. De beekloop wordt vergraven tot een beek met meer natuurlijke oevers, hiermee wordt voldaan aan de eisen gesteld vanuit de EVZ en beekherstel. Het dal krijgt daardoor een meer landschappelijke uitstraling. Water wordt tijdelijk geborgen in nieuw te graven bekkens in de vorm van plaatsen met een licht verlaagd maaiveld aan weerszijden van de Goorloop.
Fysieke afbakening	Het gebied ligt aan weerszijden van de Goorloop door het stedelijk gebied van Helmond.
Actoren	Gemeente Helmond, Waterschap Aa en Maas, provincie Noord Brabant.

24	Sang en Goorkens
Aanleiding	Natuurgebied Sang en Goorkens (omvang: 1350 hectare) is verdroogd door de daling van de grondwaterstand, waardoor de invloed van kalkrijk grondwater in de wortelzone van planten sterk is afgenomen. Daarnaast is de verkaveling van de in het gebied gelegen landbouwbedrijven versnipperd, wat een gezonde agrarische bedrijfsvoering belemmert.
Doelstelling	- realiseren van nieuwe natuur binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS); - verbetering verkaveling; - verbeteren van waterstand en -kwaliteit - versterken van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden
Beknopte omschrijving	De doelen moeten worden gerealiseerd door het herstel van de grondwaterstroming en de stroming van het water in de beken, verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater en natuurvriendelijk beheer van de vegetatie in en langs de beken. Het verbeteren van de kavelstructuur moet gebeuren op basis van vrijwillige kavelruil. De reconstructiecommissie heeft in 2005 een uitvoeringscommissie ingesteld om de activiteiten en maatregelen gezamenlijk op te pakken.
Fysieke afbakening	Grondgebied gemeente Geldrop – Mierlo, Someren en Heeze-Leende Het natuurgebied bestaat uit (van noord naar zuid) Goorkens, 't Sang, Broekkamp, Het Broek en de omgeving van 't voortje. Het natuurgebied is ca 630 ha groot, waarvan de natte natuurparel 334 ha beslaat. Door het gebied lopen twee beken, de Goorloop en de Vleutloop.
Grondbezit	DLG is aankopende partij. Er ligt een aankoopplan waarin wordt voorgesteld grondeigenaren actief te benaderen om gronden aan te kopen of mee te doen aan particulier natuurbeheer.
Actoren	In de uitvoeringscommissies hebben zitting: - de gemeenten Geldrop-Mierlo en Someren - het Waterschap Aa en Maas - de landbouwsector - Staatsbosbeheer - DLG - provincie Noord Brabant, opdrachtgever - Minister LNV

25	Groene zone Nuenen West
Aanleiding en doelstelling	Natuur en landschapontwikkeling
Beknpte omschrijving	Gekoppeld aan de ontwikkeling van de woonwijk Nuenen-West wordt 26 hectare nieuw groen in de landschapsecologische zone gerealiseerd.
Fysieke afbakening	Ten westen van Nuenen in het Dommeldal
Actoren	Gemeente Nuenen is trekker, Uitvoeringscommissie Dommelstroom, DLG

26	Afwaardering A270 naar N270
Aanleiding en doelstelling	De A270 krijgt een andere functie door aanleg van de noordoost corridor. Met het afwaarderen tot een N-weg wordt beoogd om de weg minder aantrekkelijk te maken voor doorgaand verkeer en de barrièrewerking te verminderen. Bovendien biedt dit kansen om de weg als Parkway in te passen in het landschap.
Beknpte omschrijving	De A270 verbindt Eindhoven met Helmond en is een 2x2 weg met maximum snelheid 100 km/uur. Door de aanpassing van de regionale wegenstructuur verandert de functie van de weg. Voorstel is om deze af te waarderen tot 80 km/uur weg en vorm te geven als 'parkway'. Het wordt dan eenvoudiger om verbindingen te leggen tussen de noord- en zuidzijde van de weg en de barrièrewerking neemt af. Ook is het makkelijker om aansluitingen op lokale / regionale wegen te realiseren.
Fysieke afbakening	Het betreft het deel van de A270 buiten de bebouwde kom.
Actoren	Gemeente Helmond, Gemeente Nuenen, Gemeente Eindhoven (Ron Nohlmans), Provincie Noord Brabant, SRE.

27	Aanpassing N614 en N615
Aanleiding en doelstelling	De N614 en de N615 worden minder belast door aanleg van de noordoost corridor. Wens is om het doorgaande verkeer zoveel mogelijk om het middengebied heen te leiden om zo de N614 en N615 te ontlasten.
Beknpte omschrijving	De N614 verbindt Geldrop, Mierlo en Helmond met elkaar in oost-westelijke richting. De N615 verbindt Nuenen via Gerwen en Lieshout met Beek en Donk in zuidwest – noordoostelijke richting. Op beide wegen vinden verkeerskundige aanpassingen plaats: het plaatsen van extra rotondes en een aantal plateaus.
Fysieke afbakening	De N614 tussen Geldrop en Helmond, buiten de bebouwde kom. De N615 tussen Nuenen en de toekomstige aansluiting op de no-corridor.
Actoren	N614: Gemeente Helmond, Gemeente Eindhoven; Gemeente Geldrop-Mierlo, SRE, Provincie Noord Brabant N615: Gemeente Nuenen, Gemeente Laarbeek, SRE, Provincie Noord Brabant.

28	Aanleg recreatieve netwerken
Aanleiding en doelstelling	De netwerken van recreatieve routes binnen het Rijk van Dommel en Aa dienen te worden verbeterd om het gebied nog aantrekkelijker te maken voor recreatie. Doelstelling is het verbeteren van de routenetwerken voor wandelaars en fietsers en routes voor ruiters en ATBers.
Beknopte omschrijving	Gewerkt wordt aan aanleg van aanvullende recreatieve fietspaden en aanleg van een routenetwerk van ruiterspaden. Het voornemen is om afzonderlijke ATB routes aan elkaar te koppelen. Daarbij is er een aantal ontbrekende schakels voor langzaam verkeer dat om aandacht vraagt, zoals de oversteekbaarheid van het Eindhovens Kanaal bij Geldrop, de A67 bij Geldrop-Mierlo en de Dommel bij Eindhoven Noord.
Fysieke afbakening	Het betreft netwerken verspreid over het gehele Rijk van Dommel en Aa.
Actoren	Gemeente Geldrop-Mierlo, Gemeente Helmond, Gemeente Eindhoven, SRE, Gemeente Nuenen, Gemeente Laarbeek

29	Halteplaats NS Gulbergen
Aanleiding en doelstelling	Een verbetering van de ontsluiting per openbaar vervoer van het Rijk van Dommel en Aa, met Gulbergen als een van de belangrijkste recreatieve trekkers.
Beknopte omschrijving	In 2008 hebben de provincie, NS en het SRE geconstateerd dat een halteplaats op de locatie Gulbergen op dat moment niet levensvatbaar was vanwege onvoldoende reizigers. Mogelijk zijn er in de toekomst nieuwe mogelijkheden.
Fysieke afbakening	Spoorlijn Helmond - Eindhoven ter hoogte van landgoed Gulbergen
Actoren	Gemeente Nuenen, NS, Provincie, SRE.

30	Landgoed Gulbergen
Aanleiding en doelstelling	Landgoed Gulbergen ligt centraal in het Rijk van Dommel en Aa en wordt omgevormd van afvalstortplaats naar natuur- en recreatiegebied. Doel is intensieve vormen van recreatie een plek te geven. Een aantal recreatieve functies is reeds aanwezig.
Beknopte omschrijving	Landgoed Gulbergen is centraal gelegen in het middengebied en goed bereikbaar. Mede daardoor is het geschikt voor meer intensieve recreatie. Nu al zijn er een golfterrein, een mountainbikeroute en een dierenpark. Daarnaast is het planologisch mogelijk om een evenemententerrein te realiseren (25 ha. aan de zuidzijde en 10 ha. aan de noordzijde); tussen A270 en spoorlijn Eindhoven – Helmond. Onlangs is een plan gepresenteerd voor de realisatie van o.a. 300 bungalows, een restaurant, kinderspeelplaats en wellness.
Fysieke afbakening	Het plangebied ligt ten zuiden van Nuenen, tussen de A270 en het kanaal Eindhoven – Helmond.
Actoren	Gemeente Nuenen, SRE, Essent Milieu, Beheermaatschappij Gulbergen, Geldrop – Mierlo.

31	Ecologische verbingszone Eindhovens Kanaal
Aanleiding en doelstelling	De oevers van het Eindhovens kanaal hebben de functie van een droge ecologische verbingszone. Daarnaast liggen er claims op en rond het kanaal t.b.v. recreatie in de vorm van watersporten zoals roeien, kanoën en fietsen. Doel is om langs het kanaal ecologische stapstenen aan te leggen in samenhang met de recreatieve functie van het kanaal.
Beknopte omschrijving	Conform het inrichtingsplan Eindhovense Kanaal (2001) wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een ecologische verbingszone, het versterken van recreatieve functies, het instandhouden van cultuurhistorie en het wegwerken van achterstallig onderhoud.
Fysieke afbakening	
Actoren	SRE, Gemeente Eindhoven

32	Waterboulevard van de Peel
Aanleiding en doelstelling	Tussen Helmond en Aarle Rixtel ligt een gebied met weinig samenhang en een mix van functies. Doelstelling is om van het gebied een toeristisch en recreatief aantrekkelijk gebied te maken met waterrecreatie als belangrijke trekker.
Beknopte omschrijving	In opdracht van het SRE en de gemeenten Laarbeek en Aarle Rixtel is een ontwikkelingsvisie opgesteld voor het gebied. Belangrijke dragers zijn (water)recreatie, een mogelijke jachthavenontwikkeling bij Aarle Rixtel en de aantakking op het centrum van Helmond.
Fysieke afbakening	Het plangebied ligt tussen de oude en de nieuwe Zuid Willemsvaart; aan de noordzijde van de bebouwde kom van Helmond.
Actoren	Gemeente Laarbeek, Gemeente Helmond, SRE, Provincie Noord Brabant, Streekplatform de Peel, RWS, Waterschap Aa en Maas, Stichting Recreatietoervaart Nederland, ondernemers Aarle Rixtel en Helmond.

33	Ecologische verbingszone Nuenen Noord
Aanleiding en doelstelling	Natuur en landschapontwikkeling aan de noordzijde van Nuenen.
Beknopte omschrijving	Realisatie van een ecologische verbingszone, een strook van 1 kilometer lengte ecologische verbingszone; 25 meter breed.
Fysieke afbakening	Ten noorden van Nuenen
Actoren	Gemeente Nuenen, Waterschap de Dommel.

34	Evz Schootense Loop
Aanleiding en doelstelling	Gewenste realisatie van een ecologische verbindingszone langs de Schootense Loop
Beknopte omschrijving	Inrichten van gemiddeld deels 25 m brede (landelijk gebied) en deels 50m brede (stedelijk gebied) EVZ langs de Schootense Loop over een lengte van 1,6 km, conform het streefbeeldenboek voor ecologische verbindingszones van Waterschap Aa en Maas. Delen van deze EVZ zijn reeds gerealiseerd in de wijk Brandevoort en op industrieterrein Schooten.
Fysieke afbakening	Het deel van de Schootense Loop van Brandevoort tot en met bedrijventerrein Schootense Loop.
Actoren	Gemeente Helmond, Waterschap Aa en Maas, Provincie Noord Brabant

35	Recreatiepark 't Wolfsven
Aanleiding en doelstelling	Privaat initiatief tot een herinrichting van het recreatiepark.
Beknopte omschrijving	Men is bezig met een complete upgrading en herinrichting van dit park, opdat het voldoet aan de hoogste categorie voor verblijfsrecreatie.
Fysieke afbakening	Gebied ligt ten zuiden van landgoed Gulbergen, middenin de zone met robuuste natuur tussen de Strabrechtse Heide en het Groene Woud.
Actoren	Particulier (eigenaar van het park), Gemeente Geldrop-Mierlo.

36	Ecologische Verbindingszone 'Beek door 't Spekt'
Aanleiding en doelstelling	Natuur en landschapontwikkeling aan de noordzijde van Gerwen.
Beknopte omschrijving	Realisatie van een ecologische verbindingszone.
Fysieke afbakening	Ten noorden van Gerwen – Rullen
Actoren	Gemeente Nuenen.

37	Natte natuurparel Gijzenrooise Zegge
Aanleiding en doelstelling	Het gebied voldoet niet aan de doelstellingen voor natte natuur.
Beknopte omschrijving	Het project bestaat uit twee delen: 1. Er is een landschapsontwikkelingsplan opgesteld voor het gebied Gijzenrooi, tussen Geldrop en Eindhoven. De gemeente Geldrop-Mierlo wil dit uitvoeren in het kader van rood-voor-groen compensatie. 2. Ecologische verbindingszone langs het zuidelijk deel van de Gijzenrooise Zeggen. Op de langere termijn heeft het Waterschap de opgave om de verdroging van de natte natuurparel tegen te gaan.
Fysieke afbakening	Ligt op de grens van de gemeenten Eindhoven en Geldrop-Mierlo.
Actoren	Gemeente Geldrop-Mierlo, Gemeente Eindhoven, Waterschap de Dommel, Brabants Landschap.

38	Kleine Beekloop
Aanleiding en doelstelling	Herinrichten van het beekdal van de Kleine Beekloop.
Beknopte omschrijving	Wens is om de Kleine Beekloop te herinrichten tussen de Gijzenrooise Zeggen en het Kleine Dommeldal (via het DAF terrein).
Fysieke afbakening	Ligt op de grens van de gemeenten Eindhoven en Geldrop-Mierlo.
Actoren	Gemeente Geldrop-Mierlo, Gemeente Eindhoven, Waterschap de Dommel

39	Creating Pure Hubs
Aanleiding en doelstelling	In het gemeentelijk uitvoeringsprogramma is bij het programmaonderdeel 'Wonen, werken en leefbaarheid' de doelstelling Nieuwe economische Activiteiten opgenomen met als subdoelstelling het stimuleren van nieuwe vormen van werkgelegenheid. Een belangrijk aandachtspunt om deze doelstelling te realiseren is het versterken van de relatie stad-platteland.
Beknopte omschrijving	Interreg project, waarbij gemeenten in Europa samen de mogelijkheden voor het verbinden van stad en platteland onderzoeken. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar nieuwe vormen van landbouw rondom stedelijk gebied, die invulling kunnen geven aan de verbinding. Stadslandbouw is daar een voorbeeld van. Er dient minimaal één concreet initiatief te worden ondersteund met dit project.
Fysieke afbakening	Rijk van Dommel en Aa
Actoren	ZLTO, Gemeente Nuenen, SRE

40	Ontsnipperingsmaatregelen t.b.v. natuur
Aanleiding en doelstelling	Veel natuurgebieden die in feite een eenheid vormen, worden doorsneden door infrastructuur. Door middel van relatief kleine maatregelen kunnen deze gebieden weer met elkaar worden verbonden voor verschillende diersoorten, doe dan weer veilig kunnen oversteken.
Beknpte omschrijving	
Fysieke afbakening	Twee concrete maatregelen, die nu bekend zijn, zijn de Smits van Oyenlaan, de Collseweg, de Opwettenseweg en de spoorlijn.
Actoren	Smits van Oyenlaan: gemeente Nuenen Collseweg, Opwettenseweg, spoorlijn: Gemeente Eindhoven, Gemeente Nuenen.

41	Evz Goorloop Noord
Aanleiding en doelstelling	Gewenste realisatie van een ecologische verbindingszone langs de Goorloop.
Beknpte omschrijving	Realiseren van een gemiddeld 25 m brede ecologische verbindingszone langs de Goorloop, conform het streefbeeldboek voor ecologische verbindingszones van Waterschap Aa en Maas.
Fysieke afbakening	De loop van de Goorloop tussen het stedelijk gebied van Helmond in het zuiden en het Wilhelminakanaal in het noorden..
Actoren	Gemeente Helmond, Waterschap Aa en Maas, Provincie Noord Brabant

42	Versterking EHS en beekherstel Goorloop Zuid
Aanleiding en doelstelling	Gewenste versterking van bestaande EHS en beekherstel langs de Goorloop.
Beknpte omschrijving	Versterking EHS tussen Heeklaan in Helmond en Eindhovens kanaal. Daarbij zoveel als mogelijk realiseren van beekherstel.
Fysieke afbakening	De loop van de Goorloop tussen het stedelijk gebied van Helmond in het noorden en het Eindhovens Kanaal in het zuiden.
Actoren	Gemeente Helmond, Waterschap Aa en Maas, Provincie Noord Brabant

43	Verdrogingsbestrijding Stiphoutse Bossen
Aanleiding en doelstelling	Doel van het project is verdrogingsbestrijding van de EHS Stiphoutse Bossen.
Beknopte omschrijving	Het betreft een initiatief dat nog nader wordt uitgewerkt.
Fysieke afbakening	De Stiphoutse Bossen tussen Stiphout en Nuenen.
Actoren	Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel, overige betrokken nog pm.

Bijlage 3. Sectorale toetsingskaders

In deze bijlage wordt een overzicht gegeven van relevante wet- en regelgeving en beleid voor de thema's landschap, cultuurhistorie en archeologie, natuur, bodem en water.

B1.1. Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Verdrag van Malta

Het Verdrag van Malta is in 1992 ondertekend en in 1995 in werking getreden. Doelstelling van het Verdrag van Malta is de bescherming en het behoud van archeologische waarden. Als gevolg van dit verdrag wordt in het kader van de ruimtelijke ordening het behoud van het archeologisch erfgoed meegewogen zoals alle andere belangen die bij de voorbereiding van het plan een rol spelen.

De inhoud van het Verdrag van Malta is neergelegd in de Wet op de Archeologische Monumentenzorg die op 1 september 2007 van kracht is geworden en een wijziging van de Monumentenwet 1988 tot gevolg heeft gehad. Op grond van deze aangescherpte regelgeving stellen Rijk en Provincie zich op het standpunt dat in het ruimtelijk beleid zorgvuldig met het archeologische erfgoed moet worden omgegaan. Voor gebieden waar archeologische waarden voorkomen of waar reële verwachtingen bestaan dat ter plaatse archeologische waarden aanwezig zijn, dient voorafgaand aan bodemingrepen archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. De uitkomsten van het archeologisch onderzoek dienen vervolgens volwaardig in de belangenafweging te worden betrokken.

Het Rijk heeft deze beleidsuitgangspunten neergelegd in onder meer de Cultuurnota 2005 - 2008, de Nota Belvédère, het Structuurschema Groene Ruimte 2, de Nota Ruimte, de Wijziging van de Monumentenwet 1988 en diverse publicaties van het Ministerie van OC&W.

Monumentenwet 1988

De wettelijke bescherming van onroerende rijksmonumenten en door het rijk aangewezen stads- en dorpsgezichten is geregeld in de Monumentenwet 1988. De Monumentenwet 1988 heeft niet alleen betrekking op gebouwen en objecten, maar ook op stads en dorpsgezichten en archeologische monumenten boven en onder water. In de Monumentenwet 1988 zijn onder meer voorschriften opgenomen voor het "wijzigen, verstoren, afbreken of verplaatsen" van een beschermd monument. Die voorschriften houden in dat er niets aan het monument mag worden

veranderd zonder voorafgaande vergunning. Het is strafbaar als er zonder vergunning werkzaamheden worden uitgevoerd. Het zonder meer opgraven van archeologische resten is op grond van de Monumentenwet 1988 niet toegestaan. De wet bevat voorschriften met betrekking tot de opgravingsvergunning en het melden van archeologische vondsten. In het kader van de onlangs in werking getreden Wet op de archeologische monumentenzorg (zie volgende alinea) zal de Monumentenwet 1988 naar verwachting aangepast worden.

Belvederegebied Dommeldal

Het hele beekdal van de Dommel maakt onderdeel uit van het Belvederegebied Dommeldal, zoals vastgelegd is in de Nota Belvedere (1999). Belvederegebieden zijn (uit cultuurhistorisch oogpunt) de meest waardevolle gebieden van Nederland.

Fysieke dragers

- de archeologische resten vanaf de steentijd tot de Late Middeleeuwen langs en in het Dommeldal,
- de essen als belangrijke conserverende factor met mogelijk resten vanaf het Mesolithicum,
- de kenmerken van het kamponginnings- en esdorpenlandschap met een landschappelijke samenhang tussen de beekdalgebieden, de broekgebieden, de kampen, hoeven, essen en esdorpen, de heideontginningen en de heiderestanten,
- de nog relatief onbebouwde kleinschalige beekdalen met:
 - de oorspronkelijke relatief kleine en blokvormige perceelgrenzen,
 - kleinschalige meanderpatronen en afgesneden meanders,
 - watermolens,
 - (natte) graslanden,
 - verdichte randen door beplanting, bos en bebouwing,
 - in de benedenlopen relatief open landschap,
 - in de bovenlopen een relatief besloten landschap met perceelgrensbeplanting en broekbosjes,
- het op het microreliëf van dekzandruggen en -kopjes gebaseerde occupatiepatroon van dorpen, gehuchten en losstaande agrarische bebouwing met akkers en akkercomplexen met:
 - het patroon van twee aan weersijden van de beekdalen gesitueerde evenwijdige oude straten met een snoer van hoeven, dorpen en akkers,
 - een radiale structuur van bochtige wegen vanuit de esdorpen en de overige oude wegen- en padenpatronen,
 - oude boerderijen in een gave omgeving,
 - de fraaie (beschermd) dorpsgezichten zoals Liempde en Oirschot,
 - de stedenbouwkundig helemaal op de Dommel geënte dorpen en steden als Boxtel en 's-Hertogenbosch,

- fraaie tegen de dorpen aangelegene bol liggende open escomplexen zoals bij Gemonde en Liempde en bij Notel, Staten en Aarle tussen Oirschot en Best,
- bol liggende kleine eenmansessen,
- de onregelmatige kleinschalige verkaveling,
- restanten van de oude perceelgrensbeplantingen en bosjes waardoor het landschap plaatselijk een relatief besloten karakter heeft,
- de gebieden van de voormalige woeste gronden met:
 - meer grootschalig en regelmatig opgezette heideontginningen,
 - heide en stuifzandbebossingen,
 - heiderestanten,
- de grote oude broekontginningen met een kleinschalige afwisseling tussen graslanden en bosjes zoals bij De Pettelaar, De Geelders en De Mortelen,
- de landgoederenzone tussen 's-Hertogenbosch en Boxtel met landgoederen, buitenplaatsen, kastelen en oude kasteelterreinen,
- de overige landgoederen als het Veldersbosch met sterrebosstructuur (beschermde gezicht) en landgoed De Baest.

B1.2 Natuur

Natuurbeschermingswet 1998

Uit een oogpunt van gebiedsbescherming is de Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 in werking is getreden, van belang. Deze wet onderscheidt drie soorten gebieden, te weten:

- a. door de minister van LNV aangewezen gebieden, zoals bedoeld in de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- b. door de minister van LNV aangewezen beschermde natuurmonumenten;
- c. door Gedeputeerde Staten aangewezen beschermde landschapsgezichten.

De wet bevat een zwaar beschermingsregime voor de onder a en b bedoelde gebieden (in de vorm van verboden voor allerlei handelingen, behoudens vergunning van Gedeputeerde Staten of de minister van LNV). De bescherming van de onder c bedoelde gebieden vindt plaats door middel van het bestemmingsplan. De speciale beschermingszones hebben een externe werking, zodat ook ingrepen die buiten deze zones plaatsvinden verstoring kunnen veroorzaken en moeten worden getoetst op het effect van de ingreep op soorten en habitats.

Bij de voorbereiding van ruimtelijke ingrepen moet worden onderzocht of de Natuurbeschermingswet 1998 de uitvoering van het plan niet in de weg staat. Dit is het geval wanneer het ingrepen betreft waarvan moet worden aangenomen dat daarvoor een vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 vereist is.

Binnen het plangebied zijn geen Natuurbeschermingswetgebieden aanwezig. Direct ten zuiden van het plangebied liggen echter de Natura 2000-gebieden Strabrechtse heide en Groote Heide.

Vanwege de externe werking van de Nb-wet dienen echter ook ingrepen buiten beschermde gebieden getoetst te worden. Derhalve zijn deze gebieden wel relevant voor de planvorming binnen het Rijk van Dommel en Aa.

Flora- en faunawet

Doel van de Flora- en faunawet is de bescherming van dier- en plantensoorten in hun natuurlijke leefgebied. De vele te beschermen diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en enkele plantensoorten zijn te vinden op lijsten, die onderdeel uitmaken van de Flora- en faunawet. Op grond van de Flora- en faunawet is het verboden beschermde inheemse planten te vernielen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren opzettelijk te verontrusten (artikel 10) dan wel nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse soort, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11). Als er sprake zal zijn van aantasting, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Per 23 februari 2005 geldt het gewijzigde Besluit vrijstelling beschermde plant- en diersoorten (Staatsblad 2004, 501). Dit besluit maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten:

- categorie 1: algemene soorten;
- categorie 2: zeldzamere soorten;
- categorie 3: bijlage IV en overige zeldzame soorten.

toelichting categorieën
Voor categorie 1 (algemene soorten) en ruimtelijke ontwikkelingen, geldt het volgende: Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden. De meeste beschermde soorten in het onderzoeksgebied behoren tot deze categorie. Een aantal zeldzamere soorten en alle vogels vallen in categorie 2 (overige soorten). Hiervoor geldt het volgende: Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Ervan uitgaande dat de initiatiefnemer ten tijde van de uitvoering nog niet beschikt over een goedgekeurde gedragscode, betekent dit dat deze soorten moeten worden ontzien (broedende vogels), dan wel dat voor deze soorten zonodig ontheffing moet worden aangevraagd. Tenslotte is er categorie 3 die bestaat uit soorten van bijlage IV + een aantal overige zeldzame soorten. Voor deze soorten dient bij ruimtelijke ontwikkelingen altijd ontheffing te worden aangevraagd indien vaste rust-,

verblijfs- en voortplantingsplaatsen worden verstoord. Voor het verlenen van ontheffing kunnen eisen worden gesteld aan mitigatie en compensatie, moet aangetoond worden dat er sprake is van een zwaarwegend belang, dat alternatieven ontbreken en dat de gunstige staat van instandhouding van de te beschermen soorten niet in gevaar komt.

Ten aanzien van soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn (allen opgenomen in tabel 3) geldt sinds 21 januari 2009 een aangescherpt regime. De Raad van State heeft geoordeeld dat “ruimtelijke inrichting of ontwikkeling” geen grond voor ontheffing van de Flora- en faunawet meer kan vormen bij soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn, omdat de Habitatrichtlijn dit belang niet noemt.

Voor het aantasten van nesten van vogels of het bijbehorende essentiële leefgebied geldt sinds 21 januari 2009 zelfs een nog strenger regime. Sinds die datum kan behalve voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling, ook geen ontheffing worden verkregen op basis van ‘dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten’. De Raad van State heeft in haar uitspraak vastgesteld dat dit belang niet genoemd wordt in de Vogelrichtlijn en dus geen motief voor ontheffingverlening kan zijn.

In de praktijk betekent dit dat bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting overtreding van de Flora- en faunawet zoveel mogelijk moet worden voorkomen door het treffen van mitigerende of compenserende maatregelen (ontzien van nesten, uitvoeren werkzaamheden buiten het broedseizoen, aanbieden van alternatieve nestgelegenheid etc).

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De Nota Ruimte geeft het beleidskader voor de duurzame ontwikkeling en een verantwoord toekomstig grondgebruik in de vorm van onder andere de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden. Het netwerk wordt gevormd door kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingszones. De EHS is op provinciaal niveau uitgewerkt, de GHS.

Groene Hoofdstructuur (GHS)

De rijksoverheid heeft de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) geïntroduceerd als ecologisch netwerk om de belangrijkste natuurwaarden in Nederland te beschermen en verder te ontwikkelen. De rijksoverheid beoogt dit ecologische netwerk te realiseren door middel van een sectoraal ontwikkelspoor en een ruimtelijk beschermingsspoor. In Noord-Brabant is hier via enerzijds natuurgebiedsplannen en anderzijds de Groene Hoofdstructuur (GHS) in het streekplan invulling aan gegeven. Het doel hiervan is onder meer om (actuele en potentiële) natuur- en landschapswaarden te beschermen. In het streekplan is de gewenste planologische bescherming van deze waarden uiteengezet.

Beleidsregel natuurcompensatie

Op de aantastingen van natuurwaarden is de beleidsregel natuurcompensatie van toepassing. Dit houdt in dat de aantasting van natuurwaarden als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen gecompenseerd dienen te worden volgens de beleidsregel natuurcompensatie (Provincie Noord-Brabant, 2005).

B3.3 Bodem en water

Europees beleid

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW, 2000) schrijft voor dat in 2015 alle waterlichamen een 'goede ecologische toestand' (GET), en voor sterk veranderde/kunstmatige wateren een 'goed ecologisch potentieel' (GEP) moeten hebben bereikt. De chemische toestand moet voor alle waterlichamen (natuurlijk en kunstmatig) in 2015 goed zijn.

Nationaal waterbeleid

Het Nationaal Bestuursakkoord Water-actueel (NBW-actueel, 2008) is een actualisatie van het oorspronkelijke NBW uit 2003. Het betreft een overeenkomst tussen het rijk, de provincies, het InterProvinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen. Het beleid van WB21 en KRW zijn belangrijke peilers van het akkoord. Het NBW heeft tot doel om in 2015 het watersysteem op orde te hebben en daarna op orde te houden anticiperend op veranderende omstandigheden zoals onder andere de verwachte klimaatverandering, zeespiegelstijging, bodemdaling en toename van verhard oppervlak. In de actualisatie uit 2008 is meer nadruk gelegd op klimaatveranderingen, de stedelijke wateropgave, ontwikkelingen in de woningbouw en infrastructuur en de implementatie van de Kaderrichtlijn Water.

Provinciaal waterbeleid

Het Provinciaal Waterplan Noord Brabant 2010-2015 bevat het strategische waterbeleid van de provincie Noord-Brabant voor de periode 2010-2015. Het plan doorloopt samen met de plannen van het Rijk en de waterschappen een 6-jarige beleidscyclus die is afgestemd op de verplichtingen uit de Kaderrichtlijn Water. Naast beleidskader is het Provinciaal Waterplan ook toetsingskader voor de taakuitoefening van lagere overheden op het gebied van water. Het plan is tevens beheerplan voor grondwateronttrekkingen. Bovendien is het plan structuurvisie voor het aspect water op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. Het Provinciaal Waterplan heeft beleidskaders als randvoorwaarden, die richting geven aan het waterbeleid. Op Europees niveau is in dat verband de Kaderrichtlijn Water belangrijk. Daarin is aangegeven hoe er met waterkwaliteit en ecologische waterdoelstellingen moet worden omgaan. Ook het Europese natuurbeleid en zwemwaterbeleid zijn van invloed op dit waterplan. Op Rijksniveau speelt vooral

de Waterwet een rol, omdat die wet de verantwoordelijkheden regelt in het waterbeheer en de hoofdrichting bepaalt van het waterbeleid. Op provinciaal niveau geeft de Interimstructuurvisie (2008) de kaders voor het ruimtelijke beleid, zoals bijvoorbeeld voor de Ecologische of de Agrarische Hoofdstructuur.

In de Provinciale Milieuverordening (PMV) zijn regels opgenomen voor gebieden ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de waterwinning. Deze gebieden bestaan uit waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden, zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden of boringsvrije zones.

De Provinciale Verordening water is een voortzetting van de Verordening waterhuishouding en dient tevens als implementatie van de Waterwet. In de Verordening water zijn regels opgenomen over de Natte Natuurparels (NNP). Verder bevat de Verordening water ook normen voor regionale waterkeringen en normen voor wateroverlast. Ook geeft de Verordening water randvoorwaarden aan voor de beheerplannen en peilbesluiten van waterschappen.

De NNP zijn hydrologisch gevoelige gebieden die vanwege specifieke omstandigheden van bodem en water hoge natuurwaarden vertegenwoordigen. Om de NNP geldt een beschermingszone van gemiddeld 500 meter. Grondwateronttrekkingen zijn in beschermde gebieden en attentiegebieden waterhuishouding in principe verboden. Voor het onttrekken van grondwater dient een vergunning aangevraagd te worden.

De Natte Natuurparels en beschermingszones zijn ook in de Provinciale Verordening ruimte opgenomen (paragraaf 3.1 van de verordening). Voor ingrepen met een (potentieel) negatief effect op de waterhuishouding, zoals bijvoorbeeld diepploegen, wordt een aanlegvergunningstelsel voorgeschreven.

De provinciale Verordening ruimte (paragraaf 3.2 van de verordening) regelt ook de waterbergingsgebieden. Er zijn twee typen gebieden: regionaal waterbergingsgebied en reserveringsgebied waterberging. De gebieden zijn bestemd om regionale wateroverlast tegen te gaan. De verordening stelt dat bebouwing in een waterbergingsgebied toegestaan is mits het waterbergend vermogen van het gebied verzekerd is. Bij het ophogen van gronden kan de provincie regels stellen. Ook de waterschapskeuren kunnen bepaalde activiteiten in waterbergingsgebieden vergunningplichtig maken, zoals het ophogen van kades.

Waterschapsbeleid De Dommel

Het waterbeheerplan 2010-2015 beschrijft hoe het waterschap samen met andere partijen invulling willen geven aan het waterbeheer in de planperiode. Dit waterbeheerplan is een strategisch document. Hierin wordt aangegeven wat de doelen zijn voor de periode 2010-2015 en hoe die bereikt moeten worden. Het betreft alle aspecten rondom het beheer van de

watergangen, stuwen, gemalen, transportstelsels en rioolwaterzuiveringen, zowel onder normale omstandigheden als in het geval van calamiteiten. Het plan is afgestemd op het Stroomgebiedsbeheerplan Maas, het Nationaal Waterplan en het Provinciaal Waterplan. Aan de basis van dit waterbeheerplan staan de waterprogramma's. Deze kwamen in 2007-2008 in samenwerking met andere overheden en belangenpartijen in ons gebied tot stand en richten zich op alle waterdoelen in ons beheergebied.

Er wordt een indeling gemaakt in de volgende thema's:

- Droge voeten
- Voldoende water
- Natuurlijk water
- Schoon water
- Schone waterbodem
- Mooi water

Om deze taak goed uit te voeren, zijn wettelijke regels nodig, ook op en langs het water. Deze regels staan in de keur van het waterschap en gelden voor iedereen binnen het gebied van Waterschap De Dommel. De regels zijn vastgelegd in de Keur Waterschap De Dommel 2009. De Keur bevat regels met daarin verboden en verplichtingen ten aanzien van oppervlaktewater en grondwater.

De verboden in de Keur zijn onder andere:

- Het graven, dempen en verleggen van waterlopen
- Het leggen, verplaatsen of weghalen van duikers, stuwen, bruggen en dergelijke
- Op stroken van vier meter breed naast de hoofdwaterlopen (zgn. A-wateren) obstakels, bouwwerken en beplantingen neerzetten, omdat dit het onderhoud belemmert
- Op stroken van 25 meter langs beken met een natuurfunctie bouwwerken plaatsen die beekherstel bemoeilijken of zelfs onmogelijk maken
- Op kaden ploegen, spitten, graven, motorrijden etcetera. waardoor de kade minder stevig wordt
- Onttrekken van grondwater
- Draineren in en rondom natte natuurgebieden

De verplichtingen in de Keur zijn onder andere:

- Wie onderhoudsplichtig is
- Het regelmatig schoonmaken van de waterlopen
- Bij beweiding plaatsen van een afrastering
- Het opruimen van specie en maaisel uit de waterlopen nadat deze zijn schoongemaakt

Afwijken van de verboden en verplichtingen is mogelijk. Hiervoor dient een watervergunning aangevraagd te worden.

Waterschapsbeleid Aa en Maas

In het Waterbeheerplan 2010-2015 wordt beschreven welke activiteiten het waterschap Aa en Maas gaat uitvoeren om gezonde en veerkrachtige watersystemen te ontwikkelen, te beheren en in te stand houden, die ruimte bieden aan een duurzaam gebruik voor mens, dier en plant in het gebied, waarbij de veiligheid is gewaarborgd. Bij het beleid ligt de nadruk op voldoende en schoon water, het tegengaan van en beperken van de gevolgen van overstromingen en de beleefbaarheid van water. Bij nieuwe ontwikkelingen wordt ingezet op het verbeteren van het watersysteem en het vasthouden van regenwater. Om dit te realiseren werkt het waterschap nauw samen met haar partners in het gebied.

De Keur 2009 geldt voor iedereen die woont of werkt in ons beheergebied en bevat:

- gebodsregels. Bijvoorbeeld de plicht om oppervlaktewateren goed te onderhouden;
- verbodsregels. Bijvoorbeeld het verbod om een duiker in oppervlaktewateren aan te leggen;
- gedoogplichten. Bijvoorbeeld de plicht te accepteren dat het waterschap uw grond betreedt om zijn taken uit te voeren.

Niet alles is in Keurregels te vangen. Voor zowel oppervlaktewater als dijken kan het waterschap bewoners aanspreken op hun 'zorgplicht'. De zorgplicht is een soort 'vangnet' voor gedragingen die niet nadrukkelijk onder een verbodsbepaling vallen. In de praktijk betekent dit dat het waterschap van iedereen verwachten dat zij met oppervlaktewater en dijken omgaan als met eigen waardevolle bezittingen.